

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ หากขาดความกรุณาอย่างสูงจากบุคคลที่มีพระคุณหลายท่านที่ให้คำปรึกษา และให้คำชี้แนะ ดังต่อไปนี้

ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ ทวีพรปฐมกุล ที่ให้คำชี้แนะ และความช่วยเหลือตลอดการทำวิทยานิพนธ์จนสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท่านคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ กาญจนกิจ อาจารย์ ดร. ชัยพัฒน์ หล่อศิริรัตน์ และรองศาสตราจารย์ ดร. วิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ และอาจารย์คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาทุกท่าน

ขอขอบพระคุณประชาชนชาวเกาะสีชัง และนักท่องเที่ยวทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล และสำรวจแหล่งท่องเที่ยว

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา และคุณยายที่ได้อบรมเลี้ยงดู ให้กำลังใจ และเป็นแรงผลักดันให้ได้มีวันนี้ บุคคลที่มีความสำคัญมากบุคคลหนึ่ง คือ Mr. Paul James Graf ที่ให้ความกรุณาสับสนุนให้ได้รับการศึกษาในครั้งนี้ ที่ขาดไม่ได้ คือ เพื่อนทุกท่านที่ร่วมศึกษาในครั้งนี้โดยเฉพาะ ทนาย ทนาย

โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยเฉพาะจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยต้องขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR) เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
คำสำคัญ.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	2
คำจำกัดความในการวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
หลักการพื้นฐานของท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)	6
การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	8
การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	13
ทฤษฎีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของบูฮาริส (6As).....	19
การมีส่วนร่วมของชุมชน.....	20
ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว.....	28
เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42

	หน้า
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	
ข้อมูลและแหล่งข้อมูล.....	46
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
การทดสอบเครื่องมือ.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล.....	51
การเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปนักท่องเที่ยว.....	52
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว	54
ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการ ท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัด ชลบุรี.....	63
ส่วนที่ 4 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะสีชัง ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชัง.....	70
ส่วนที่ 5 ผลจากการสัมภาษณ์ประชาชน	75
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	78
อภิปรายผล.....	83
ข้อเสนอแนะ.....	87
ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	91

	หน้า
รายการอ้างอิง.....	92
ภาคผนวก.....	96
ภาคผนวก ก.....	97
ภาคผนวก ข.....	105
ภาคผนวก ค.....	113
ภาคผนวก ง.....	115
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	122

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว.....	52
ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุ.....	52
ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	53
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ.....	53
ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของ นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	54
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรีในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา.....	54
ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของ นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี.....	55
ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของ นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสิ่งดึงดูดใจที่ทำให้เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี.....	56
ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของ นักท่องเที่ยว ที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี.....	56
ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี.....	57
ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามช่วงเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี.....	57
ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของ นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง.....	58
ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทของการท่องเที่ยวที่ชื่นชอบมากที่สุด.....	58
ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของ นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทของพาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี (ก่อนขึ้นเรือ).....	59

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายต่อคน ในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง.....	59
ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัญหาที่พบในการ ท่องเที่ยวเกาะสีชัง.....	60
ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกิจกรรมทางการ ท่องเที่ยวบนเกาะสีชังที่ชื่นชอบมากที่สุด.....	61
ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสิ่งที่ควรพัฒนา และปรับปรุงในการพัฒนาการท่องเที่ยว.....	62
ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของ นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความต้องการ จะกลับมาท่องเที่ยวที่เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี.....	62
ตารางที่ 20 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อ พัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัด ชลบุรี จำแนกตามด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว.....	63
ตารางที่ 21 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อ พัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัด ชลบุรี จำแนกตามด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว.....	64
ตารางที่ 22 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อ พัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัด ชลบุรี จำแนกตามด้านความสามารถในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว.....	65
ตารางที่ 23 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อ พัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัด ชลบุรี จำแนกตามด้านสิ่งอำนวยความสะดวก.....	66
ตารางที่ 24 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของ นักท่องเที่ยวเพื่อ พัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัด ชลบุรี จำแนกตามด้านรายการและกิจกรรมทางการท่องเที่ยว.....	68

ตารางที่ 25	คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตาม แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการบริการชั้นพื้นฐาน.....	69
ตารางที่ 26	ข้อเสนอแนะด้านพื้นที่เชิงบูรณาการ.....	88
ตารางที่ 27	ข้อเสนอแนะด้านการจัดการเชิงบูรณาการ.....	89
ตารางที่ 28	ข้อเสนอแนะด้านกิจกรรมเชิงบูรณาการ.....	90
ตารางที่ 29	ข้อเสนอแนะด้านการบริการชั้นพื้นฐานการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ.....	91

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ โดยในแง่เศรษฐกิจนั้น การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศ และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ซึ่งนักท่องเที่ยวมีการใช้จ่ายในส่วนต่างๆ ในด้านการท่องเที่ยว เช่น ค่าที่พัก ค่าเดินทาง ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง และการซื้อของที่ระลึก นอกจากนี้การส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นยังก่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ต่างๆ ซึ่งนำมาสู่การจ้างงานและสร้างอาชีพทั้งในภาคการท่องเที่ยวโดยตรง และการจ้างงานในภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมากขึ้นเกิดการกระจายรายได้ไปยังชุมชนท้องถิ่น ซึ่งในภาพรวมจะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จเติบโต และการมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ (สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์, 2550)

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ หรือกิจกรรมนันทนาการรูปแบบหนึ่ง ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่าง เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการทางกายภาพ เพื่อตอบสนองในแง่การผ่อนคลายความเครียดในชีวิตประจำวัน และตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น อีกทั้งยังเป็นกระบวนการพัฒนาคน ในแง่การเรียนรู้ สร้างสมประสบการณ์ วิสัยทัศน์จากการเดินทางท่องเที่ยว (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประเทศไทย, 2542) โดยเกาะสีชังเป็นเกาะมีพื้นที่รวมประมาณ 18 ตารางกิโลเมตร มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนนานนับร้อยปี เป็นเกาะที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของจังหวัดชลบุรี เพราะเป็นที่ตั้งของโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ คือ พระจุฑาธุชราชฐาน และปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ เช่น ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ รอยพระพุทธรบาท ฯลฯ เกาะสีชังยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่งมีทัศนียภาพอันงดงาม และเป็นจุดยุทธศาสตร์ของการค้าทางทะเลที่มีความสำคัญ ด้วยความสวยงามและอากาศที่บริสุทธิ์ทำให้มีพระมหากษัตริย์เคยประพาสมาแล้วถึง 3 พระองค์ คือ รัชกาลที่ 4 รัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 การพัฒนาเกาะสีชังเติบโตขึ้นเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งทางด้านการท่องเที่ยวและการขนถ่ายสินค้า และการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว แต่การพัฒนาที่เกิดขึ้นไม่มีทิศทางที่ชัดเจนรวมทั้งขาดการวางแผน และการจัดการที่ดีก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในเรื่องของการแย่งใช้ทรัพยากรบนเกาะที่มีอย่างจำกัด ปัญหามลพิษ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ปัญหาการลู่ล้าทำลายแหล่งโบราณสถาน ปัญหาการเจริญเติบโตของชุมชน และการบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างไม่เป็นระเบียบ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และทำลายภาพลักษณ์ของเกาะสีชัง

รวมทั้งส่งผลกระทบต่อการทำงานที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อมชุมชนของเกาะสีชังทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยการท่องเที่ยวที่นั่นมักเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ หรือในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ชนบทธรรมชาติ และประเพณี แต่การท่องเที่ยวที่นั่นก็ได้มีส่วนสำคัญในการทำลายทรัพยากรดังกล่าว เมื่อทรัพยากรถูกทำลายการท่องเที่ยวก็จะได้รับผลกระทบด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสีชังเป็นไปอย่างเหมาะสม มีการใช้และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548)

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพื้นที่เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี เพื่อนำผลการวิจัยไปอำนวยการนโยบายแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในการพิจารณาเพื่อเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่เกาะสีชังให้ตรงกับความต้องการของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเพื่อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศได้ก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

คำสำคัญ การพัฒนาการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, เกาะสีชัง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวเกาะสีชัง เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะสีชัง ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเกาะสีชัง และประชาชนที่อาศัยบนเกาะสีชัง

ด้านเนื้อหา คือ ศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่เกาะสีชัง ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านบริหารการท่องเที่ยวของชุมชน ด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ด้านการท่องเที่ยว ด้านสภาพปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่

คำจำกัดความในการวิจัย

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวคงความเป็นธรรมชาติและคงเดิมให้มากที่สุด โดยสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และชุมชน ซึ่งไม่ขัดต่อวิถีการดำเนินชีวิต ชนบทธรรมชาติ และวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีการปกป้อง และสงวนรักษาไว้ให้ชุมชนรุ่นหลังต่อไป รวมทั้งการจัดการระบบของการท่องเที่ยวให้เป็นไปในแนวการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการการท่องเที่ยว

บริบทของการท่องเที่ยว หมายถึง สภาพโดยรวมของเกาะสีชังในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ความพร้อมของสถานที่ท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก วิถีชีวิต วัฒนธรรมนิยมวัฒนธรรม และการรองรับนักท่องเที่ยวของเกาะสีชัง

ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ทั้งทางธรรมชาติ ชายหาด ทะเล สถานที่ทางประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว

ชุมชนเกาะสีชัง หมายถึง ชุมชนที่มีอยู่บนเกาะสีชัง ซึ่งมี 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านท่าวงษ์ ชุมชนบ้านศาลเจ้าเก็ง ชุมชนบ้านท่าวัง ชุมชนบ้านตรอกด่านภาษี ชุมชนบ้านสะพานคู่ และชุมชนบ้านท่าภาณุรังษี (สำนักงานเทศบาลตำบลเกาะสีชัง, 2553)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงบทบาทของภาคประชาชน และผู้ประกอบการท่องเที่ยวบนเกาะสีชังในกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์
2. ทราบถึงศักยภาพกิจกรรมทางการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะสีชัง
3. สร้างความรู้และความเข้าใจของคนในพื้นที่เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของเกาะสีชัง
4. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่เกาะสีชัง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษา และพื้นฐานในการวิจัย ดังนี้

1. หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
4. ทฤษฎีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของนูฮารีส (6As)
5. การมีส่วนร่วมของชุมชน
6. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว
7. เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

หลักการพื้นฐาน (Principles) ของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยเชอร์เลย์ อีเบอร์ (Eber Shirley, 1992) ได้อธิบายไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. ต้องเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Using resource sustainable) หมายถึง การอนุรักษ์ และใช้ทรัพยากรอย่างพอดีทั้งทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการทำธุรกิจ การท่องเที่ยวในระยะยาว
2. ลดการบริโภคที่มากเกินไป และลดปริมาณของเสียที่ปล่อยออกสู่ระบบนิเวศ (Reducing over-consumption and waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว
3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintaining diversity) มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
4. ต้องประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติการพัฒนาท้องถิ่น (Integration tourism into planning) และการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. เป็นการท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น (Supporting local Economy) โดยพิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัดแต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่น (Involving local communities) ในสาขาการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวมแต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวอีกด้วย

7. มีการปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชน ท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (Consulting stakeholders and the public) ซึ่งมีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8. มีการฝึกอบรมบุคลากร (Training staff) โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรในท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับบริการการท่องเที่ยว

9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล (Marketing tourism responsibly) จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และจำช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10. การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking research) จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

จากหลักการข้างต้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำไปสร้างกรอบแนวปฏิบัติได้ 10 ประการ คือ

1. มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจังก่อน แล้วจึงพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายหลัง เพื่อให้เหมาะสมกับระบบสาธารณสุขปโลกที่รองรับเป็นสำคัญ

2. มุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการท่องเที่ยวต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

3. มุ่งพิจารณาอย่างรอบคอบ ถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับทุกๆ ด้าน ทั้งนี้ควรพยายามผลักดันให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่นั้นๆ

4. มุ่งให้ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและห่วงใยในสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

5. มุ่งใช้วัสดุและผลผลิตในท้องถิ่น เพื่อช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่งและเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้นๆด้วย

6. มุ่งกระจายรายได้และนำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ในระยะยาวของชุมชนท้องถิ่น

7. มุ่งจ้างงานในท้องถิ่นด้วยการส่งเสริมรูปแบบของงานที่น่าสนใจ และได้รับผลตอบแทนสูงให้แก่ชุมชนท้องถิ่นนั้น

8. มุ่งพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เพื่อจะช่วยเหลือยกระดับการบริการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น

9. มุ่งรักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้อยู่รอดในระยะยาวเพื่อเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวตลอดไป

10. มุ่งทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาค ระหว่างภาคธุรกิจท่องเที่ยว องค์การท้องถิ่นองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐบาล บนหลักการข้างต้น

ดังนั้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมปรับสภาพการจัดการ เพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไปจากสังคมนิยมบริโภคนิยมสู่ยุคสมัย การรับผิดชอบต่อสังคมขอบเขตของการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบของการท่องเที่ยว คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน (All tourism should be sustainable tourism) ดังนั้น หลักการพื้นฐานของความยั่งยืนจะต้องได้รับการปฏิบัติโดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด ไม่จำเพาะแต่การท่องเที่ยวเฉพาะอย่างการท่องเที่ยวขนาดเล็ก การท่องเที่ยวราคาแพง หรือการท่องเที่ยวของกลุ่มตลาดบน (Elite market) เท่านั้น หากยังรวมถึงการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ หรือการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass market) ด้วย

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ทำให้เกิดแนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้นทั้งในระดับโลก ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวให้ความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกันมากขึ้น เนื่องจากความตื่นตัวเรื่องภาวะโลกร้อน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวที่หันมานิยมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกันมากขึ้น จึงมีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังนี้

การประชุม Globe'90 โดยพิทยะ ศรีวัฒนสาร (2553) ให้คำจำกัดความว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาทรัพยากรของอนุชนรุ่นหลังด้วย

องค์การ Eastern Caribbean States (OECS) ให้คำจำกัดความว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การใช้ประโยชน์สูงสุดในทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและการเลี้ยงดูตนเอง เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้มาเยือน และเป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิต โดยความร่วมมือของหลายๆ ฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ขอให้ราชบัณฑิตยสถานช่วยบัญญัติคำจำกัดความของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้ประโยชน์ได้ยาวนานที่สุด

จากทรรศนะต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น พอสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนชนบทธรรมนิยมประเพณีที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นไว้ได้

จากคำจำกัดความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงมิติต่างๆ ถึง 7 มิติ คือ มิติที่หนึ่ง การจัดการทรัพยากร (Resource management) เนื่องจากในโลกปัจจุบันซึ่งมีทรัพยากรเหลือน้อยลงเรื่อยๆ จำเป็นต้องมีการจัดการที่ดี และการจัดการนั้นจำเป็นต้องตอบสนองต่อมิติที่สอง คือ ความต้องการทางเศรษฐกิจ โดยค่านึงว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง ที่จำเป็นต้องมีความสามารถในการสร้างกำไร เพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ของชุมชน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การกำหนดระเบียบหรือกฎหมายจะต้องไม่เข้มงวดจนเกินไป จนทำให้การท่องเที่ยวไม่อาจดำรงอยู่ต่อไป มิติที่สาม คือ การตอบสนองความต้องการ หรือพันธะทางสังคม หมายถึง การให้ความเคารพต่อวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนต่างๆ ความหลากหลายและมรดกเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน มิติที่สี่ คือ สุนทรียภาพ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญไม่ว่าสถานที่แห่งนั้นจะมีความยิ่งใหญ่ระดับโลก หรือไม่ค่อยมีชื่อเสียงมากนัก การธำรงรักษาไว้ซึ่งสุนทรียภาพของสถานที่เหล่านั้น คือ ภารกิจที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยว มิติที่ห้า คือ การคำนึงถึงกระบวนการและขอบเขตทางนิเวศวิทยา เพื่อให้การพัฒนาสามารถดำรงสภาพแวดล้อมต่างๆ ทั้งทางกายภาพและชีวภาพ อาทิ การท่องเที่ยวในเขตที่อ่อนไหวต่อผลกระทบทางลบ เช่น ภูเขา ป่าดงดิบ หรือชายหาด เป็นต้น มิติที่หก คือ การรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ (Biological diversity) ของพืชพรรณและสัตว์ต่างๆ

เพราะสิ่งเหล่านี้คือ ทรัพยากรที่สำคัญของการท่องเที่ยว มิติสุดท้าย คือ การดำรงไว้ซึ่งระบบสนับสนุนชีวิต (Life supporting systems) ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหมดในโลกมีชีวิตรอดอยู่ได้ต่อไป (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวของกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมอเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยั่งยืน ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงมีลักษณะที่สำคัญอยู่ 6 ประการคือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นด้วย

วรรณมา วงษ์วานิช (2546) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ว่าหมายถึงการพัฒนาและจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาดรอบคอบ ระมัดระวังให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสามารถธำรงรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้นานที่สุด โดยไม่ทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน จึงเป็นการนำวิธีการต่างๆ มาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความสมดุลให้สอดคล้องกับการดำเนินวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนการให้บริการการท่องเที่ยวของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) นั้น พิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ประการ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กล่าวไว้ ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543)

1. การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน วัฒนธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว
2. การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน วัฒนธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชน วัฒนธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยว
4. การประสานความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมเป็นหลัก การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนถือเป็นการเพิ่มผลกระทบทางบวกให้เกิดขึ้นมากที่สุด ขณะเดียวกันก็ลดผลกระทบทางลบให้น้อยที่สุด (Maximizing the impacts which are positive and minimizing the negative ones) ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ในเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ในส่วนของผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholders) กับประเด็นเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีความเปลี่ยนแปลงในเรื่องความสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้องหลัก คือ ทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม สนับสนุน และเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวกันมากขึ้น จึงจะช่วยจัดข้อขัดแย้ง และทำให้การท่องเที่ยวพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ ต่างจากรูปแบบเดิมที่ทุกฝ่ายไม่ได้ร่วมมือกันอย่างเป็นรูปธรรม เพียงแต่รู้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างกัน (John. Swarbrooke, 2000)

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) ได้กำหนดองค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะประกอบด้วยหลักการ 10 ประการ คือ อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable) ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น (Reducing Over consumption and Waste) รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม (Maintain Diversity) ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) ต่อนำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting Local Economy) การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Involving Local Communities) หมั่นประชุม ปรึกษาหารือผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting Stakeholders and the Public) การพัฒนานบุคลากร (Training Staff) จัดเตรียมข้อมูล คู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม (Marketing Tourism Responsibly) และประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย (Undertaking Research) โดยสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable) ต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ดั้งเดิมอย่างเพียงพอ หรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่างประหยัด ต้องคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่า คุณภาพของธรรมชาติและวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบกัน การปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรนั้น ต้องคงความเป็นเอกลักษณ์อย่างดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด เกิดผลกระทบอันเป็นผลเสียน้อยที่สุด โดยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีแบบใหม่ ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด อย่างเหมาะสมเพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจทางการท่องเที่ยวได้อย่างยาวนาน

2. ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น (Reducing Over consumption and Waste) ต้องมีการวางแผนจัดการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติ มีคุณภาพเหมือนกันใช้ทดแทนกันได้ เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก ลดการบริโภคที่มากเกินความจำเป็น และลดของเสีย ซึ่งจะช่วยให้ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว

3. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม (Maintain Diversity) การขยายฐานการท่องเที่ยวโดยรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม โดยการเพิ่มคุณค่า และมาตรฐานการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในสถานที่นั้นนานขึ้น หรือกลับไปเที่ยวซ้ำอีก

4. ประสานการพัฒนากการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) การพัฒนากการท่องเที่ยวนอกจากจะต้องทำงานตามแผนที่วางไว้แล้วต้องประสานแผนการพัฒนาเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. ต้องนำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting Local Economy) ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่นนำไปประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยวให้มากขึ้น เป็นการสร้างรายได้กระจายไปสู่ประชาชนที่ประกอบการในท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Involving Local Communities) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยว ร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบเป็นองค์รวม (Participation Approach) โดยเข้าร่วมในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด นอกจากนั้นยังต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการ การท่องเที่ยวในท้องถิ่น

7. หมั่นประชุม ปรึกษาหารือผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting Stakeholders and the Public) การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้เกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมได้

ส่วนเสียหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8. การพัฒนาบุคลากร (Training Staff) การให้ความรู้ ฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยว

9. จัดเตรียมข้อมูล คู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม (Marketing Tourism Responsibly) ต้องมีการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว ข่าวสารการบริการ การขายให้พร้อมและมีเพียงพอต่อการเผยแพร่ อาจจัดทำในรูปแบบสื่อทัศนูปกรณ์แบบต่างๆ เช่น คู่มือการท่องเที่ยว คู่มือการตลาดการท่องเที่ยว ที่เป็นเอกสารแผ่นพับ หนังสือคู่มือ วีซีดี หรือแผ่นซีดีรอม เป็นต้น

10. ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย (Undertaking Research) ต้องมีการประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบผลของการบริการ จะได้นำมาปรับปรุงและแก้ไขจัดการการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมี 3 มิติ ดังนี้

1. มิติด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งในการพัฒนาต้องมีแนวคิดที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่าทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งวิธีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวหลายรูปแบบ อาทิ การเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติหรือวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว การจัดให้มีนิทรรศการ/ แผ่นป้ายบรรยายตามบริเวณจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ การจัดเส้นทางเดินเท้าที่ให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ธรรมชาติหรือวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือน รวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวพบเห็น

2. มิติด้านการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดให้นักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการจัดให้มีสื่อความหมายธรรมชาติ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจกลับไป

3. มิติด้านการสร้างความมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดในการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การลงทุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็ก การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านมาขาย การจ้างงานในธุรกิจท่องเที่ยว

นอกจากนั้นบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ยังได้สรุปองค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการพัฒนาสถานที่ อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมเยือน โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนามี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นตอนการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว (Zoning) เป็นการแบ่งพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยวแต่ละประเภทออกเป็นเขตต่างๆ ตามความสำคัญของระบบนิเวศและกิจกรรมที่ยอมรับได้ เพื่อควบคุมกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการและสร้างความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่จะเข้าไปดำเนินงานในแต่ละเขตพื้นที่ด้วย ตลอดจนเป็นการลดความขัดแย้งระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวกับการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

1.2 ขั้นตอนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตของทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการเสริมสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อปรับปรุงพื้นที่ใช้ประโยชน์ได้เพิ่มขึ้น และรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น โดยการกำหนดขนาดสาธารณูปโภค การกำหนดสิ่งปลูกสร้างให้เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม การกำหนดการป้องกันกำจัดมลพิษ เช่น ในเขตพื้นที่บริการธุรกิจท่องเที่ยวนั้นเป็นเขตที่สามารถพัฒนาสิ่งก่อสร้างที่อำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวได้ค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นบริเวณที่ไม่มีจุดเด่นทางธรรมชาติที่ต้องรักษาไว้ อาจก่อสร้างที่พักแรม ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น ส่วนเขตนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวนั้นสามารถพัฒนาสิ่งก่อสร้างอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวได้อย่างจำกัด และต้องมีมาตรการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวให้เหลือน้อยที่สุด อาจก่อสร้างจุดพักผ่อนชมทิวทัศน์ ห้องสุขา และควรมีภาชนะรองรับขยะให้เพียงพอ ส่วนในเขตที่เป็นพื้นที่หวงห้ามนั้นไม่ควรมีการพัฒนาสิ่งก่อสร้างอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเลย ถ้าหากจำเป็นต้องมีน้อยที่สุด เพื่อมิให้เกิดการรบกวนหรือเปลี่ยนแปลงต่อสภาพแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยว

1.3 ขั้นการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมแบบยั่งยืนเสริมในทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการสร้างเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในพื้นที่ทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความเพลิดเพลินเพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มกิจกรรมโดยไม่สร้างผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมถ่ายรูป กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมพายเรือหรือล่องแพ กิจกรรมขี่ช้าง กิจกรรมปีนเขาหรือไต่เขา กิจกรรมเล่นกีฬาหรือชมกีฬา กิจกรรมปลูกป่า กิจกรรมเก็บผลไม้ในสวน เป็นต้น

1.4 ขั้นการประเมินขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการประเมินขีดความสามารถรองรับ (carrying capacity) ของนักท่องเที่ยวในแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว จะรองรับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุดเท่าไร อันจะนำมากำหนดปริมาณ การควบคุม และมาตรการจำกัดนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ เพื่อป้องกันปัญหาแออัด ขยะมูลฝอย เสี่ยงรบกวน การทำลายทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ในแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวจะพิจารณา 5 ด้าน โดยเป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ทำให้ 1) ด้านเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจได้รับผลตอบแทนสูงสุดภายใต้ข้อจำกัดโดยไม่กระทบการลงทุนและการดำรงชีพของประชากร 2) ด้านกายภาพ เป็นการไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางกายภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว รวมถึงระดับความอึดตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น 3) ด้านสังคม เป็นการไม่ทำให้ความสนุกสนานและความประทับใจของนักท่องเที่ยวจางหายไป และไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น 4) ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของพื้นที่ในทรัพยากรเที่ยวนั้นด้อยค่าลง และ 5) ด้านความรู้สึก ที่เป็นการไม่ทำให้ความเป็นส่วนตัวและความน่าเที่ยวของนักท่องเที่ยวขาดหายไปหรือลดน้อยลง

1.5 ขั้นการให้การศึกษาดังผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการให้การศึกษาดังความเข้าใจในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวของตนเองและธุรกิจของตนเองที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่พนักงานของตนเอง และปลูกจิตสำนึกให้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยว

1.6 ขั้นการจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้ เป็นการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น แนะนำประวัติของทรัพยากรท่องเที่ยว เขตพื้นที่ทรัพยากรท่องเที่ยว จุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจ กิจกรรมท่องเที่ยวการบริการที่มีให้ วิธีการศึกษาเรียนรู้ และการปฏิบัติตนในทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นต้น อาจมีการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวแก่

นักท่องเที่ยว มีการแจกแผ่นพับเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยว การจัดทำสัญลักษณ์สื่อความหมายทางการท่องเที่ยว หรือจัดทำคู่มือ เป็นต้น

1.7 ขั้นตอนการจัดหางบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้เพียงพอเป็นการจัดหาคน เงิน วัสดุ มาพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องจัดหางบประมาณให้เพียงพอ หรืออาจเก็บค่าเข้าชมทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อนำรายได้มาพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวในด้านความสะดวก ความสะอาด ความสบาย และความปลอดภัย

แนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีดังนี้

1) การใช้มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองทรัพยากรท่องเที่ยว อาจออกกฎหมายประกาศให้เป็นเขตอนุรักษ์หรือพื้นที่อนุรักษ์ และกำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนอย่างหนัก

2) การป้องกันมิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางเสียหาย เช่น การเกิดไฟไหม้ป่า การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การถากถางพื้นที่ทำเกษตรกรรม การลักลอบล่าสัตว์ การทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือปล่อยน้ำเสียในแหล่งน้ำ ซึ่งทำให้ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติเสียหาย โดยออกกฎหมายประกาศเป็นพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติหรือเขตสงวนพันธุ์สัตว์ป่า การออกกฎหมายลงโทษผู้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

3) การดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ โดยการดูแลรักษาความสะดวก การจัดระเบียบ และการซ่อมบำรุง โดยต้องทำด้วยความประหยัด ตั้งเป้าหมายเชิงป้องกันหรือปกป้องสิ่งแวดล้อม กำหนดตารางเวลาในการดูแลรักษา มีการจัดรูปแบบองค์การบริหารที่ดี คำนึงถึงความปลอดภัยของพนักงานและประชาชน และต้องมีงบประมาณและกำลังคนเพียงพอ

4) การออกกฎข้อบังคับในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวให้คงความสวยงามตามธรรมชาติไว้อย่างยั่งยืน

5) การจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ซึ่งควรประกอบด้วย การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว จุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ข้อควรปฏิบัติและข้อควรระวังที่ปฏิบัติ

2. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยต้องมีการติดตามประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสาเหตุของปัญหาที่ต้องให้มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเกิดจากการขาดการวางแผน พัฒนาการท่องเที่ยว ขาดการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดกฎหมายและการปฏิบัติตามกฎหมาย ขาดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและ

เอกชน ชาติการใช้เทคโนโลยีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้นแนวทางการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีดังนี้

2.1 การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยมีจุดมุ่งหมายหลัก เพื่อสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวกับกระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว สร้างรายได้แก่ประเทศ และสร้างความพอใจแก่ประชาชนเจ้าของท้องถิ่น ซึ่งแต่ละแผนต้องระบุถึงการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งไว้ชัดเจน พร้อมทั้งระบุสภาพปัญหา ข้อเท็จจริง แนวทางการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่อาจมีผลต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยววนั้น ๆ

2.2 การรักษาสภาพแวดล้อมให้สมบูรณ์ เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมให้คงความสมบูรณ์มากที่สุด โดยรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว ช่วยกันปลูกต้นไม้และไม้ดอกเพื่อเพิ่มความสวยงามของภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมฟื้นฟูขนบธรรมเนียม

2.3 การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว โดยมองถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์เป็นสำคัญให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและสร้างจิตสำนึกให้รู้จักรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

2.4 มาตรการทางกฎหมาย เพื่อควบคุมความเสียหายของสิ่งแวดล้อมที่รัฐแสดงเจตจำนงแน่วแน่ที่จะป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยมาตรการควบคุม 3 ด้าน คือ การควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากรุรกิจท่องเที่ยว การควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากนักท่องเที่ยว และการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากประชาชน

2.5 การให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ โดยให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปให้เข้าใจถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม โดยให้ทัศนคติและค่านิยมที่ห่วงแหนและเกิดความต้องการที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ให้ทุกคนร่วมมือร่วมใจกันและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

2.6 สนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทุกรูปแบบ โดยมีการจัดงานเทศกาลประเพณีและมรดกศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาสู่ท้องถิ่น

2.7 ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ร่วมรับผิดชอบในการป้องกันมิให้การท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งระดมความคิดที่จะช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอย่างจริงจัง อาจเป็นรูปแบบคณะกรรมการที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเป็นกรรมการเพื่อประสานให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2.8 การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ด้วยวิธีที่มีระบบเพื่อพิจารณาผลเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีความรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากน้อยเพียงไร

ก่อนที่จะดำเนินกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาท่องเที่ยว โดยเฉพาะโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องใช้งบลงทุนสูง

3. การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการพัฒนาธุรกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งองค์ประกอบของธุรกิจท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจอาหารและบันเทิง ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก ดังนั้นการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวจึงต้องพัฒนาทั้งปริมาณ คุณภาพ และการออกแบบให้กลมกลืนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ธุรกิจท่องเที่ยวมีความยั่งยืน แต่เนื่องจากการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวมักถือกำไรสูงสุดเป็นเป้าหมายหลัก ทำให้ขาดการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพราะผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมักจะพยายามลดค่าใช้จ่ายของตนเพื่อหวังกำไรสูงสุด โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวทุกประเภท

3.1 ต้องศึกษาให้เข้าใจถึงผลกระทบของธุรกิจต่อสิ่งแวดล้อม และต้องมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกแก่พนักงานของตนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3.2 ต้องไม่เปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ที่จะทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน และการเปลี่ยนทางเดินของน้ำ

3.3 ต้องไม่ปิดกั้นหรือรुकล้ำพื้นที่สาธารณะในขั้นตอนการออกแบบ การก่อสร้าง และการดำเนินงาน

3.4 ต้องออกแบบอาคารให้เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ อาจเป็นแบบสถาปัตยกรรมใหม่ ๆ หรือเป็นแบบพื้นบ้านที่สวยงามตามธรรมชาติและบรรยากาศรอบ ๆ ตัว ก็ได้ พร้อมทั้งออกแบบพัฒนาบริเวณรอบๆ อาคารให้สวยงามและสะอาดอยู่เสมอ นอกจากนั้นควรตั้งถังขยะไว้ในที่เหมาะสมและไม่ทำลายความสวยงามของสภาพแวดล้อม

3.5 ต้องไม่ประดับสถานที่ทั้งภายนอกและภายในอาคารด้วยชิ้นส่วนของสัตว์ป่าและสัตว์ทะเลทุกชนิด

3.6 ต้องไม่ใช่โบราณวัตถุและวัตถุมงคลอันเป็นที่เคารพนับถือของชุมชนและสังคมมาเป็นส่วนประดับสถานที่

3.7 ต้องไม่นำสัตว์ป่าทุกชนิดมาเลี้ยง เพื่อดูดีให้มีผู้มาใช้บริการ รวมทั้งสัตว์น้ำที่หายากด้วย

3.8 ต้องลดขยะและมลพิษลงเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะและมลพิษ

3.9 ต้องหาทางนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เป็นการหมุนเวียนกลับมาใช้อีก เพื่อให้เกิดประโยชน์และประหยัด

3.10 ต้องไม่ใช้สารที่เป็นตัวทำลายชั้นบรรยากาศและระบบน้ำ

3.11 ต้องหาวิธีประหยัดน้ำและไฟในสถานประกอบการของตนเอง ซึ่งจะช่วยประหยัดเงินค่าน้ำและค่าไฟฟ้า และเป็นการลดผลเสียต่อระบบนิเวศวิทยาด้านต่างๆ เช่น ลดการเผาไหม้ น้ำมัน เพื่อผลิตไฟฟ้าลงส่งผลต่อการลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศลง เป็นต้น

3.12 ต้องให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับส่วนแบ่งจากการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

3.13 ต้องให้ความเคารพต่อประชาชนและสภาพแวดล้อม โดยไม่มุ่งกอบโกยผลประโยชน์เป็นสำคัญจนลืมนึกถึงขีดความสามารถรองรับ (Carrying capacity) นักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวนั้น

3.14 ต้องจัดโครงการส่งเสริมสิ่งแวดล้อม โดยร่วมกับคนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อคืนกำไรสู่แหล่งท่องเที่ยว

3.15 ต้องพยายามรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการของตนมาส่วนช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยติดแผ่นป้ายให้ช่วยรักษาความสะอาดและช่วยดูแลสิ่งแวดล้อมด้วย

3.16 ต้องติดตามผลกระทบจากการประกอบธุรกิจของตนต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

ทฤษฎีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของบูฮาลิส (6As)

ทฤษฎี 6As (Buhalis, D, 2000) นี้เป็นทฤษฎีที่ใช้ในการจัดการกับแหล่งท่องเที่ยว ที่ได้มาตรฐานที่ดีด้านการจัดการกับสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ โดยทฤษฎีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของบูฮาลิส (6As) นั้น ประกอบไปด้วย สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions), ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility), สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities), รายการทางการท่องเที่ยว (Available Packages), กิจกรรม (Activities), การบริการขั้นพื้นฐาน (Ancillary Service) เมื่อนำทฤษฎีนี้มาวิเคราะห์ในส่วนขอของสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย คือ

1. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions) สถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้นมีมากมาย และหลากหลาย ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยล้วนมีแหล่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไป

2. ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) การสามารถเดินทางเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ได้สะดวก ซึ่งการคมนาคมขนส่งในประเทศไทยนั้นได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางบก ทาง

อากาศ รวมถึงการคมนาคมขนส่งทางน้ำ ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งที่มีความลำบากต่อการเข้าถึง กลายเป็นเรื่องง่าย

3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ก็ได้มีการพัฒนาไม่แพ้กัน โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่เป็นเอกชน ทั้งโรงแรมที่พัก ร้านอาหาร การขนส่ง ร้านขายของที่ระลึก และบริษัทนำเที่ยวต่างๆ ให้ความสำคัญและอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาใช้บริการ บวกกับการบริการที่ดี และน่าประทับใจ

4. รายการทางการท่องเที่ยว (Available Packages) ในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ก็จะมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน ฉะนั้นรายการท่องเที่ยวก็มีความแตกต่างกันไปด้วย โดยจะขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ และด้านสังคมวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ โดยประเทศไทยนั้นถือได้ว่ามีความโดดเด่นในเรื่องของรายการท่องเที่ยวที่หลากหลายไม่แพ้ประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน

5. กิจกรรม (Activities) กิจกรรมทางการท่องเที่ยว นั้นก็มีส่วนช่วยในการตัดสินใจในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยกิจกรรมทางการท่องเที่ยว นั้นก็มีหลากหลายได้ตั้งขึ้นกับ สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ และการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้ประกอบการคิดขึ้นมาเพื่อเป็นการสร้างจุดขายให้สถานประกอบการของตนเอง

6. การบริการขั้นพื้นฐาน (Ancillary Service) ในส่วนนี้ถือได้ว่ามีความจำเป็นไม่แพ้ข้ออื่นที่กล่าวมาข้างต้น เพราะการบริการขั้นพื้นฐานในที่นี้รวมถึง ไฟฟ้า ประปา ถนน โรงพยาบาล ระบบการสื่อสารต่างๆ และธนาคาร โดยต้องมีสิ่งเหล่านี้ไว้คอยบริการแก่นักท่องเที่ยว

โดยในพื้นที่ที่ผู้วิจัยได้ทำศึกษานั้นถือได้ว่ามีความจำเป็นอย่างมากในการนำทฤษฎีการจัดการแหล่งท่องเที่ยว มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพราะจากทฤษฎีมีการกล่าวครอบคลุมทั้งหมดในด้านการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็น สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก รายการทางการท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยว และการบริการขั้นพื้นฐาน

การมีส่วนร่วมของชุมชน

สำหรับความหมายของการมีส่วนร่วม (โกวิทย์ พวงงาม, 2551) นักวิชาการทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “การมีส่วนร่วม (Participation)” ไว้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับ การรับรู้ และการให้คุณค่าแนวคิดที่แตกต่างกัน ในที่นี้ขอรวบรวมความหมายที่มีผู้ให้นิยามไว้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

ความหมายของการมีส่วนร่วม: มิติเชิงกระบวนการ (Process)

โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ซึ่งประกอบด้วย การริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ กำหนดนโยบายจากความต้องการ และการตัดสินใจปฏิบัติการ อาจจะ

เป็นการตัดสินใจในช่วงระยะเวลาเริ่มแรก การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม หรือการตัดสินใจในช่วงการดำเนินกิจกรรม

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วมโครงการโดยให้การสนับสนุนด้านการบริหาร การประสานความร่วมมือ รวมทั้งการลงมือปฏิบัติการด้วยแรงงาน แรงแจ้งเงิน และการสนับสนุนทรัพยากรอื่นๆ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) เป็นการร่วมกันที่จะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้น หรือการมีส่วนร่วมต่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในทุกๆ ด้าน

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการร่วมกันควบคุม ตรวจสอบผลการดำเนินงานตลอดจนเข้าไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

นรินทร์ชัย (2538) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมที่เน้นกระบวนการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในรูปของส่วนบุคคลและกลุ่มต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือหลายกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่เข้ามาร่วมเพราะหวังสิ่งตอบแทน และที่สำคัญการมีส่วนร่วมจะต้องสอดคล้องกับความจำเป็น ความต้องการและวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ด้วย และการมีส่วนร่วมมี 4 ลักษณะ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วม เป็นการเข้าไปได้รับอำนาจที่จะคิดทำมากขึ้น ไม่ว่าจะในเรื่องการเมืองหรืออำนาจในการตัดสินใจที่จะดำเนินการใด ๆ

2. การมีส่วนร่วม เป็นการร่วมกันอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มีความเท่าเทียมกัน และมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง (Active) มิใช่มีส่วนร่วมอย่างเฉื่อยชา (Passive)

3. การมีส่วนร่วม จะต้องได้มีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นแรกของกระบวนการไปจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

4. การมีส่วนร่วมมักเป็นเรื่องที่ผู้ด้อยโอกาสขอแบ่งอำนาจจากผู้มีอำนาจเหนือกว่าเพื่อปรับปรุงชีวิตของตนให้ดีขึ้น

นเรศ สงเคราะห์สุข (2538) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะที่เป็นกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่ การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการ การติดตามและประเมินผลตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

เสนห์ จามริก (2540) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วมต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการค้นหา (2) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุ ที่มาของปัญหา (3) การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการและวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหา (4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนและ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ

หมายถึงการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมจัดทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น และเป็นการปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่างๆ ด้วยความสมัครใจ

ความหมายของการมีส่วนร่วม : มิติเชิงผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ (Decision-Maker)

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Research Institute for Social Development, 1982) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นความพยายามของประชาชนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับต่างๆ ทางด้านการบริหารจัดการด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อที่จะกำหนดความต้องการในชุมชนของตนเอง ซึ่งจะเป็นการเพิ่มความสามารถในการจัดการและควบคุมทรัพยากรและสถาบันในสังคม

ปารีชาติ วลัยเสถียร (2552) เสนอแนวคิดการมีส่วนร่วมตามความหมายกว้างๆ ว่า การที่ประชาชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคม การมีส่วนร่วมในความหมายนี้ จึงเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนพัฒนาการรับรู้ สติปัญญาและความสามารถในการตัดสินใจ กำหนดชีวิตด้วยตนเอง ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นทั้งวิธีการ (Means) และเป้าหมาย (Ends) ในเวลาเดียวกัน

เสรี พงศ์พิศ (2547) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมความหมายที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการทรัพยากร การบริหารจัดการชุมชน คน ทุน ของชุมชน

จะเห็นได้ว่า การให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในมิติของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจดังกล่าวข้างต้น เป็นการให้ความสำคัญเกี่ยวกับอำนาจของบุคคล กลุ่มและองค์กรในการตัดสินใจดำเนินการอย่างไร อย่างหนึ่งด้วยตนเองทั้งอำนาจตัดสินใจในการกำหนดการพัฒนา อำนาจตัดสินใจในการบริหาร และการจัดการในการพัฒนาเพื่อผลการพัฒนานั้นจะได้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและชุมชนได้

ความหมายของการมีส่วนร่วม : มิติเชิงผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders)

อรพินทร์ สพโชคชัย (2538) สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในชุมชนที่ได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการพัฒนาของภาครัฐหรือหมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการพัฒนาของรัฐหรือกิจกรรมพัฒนาของชุมชนที่ประชาชนยินดีมาร่วม ซึ่งเป็นการร่วมรับผลประโยชน์และร่วมลงทุนลงแรงซึ่งมีความหมายของการมีส่วนร่วมเชิงพัฒนาชุมชน

นิยามความหมายการมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่ประชาชนเข้าเกี่ยวข้องโดยการใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรบางอย่างส่วนตนในกิจกรรมที่มุ่งสู่การพัฒนา โดยการมีส่วนร่วมต้องมีองค์ประกอบดังนี้

(1) มีประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการพัฒนา (2) ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงานหรือทรัพยากรบางอย่าง เช่น เงินทุน วัสดุในกิจกรรมการพัฒนา

การนิยามความหมายของกลุ่มนี้ มองการมีส่วนร่วมเชิงผู้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียกับโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนา ซึ่งในมิตินี้มีความคล้ายคลึงกับมิติเชิงผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ แต่ความแตกต่าง คือ บุคคล กลุ่ม องค์กร ที่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในลักษณะการเป็นผู้ดำเนินการ การพัฒนาเอง หรือเป็นผู้ที่กำลังถูกพัฒนา

ความหมายของการมีส่วนร่วม : มิติอื่นๆ

ถวิลวดี บุรีกุล (2548) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในหลายมิติ ที่เห็นว่าน่าสนใจดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในมิติของความลึก หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ โดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่างๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติ แต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการหรือวิจารณ์เนื้อหาโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น

3. ในเรื่องของการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้นๆ ด้วย

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้น อาจเข้าใจอย่างกว้างๆ ได้ว่า คือ การที่ประชาชนได้เข้าร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อเขา

5. การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาของเขา ซึ่งต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจ ตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่างๆ เพื่อการระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและธำรงรักษาองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน ซึ่งหมายถึงว่า บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้นได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายาม ตลอดจนความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความริเริ่มนั้น

7. การมีส่วนร่วม คือ การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามเพื่อเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่างๆ ในสภาพสังคมนั้นๆ ทั้งนี้โดยกลุ่มที่ดำเนินการ และกลุ่มความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินไม่ถูกควบคุมโดยระเบียบต่างๆ

จากนิยาม ความหมายที่นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศได้เสนอนั้นสามารถกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นเป็นอำนาจในการตัดสินใจของบุคคล กลุ่มองค์กรในการเข้าร่วมกระบวนการทำงานที่อาศัยความพร้อมเพรียงกัน เพื่อสร้างพื้นที่ทั้งด้านการทำงานและจิตใจที่จะมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพความคิด ระบบความเชื่อและความยึดมั่นถือมั่นภายในตัวตนของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงานแต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย หากจะกล่าวว่าการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา ก็คงไม่แปลกเพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมนั้นทั้งหมดสามารถเข้าใจสถานการณ์ของงานโดยภาพรวมทั้งหมด โดยเฉพาะการทำให้รู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน กลุ่ม องค์กร ที่อยู่ในกระบวนการคิดริเริ่ม ตัดสินใจ วางแผนงาน และดำเนินงาน เป็นต้น ที่ส่งผลให้เกิดการอุทิศตนในการปฏิบัติงานนั้นๆ มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามแนวทางที่ได้วางไว้

ระดับการมีส่วนร่วม

ถวิลวดี บุรีกุล (2550) ได้แบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละระดับ จะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ซึ่งระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปสูงสุด ได้แก่ ระดับการให้ข้อมูล ระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน ระดับการปรึกษาหารือ ระดับการวางแผนจนถึงระดับการตัดสินใจร่วมกัน ระดับการร่วมปฏิบัติ ระดับการติดตามตรวจสอบ จนสูงสุดคือระดับการควบคุมโดยประชาชน โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับที่ต่ำที่สุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เป็นการให้ข้อมูลกับประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจ แต่ไม่ได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นสะท้อนกลับมาแนวทางในระดับนี้มีหลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

2. ระดับเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ มีการเริ่มรับข้อมูลสะท้อนกลับมาจากประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็น แนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ ส่วนใหญ่ จะเป็นการสำรวจความคิดเห็นและการบรรยายให้ความรู้โดยมีการซักถามได้ในประเด็นที่มีความสงสัย

3. ระดับของการให้คำปรึกษาหารือ เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น เป็นการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และการเจรจาอย่างเป็นทางการ เพื่อประเมินความก้าวหน้า และระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่างๆ สำหรับแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

4. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นจากระดับของการให้คำปรึกษาหารือ ซึ่งมีขอบเขตไปถึงการร่วมกันวางแผนการดำเนิน และการรับผิดชอบผลการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งจะพบว่ามีประเด็นความซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมากมาย สำหรับแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งร่วมกัน เป็นต้น

5. ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับที่สูงกว่าระดับการวางแผนร่วมกัน กล่าวคือ เป็นระดับที่ผู้ดำเนินการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6. ระดับการร่วมตรวจสอบ ติดตามประเมินผล เป็นระดับที่มีประชาชนเข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานเป็นอย่างมาก แนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ คือ การจัดตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลที่มาจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

7. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามระดับการมีส่วนร่วมที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นเพียงระดับการมีส่วนร่วมในโครงการที่ส่วนใหญ่ภาครัฐเป็นผู้กระทำต่อประชาชนเพียงเท่านั้น ยังไม่พบว่าการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นจากพลังของประชาชนอย่างแท้จริง

ปัจจัยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

ไชยชนะ สุทธิวรชัย (2535) อ้างถึงในองค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ได้เสนอปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความเป็นจริงของชาวชนบท จะเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรืออื่น ๆ นั้น จะมีเหตุผล 2 ประการ คือ การมองเห็นว่าตนจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องของการกระตุ้นให้เปิดสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดสิ่งจูงใจ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าชาวชนบทเป็นจำนวนมากจะเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่ไม่อาจจะเข้ากิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการเข้าร่วมหรือเข้าร่วมแล้วไม่ได้รับผลดังที่คาดหวังไว้ เพราะการเข้ามามีส่วนร่วมกันนั้น มิได้มีการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ กฎระเบียบ แบบแผน ลักษณะการทำงาน เงื่อนไขการเข้าร่วม เป็นต้น ดังนั้น พื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้าร่วม จึงควรมีลักษณะ ดังนี้

2.1 เปิดโอกาสให้ทุก ๆ คนและทุกๆ กลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจจะอยู่ในรูปของการมีตัวแทนหรือการเข้าร่วมโดยตรง

2.2 ควรมีเวลากำหนดที่ชัดเจน เพื่อผู้เข้าร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ตามสภาพเป็นจริงของตน

2.3 กำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

กระบวนการมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมนับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในทุกระดับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามประเมินผลในกิจกรรม/โครงการของชุมชน เป็นการสร้าง/ปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของกิจกรรม/โครงการ ปัจจุบันแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา (People Participation for Development) ได้รับการยอมรับและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในงานพัฒนาทุกภาคส่วนหรือในลักษณะเบญจภาคี ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และประชาชน รวมพลังกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว กระบวนการมีส่วนร่วมจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจิตสำนึกความเป็นชุมชน จนกระทั่งสร้างความรัก ความหวงแหนชุมชนซึ่งอาจจะกลายเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชุมชนท้องถิ่นในภาพรวมได้ในอนาคต (โกวิทย์ พวงงาม, 2551)

หลักการและกระบวนการมีส่วนร่วม

1. หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วม นั้น มีฐานความคิดมาจากความเชื่อในความมีศักดิ์ศรีและความสำคัญของมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีหลักสำคัญ 9 ประการที่ควรคำนึงถึง ประกอบด้วย

- 1) เชื่อว่ามนุษย์ต่างมีความคิดและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน
- 2) เชื่อว่าทุกคนไม่ได้ชั่วแต่เกิดโดยเหตุที่เขาอาจจนอยู่นั้นมิใช่จากกรรมเก่า
- 3) ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ เพราะถ้ามีการใช้เทคโนโลยีโดยที่มนุษย์ไม่มาร่วมคิด ร่วมรับรู้ หรือเข้าใจเพียงพอก็อาจไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร หรือตรงข้ามกลับใช้เพื่อทำลายเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง หรือสิ่งแวดล้อมได้
- 4) เชื่อว่าชาวชุมชนต่างๆ มักมีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตนในระดับหนึ่ง บางเรื่องที่ชาวชุมชนยึดถือจึงต้องค่อยๆ ให้ปรับตัวผสมผสานกับวิทยาการภายนอก
- 5) ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสามารถพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ถ้าได้รับโอกาสที่จะร่วมคิด ร่วมเข้าใจ และร่วมจัดการ (Active Partner) เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การที่มนุษย์บางกลุ่มปฏิเสธเทคโนโลยีอย่างสิ้นเชิง ก็เป็นไปตามระดับการเข้าใจในเทคโนโลยีนั้นอย่างถูกต้องหรือไม่ และมีกลวิธีปรับความเข้าใจนั้นมาสู่ระดับที่แต่ละฝ่ายยอมรับได้เพียงใด ซึ่งต้องให้ได้รับโอกาสที่จะเข้าใจ และยอมรับให้เหมาะสมกับตนเองอย่างเหมาะสม
- 6) การมีส่วนร่วมจะยิ่งมีเพิ่มขึ้น เมื่อมีสภาพที่เหมาะสม ต่อไปนี้ ประชาชนในท้องถิ่นได้รู้สึกว่าเขาได้ควบคุมโชคชะตาของตนเอง แทนที่จะเป็นบุคคลที่อื่นที่ “เขาไม่รู้จักรัก” หรือ “เขาไม่ไว้วางใจ” ที่บอกว่ามาช่วยเขา แต่บ่อยครั้งไม่ได้ช่วยจริงจัง ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีอิสรภาพ ได้รับความเสมอภาคและได้รับความจริงใจให้เข้ามีส่วนร่วม ดังนั้นการมีส่วนร่วมจะเกิดอย่างเต็มที่และจริงจังเมื่อบุคคลนั้นๆ ไม่ถูกบังคับให้จำยอมเข้าร่วม และที่สำคัญคือต้องเข้าร่วมด้วยโดยเท่าเทียมกับผู้มาร่วมด้วยทุกคน

อีกทั้งโครงการให้ความจริงใจด้วย ผู้ที่จะเข้าร่วมด้วยต้องมีความสามารถพอที่จะมีส่วนร่วมด้วยได้ กิจกรรมหลายเรื่องประชาชนทั่วไปอาจมีส่วนร่วมด้วยได้ แต่ที่เป็นกิจกรรมเฉพาะ เช่น การแพทย์ การก่อสร้างอาคารสูง การทหาร ฯลฯ หากประชาชนเข้าร่วมด้วย อาจไม่ได้ผลหรืออาจเกิดความเสียหาย มีการสื่อสาร 2 ทางเพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมได้รับข้อมูลอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ หากผู้มีส่วนได้-เสียได้รับข้อมูลไม่ถูกต้องและครบถ้วน หรือสื่อสารได้ไม่ดีพอ ก็จะไม่เข้าใจได้ดีพอว่าโครงการจะทำให้เกิดผลดี-ผลเสียอย่างไร เพียงใด อาจนำไปสู่การไม่ยอมรับโครงการได้ ประชาชนมีส่วนร่วมรับทราบ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในโครงการตั้งแต่เริ่มต้น จะทำให้ต้องการเข้ามาร่วมกับโครงการมากยิ่งขึ้น การร่วมงานกันตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงสิ้นสุดการตัดสินใจในโครงการนั้นๆ ในระยะยาวจะเกิดผลดียิ่งขึ้นกว่า การที่จะให้ร่วมด้วยเพียงบางส่วนหรือเข้าไป ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่โครงการและต่อโครงการนั้นๆ และเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่ทำให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไปกว่าผลตอบแทนที่เขาประเมินว่าจะได้รับ เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว จะไม่กระทบกระเทือนสถานภาพในหน้าที่การงานหรือทางสังคมให้ลดน้อยลง มีกลวิธีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างโครงการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นอย่างดี

7) เชื่อว่าตนต่างกับชาวบ้านอยู่ไม่น้อย และชาวบ้านเองก็แตกต่างกันอยู่บ้าง ดังนั้นการจะให้มีส่วนร่วมจะเอาใจเราฝ่ายเดียวไม่ได้

8) อาจใช้การมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ เช่น (1) รูปแบบโดยตรง คือ มีส่วนร่วมโดยตัวบุคคลแต่ละคน หรือ (2) ประชาชนก่อตั้งองค์กรขึ้นมามีส่วนร่วม หรือ (3) ให้มีตัวแทนมามีส่วนร่วมโดยอ้อม ซึ่งยอมขึ้นกับบริบทของแต่ละพื้นที่ เช่นในพื้นที่ที่ประชาชนมีศรัทธาในตัวแทนของเขา การมีตัวแทนร่วมด้วยก็เพียงพอ แต่กรณีที่เป็นหมู่บ้านเดียวกันมีประชาชนหลากหลายกลุ่ม จึงควรมีตัวแทนของกลุ่มจากหลายภาคส่วนมามีส่วนร่วมเพิ่มเติม

9) การมีส่วนร่วมต้องนึกถึงใจของผู้อื่นให้มาก มิใช่เอาแต่ใจเราฝ่ายเดียว

กระบวนการมีส่วนร่วม

กล่าวสำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น จะต้องเกิดจากความรู้สึกที่ตระหนักถึงชุมชนของตนเอง และเห็นว่าตนเองจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อกำหนดอนาคตของชุมชนในสิ่งที่ทุกคนต้องการและคาดหวัง ดังนั้นกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ประชาชนในชุมชนจะต้องเข้ามาร่วมจัดระเบียบชุมชน วางแผนชุมชนในทุกขั้นตอน โดยอาจมีนักพัฒนา หรือนักวิชาการจากภายนอก หน่วยงาน องค์กร เป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ ดังที่ อคิน รพีพัฒน์ (2531) กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนา ซึ่งมี 5 ระดับ ได้แก่ (1) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาการพิจารณาปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (2) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา (3) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหา และพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา (4) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา (5) ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมการพัฒนาที่สำคัญกระบวนการมีส่วนร่วมในการ

พัฒนาจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะกำหนดปัญหาและความต้องการของตนเองเป็นหลัก โดยเฉพาะการตื่นตัวและความสนใจของประชาชน เพื่อสมัครใจเข้ามีส่วนร่วม เป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการมีส่วนร่วม

พาลาก สิงห์เสนี และคณะ (2545) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มวางแผนโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของความต้อการนั้น ๆ รวมทั้งร่วมกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการ และแนวทางดำเนินงาน

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่การทำโครงการ เช่น ช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุ อุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยบริหารงาน ประสานงาน ตลอดจนประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการให้ผู้อื่นทราบ

3. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการที่พวกเขาดำเนินการนั้น ว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่หรือมีการประเมินย่อย (Formative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้า ซึ่งทำเป็นระยะๆ หรือ การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินสรุปรอยอดของโครงการทั้งหมด

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น

วรรณภา วงษ์วานิช (2546) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวหลายประการ ดังนี้

1. ผลกระทบจากภัยธรรมชาติ เช่น ไฟไหม้ป่า น้ำท่วม พายุ ซึ่งภัยธรรมชาติดังกล่าวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นก็ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถานที่ต่างๆ ทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น ไฟไหม้ป่าทำให้ต้นไม้ถูกทำลาย ทิวทัศน์สวยงามถูกทำลาย เป็นต้น

2. ผลกระทบจากการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ อาจจะทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น การขยายพื้นที่ทางการเกษตรทำให้พื้นที่ป่าถูกบุกรุก การสร้างเขื่อนทำให้ทิวทัศน์ทางธรรมชาติบางแห่งถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป การสร้างถนน การสร้างสิ่งก่อสร้างใกล้กับโบราณสถาน อาจก่อให้เกิดการทรุดหรือพังทลายได้

3. ความต้องการที่จะเป็นเจ้าของวัตถุโบราณ หรือศิลปะอันงดงามและมีค่า เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการลักลอบค้าขายและขุดค้นหาวัตถุมีค่าออกไปจำหน่ายโดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายที่เกิดขึ้น

4. ขาดกำลังเจ้าหน้าที่ที่จะอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว คือ มีจำนวนไม่เพียงพอกับสถานที่ที่จะอนุรักษ์ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง ประกอบกับขาดความร่วมมือจากประชาชนหรือนักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ในด้านการอนุรักษ์ เช่น การรักษาความสะอาด หรือการช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงอยู่สภาพเดิม

5. ขาดเงินทุนหรืองบประมาณมาใช้ในการพัฒนา และอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว เช่น การจ้างเจ้าหน้าที่ การจัดหาเครื่องใช้ในการดำเนินงานตามสถานที่ต่าง ๆ การบูรณปฏิสังขรณ์ การขาดเงินทุนทำให้การทำงานต่างๆ เพื่อพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวไม่ได้ผลเท่าที่ควร

จากปัญหาในการพัฒนาดังกล่าวสามารถสรุปประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ปัญหาด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1) ข้อจำกัดในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว
 2) การขาดการบำรุงรักษาบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาแล้ว
 3) ชาวบ้านขาดความรู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว
 อย่างถูกวิธี

4) มีการทำลายความสมดุลทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
 อยู่เสมอ เช่น การระเบิดปลา การทอดสมอเรือซึ่งทำลายปะการัง การจับปลาสวยงามไปขาย การดู
 ทรายหรือเก็บก้อนหินสวยงามไปขาย การครอบครองที่ดินบริเวณชายหาด เป็นต้น

5) ไม่มีความเป็นระเบียบในการปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในพื้นที่แหล่ง
 ท่องเที่ยว ทำให้เสียความงดงามตามธรรมชาติ

6) แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาดบางแห่งยังสกปรก ซึ่งเกิดจาก
 นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการบางส่วน

7) บทลงโทษในกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมหรือการอนุรักษ์แหล่ง
 ท่องเที่ยวค่อนข้างเบาและล่าสมัย

8) การประสานงานพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวยังไม่มีประสิทธิภาพ
 ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง หรือมีหน่วยงานหลายหน่วยงานรับผิดชอบร่วมกันในการดูแลรักษา
 ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ เพราะมิใช่ผู้รับผิดชอบโดยตรง ทำให้การบำรุงรักษาหรือการพัฒนา
 ทำได้จำกัด

9) ขาดการพัฒนาบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นระเบียบ เช่น ขาดห้องสุขาที่
 สะอาด ร้านขายสินค้าหรือของที่ระลึกอยู่กระจัดกระจาย ที่จอดรถมีน้อยอยู่ไกลและไม่มีความปลอดภัย

10) เอกชนมักไม่สนใจนำเงินมาลงทุนการบริการท่องเที่ยวในจังหวัดที่มีได้รับการ
 ประกาศให้เป็นจังหวัดท่องเที่ยว ทำให้จังหวัดเหล่านั้นพัฒนาการท่องเที่ยวได้ช้า

11) จังหวัดขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์และมีความชำนาญด้านพัฒนาการ
 ท่องเที่ยว

12) ปัญหาจากการขจัดน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลที่ไม่มีประสิทธิภาพ

13) บางฤดูกาลมีนักท่องเที่ยวมากจนพื้นที่ไม่สามารถรองรับได้เพียงพอ

14) สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งไม่ได้รับความเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควรโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ห่างไกลและมีผู้เข้าไปท่องเที่ยวน้อย

2. ปัญหาด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ มีดังนี้

1) แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีโรงแรมที่ได้มาตรฐานน้อย เนื่องจากนักลงทุนไม่กล้าเข้ามาลงทุนเพราะนักท่องเที่ยวเดินทางมาไม่สม่ำเสมอ

2) ร้านอาหารที่ได้มาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขมีน้อย มีแผงลอยขายอาหารที่ค่อนข้างสกปรก

3) บริษัทนำเที่ยวที่ได้มาตรฐานในแหล่งท่องเที่ยวต่างจังหวัดมีน้อย

4) ร้านขายของที่ระลึกหลายแห่งไม่ซื้อสัตย์ต่อผู้ซื้อ เช่น ปลอมแปลงสินค้าขายสินค้าไม่ได้มาตรฐานตามที่ระบุ คิดราคาสูงเกินจริง

5) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวยังมีน้อยโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวระยะไกลซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว เช่น ขาดหน่วยกู้ภัยหรือช่วยชีวิตในแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายทะเล

6) สาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นในพื้นที่ท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอ เช่น สถานพยาบาล ระบบการสื่อสาร น้ำอุปโภคและบริโภค

7) ข้อจำกัดในการพัฒนาสถานที่พักผ่อนประเภทสถานที่ตากอากาศ โดยเฉพาะบริเวณที่อยู่บริเวณเขตป่าสงวน หรือพื้นที่สาธารณะ ซึ่งตามกฎหมายจะปลูกสร้างอะไรไม่ได้เลย ทำให้เสียโอกาสในการพัฒนาพื้นที่เหล่านั้น

8) ขาดแรงงานที่มีคุณภาพในธุรกิจการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ เช่น โรงแรม บริษัทนำเที่ยว ที่ช่วยในการเสริมสร้างภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวและการให้บริการอย่างทั่วถึง

9) ความมีน้ำใจไม่ตรีของคนไทยในการต้อนรับและความซื่อสัตย์ในการค้าขายกับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนในระยะหลังๆ มีลดน้อยลง เป็นผลให้ลดความตั้งใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

3. ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งและความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีดังนี้

1) การมีงบประมาณจำกัดในการปรับปรุงถนน และแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลทำให้การปรับปรุงทำได้ยาก

2) ถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งมีสภาพไม่ดี คับแคบ เป็นจุดที่เกิดอันตรายจากการขับขีได้ง่าย ทำให้นักท่องเที่ยวหันไปใช้ที่อื่นแทน

3) แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งรถประจำทางเข้าไม่ถึง ต้องเช่าเหมารถรับจ้าง เข้าไป ส่งผลให้เกิดการขูดรีดค่าโดยสารจากนักท่องเที่ยว และบริการที่ไม่ประทับใจ เนื่องจากผู้โดยสารหรือได้รับสัมปทานบริการรถรับจ้าง

4) ขาดทำเทียบเรือที่ได้มาตรฐานตามแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะต่างๆ

5) ขาดการขนส่งทางเรือที่รวดเร็ว ทำให้เสียเวลามากในการเดินทางโดยเรือ

6) ขาดป้ายชี้ทางที่ชัดเจน ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องคอยถามชาวบ้านอยู่ตลอดทาง และมักมีปัญหาเรื่องการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

7) มีอุบัติเหตุในเส้นทางท่องเที่ยวหลักอยู่เป็นประจำ

8) ขาดรถบริการสาธารณะไปยังสถานที่ท่องเที่ยว หากไม่ไปกับทัวร์หรือนำรถไปเองก็ไม่ได้

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่าปัญหาที่เกิดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ เช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาไฟไหม้หรือเกิดจากหน่วยงานที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น การลงทุนด้านการท่องเที่ยวของสถานประกอบการทั้งด้านการคมนาคมขนส่ง ด้านที่พัก การนำเที่ยว การออกกฎหมายหรือการบังคับใช้ มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวของภาครัฐที่ล้ำสมัยการประสานงานของหน่วยงานหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดการยั่งยืน ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนมากขึ้น และนักท่องเที่ยวไม่มีจิตสำนึกหรือขาดความรู้ในการท่องเที่ยว ซึ่งปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นต้องใช้ระยะเวลาในการแก้ไขปัญหา โดยต้องมีการวางแผนในการพัฒนาโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนให้ร่วมมือกันในการรักษาสภาพแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวให้ยั่งยืนและไม่เป็นการสร้างหรือพัฒนาที่เป็นการทำลายทรัพยากรที่ทรงคุณค่านั้น

เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

ที่ตั้งและอาณาเขต

เกาะสีชังเป็นเกาะขนาดใหญ่ (สำนักปลัดเทศบาลตำบลเกาะสีชัง ฝ่ายบริหารงานทั่วไป, 2553) ตั้งอยู่ในบริเวณอ่าวไทยตอนบน ระหว่างละติจูดที่ 12 และ 13 องศาเหนือ และลองจิจูดที่ 100 องศา 48 ลิปดาตะวันออก 100 องศา 51 ลิปดาตะวันออก เกาะสีชังมีพื้นที่ทั้งหมดอยู่บนเกาะสีชัง โดยมีพื้นที่ประมาณ 18 ตารางกิโลเมตร หรือ 11,250 ไร่ เกาะสีชังตั้งอยู่บริเวณอ่าวไทยตรงกันข้ามกับอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ห่างกันประมาณ 12 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 117 กิโลเมตร เกาะสีชังมีเกาะบริวารน้อยใหญ่รวม 8 เกาะ คือ เกาะขามใหญ่ เกาะขามน้อย เกาะปรัง เกาะร้านดอกไม้ เกาะยายท้าว เกาะคางคาว เกาะท้ายตาหมื่น และเกาะสัมปะย็อ เกาะสีชังมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ จรดทะเลเขตอำเภอเมือง

จังหวัดสมุทรปราการ

ทิศใต้	จรดทะเลเขตอำเภอบางละมุง	จังหวัดชลบุรี
ทิศตะวันออก	จรดทะเลเขตอำเภอศรีราชา	จังหวัดชลบุรี
ทิศตะวันตก	จรดทะเลเขตอำเภอบ้านแหลม	จังหวัดเพชรบุรี

สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศเป็นเกาะโดยมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ไซดหินประมาณ 14.4 ตารางกิโลเมตร หรือ 9,000 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 80 ของพื้นที่เกาะ สำหรับพื้นที่ราบมีประมาณ 3.6 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,250 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20 ของพื้นที่เกาะทั้งหมด มีพื้นที่ทำการเพาะปลูกเพียงเล็กน้อย ไม่มีแหล่งน้ำลำธารและหนองบึง บริเวณที่เป็นจุดสูงสุดคือ บริเวณเขาใหญ่ ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของเกาะสีชังโดยมีความสูงประมาณ 192 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ซึ่งพื้นที่ราบส่วนใหญ่อยู่บริเวณตอนกลางของเกาะ และทางทิศใต้บางส่วนเนื้อที่ประมาณร้อยละ 67 อยู่ในระดับความสูงระหว่าง 0 – 50 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง เนื้อที่ร้อยละ 26 อยู่ในระดับความสูงระหว่าง 50 – 100 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง เนื้อที่ร้อยละ 6 อยู่ในระดับความสูงระหว่าง 100 – 150 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง และร้อยละ 1 อยู่ในระดับความสูงเกิน 150 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ที่มา : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลและคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, (2536)

ความลาดของพื้นที่เกาะสีชัง ในบริเวณรอบเขาพระจุลจอมเกล้าทางตอนบนทิศเหนือของเกาะบริเวณตอนกลาง และเนินเขาตอนใต้ของเกาะมีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 20 บริเวณที่มีความลาดของพื้นที่ระหว่างร้อยละ 15 – 20 คือ บริเวณตอนเหนือของแหลมท่าวังตลอดไปตามแนวชายฝั่งลงไปทางใต้ และครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตกของเกาะจนจรดบริเวณแหลมสลิด และส่วนที่มีลักษณะค่อนข้างราบ มีความลาดน้อยกว่าร้อยละ 10 คือ บริเวณรอบๆ ชุมชน ที่มา : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลและคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, (2536)

พื้นที่ชายฝั่งทางด้านทิศตะวันตกมีลักษณะทางกายภาพเป็นหาดหิน มีหาดทรายบางส่วน ไซดหิน และหน้าผา ทำให้เกิดทัศนียภาพที่สวยงาม ส่วนทางด้านตะวันออกเป็นหน้าผา หาดทราย ดคลองตมกรวด แนวหิน และปะการัง โดยระดับน้ำทะเลรอบเกาะมีความลึกเฉลี่ยเกิน 20 เมตร โดยส่วนลึกที่สุดอยู่ทางทิศตะวันตกของเกาะ

สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของเกาะสีชังเป็นแบบพื้นที่ชายทะเลเขตร้อน ทุกปีจะมีกระแสลมพัดเข้าสู่เกาะสีชัง แบ่งได้เป็น 2 ช่วง คือ ระหว่างเดือนมีนาคม – เดือนกันยายน จะพัดจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออก เรียกว่า ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และระหว่างเดือนตุลาคม – เดือนกุมภาพันธ์ จะพัดจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก เรียกว่า ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ย 31.3 องศาเซลเซียส ในช่วงเดือนที่มีฝนตกชุกที่สุด คือ เดือนกันยายน และน้อยที่สุดในเดือนมกราคม ปริมาณน้ำฝน

ตลอดปีประมาณ 1,235 มิลลิเมตร ซึ่งถือว่าค่อนข้างต่ำเมื่อนำไปเทียบกับพื้นที่อื่น ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมมี 3 ฤดู คือ

ฤดูร้อน	ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงมิถุนายน
ฤดูฝน	ตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงตุลาคม
ฤดูหนาว	ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์

ข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคม เกาะสีซึ่งมีการคมนาคมติดต่อกับภายนอกโดยเฉพาะกับอำเภอศรีราชาด้วยเรือโดยสารข้ามฟากรับจ้างบริการทุกวัน โดยออกจากท่าภาณุรังษี (ท่าบน) และท่าเทววงษ์ (ท่าล่าง) อำเภอเกาะสีชังไป อำเภอศรีราชาทุก 1 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 06.00 -18.00 น. และใช้เวลาเดินทางประมาณ 45 นาที และออกจากท่าเรือเกาะลอยอำเภอศรีราชาไปอำเภอเกาะสีชังทุก 1 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 07.00 - 20.00 น. สำหรับการคมนาคมภายในเกาะสีชังจะรถจักรยานยนต์ และรถสามล้อเครื่องโดยสาร รับจ้างบริการอยู่ทั่วไป ทั้งนี้ บนเกาะสีชังมีถนนสายหลัก 2 สาย คือ ถนนอัมรินทร์ และถนนวิชิตราชู

การสื่อสารและโทรศัพท์

ที่ทำการไปรษณีย์ จำนวน 1 แห่ง
ชุมสายโทรศัพท์ จำนวน 1 แห่ง

การไฟฟ้า กระแสไฟฟ้าที่ใช้อยู่ดำเนินการโดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคด้วยสายเคเบิลได้นำกระแสไฟฟ้าจากฝั่งศรีราชามายังเกาะสีชังและส่งกระแสไฟฟ้าตลอดวัน ปัจจุบันอาคารบ้านพักอาศัยส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชุมชนหลักที่อยู่บริเวณตลาดท่าบนและตลาดท่าล่างจะมีกระแสไฟฟ้าอย่างทั่วถึงประมาณ 1,633 ครอบครั

การประปา เกาะสีชังไม่มีแหล่งน้ำสำหรับผลิตน้ำประปาและขณะนี้ยังไม่มี การสำรวจหาแหล่งน้ำใต้ดินมาใช้ ทั้งนี้ น้ำจืดส่วนใหญ่จะได้จากน้ำฝนที่กักเก็บโดยถังกักเก็บน้ำซึ่งกระจายอยู่ทั่วเกาะสีชัง ในปัจจุบันเทศบาลตำบลเกาะสีชังได้มอบหมายให้บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) หรือ EAST WATER ดำเนินการผลิตน้ำประปาจากน้ำทะเลด้วยระบบ RO (REVERSE OSMOSIS)

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ป่าไม้ เกาะสีชังไม่มีป่าไม้เศรษฐกิจ แต่จะมีลักษณะของป่าไม้ภูเขากรือ เช่น ไม้ที่ขึ้นตามภูเขาทั่วไปในภาคกลาง ซึ่งพันธุ์ไม้เหล่านี้จะมีทั้งไม้ยืนต้น ไม้พุ่มและไม้คลุมดินขึ้นคละกันไป

สัตว์ป่า สัตว์บนเกาะสีชังที่พบเห็นได้แก่ ลิง กระรอกขาว นกนานาชนิดและ สัตว์เลื้อยคลาน

น้ำ พื้นที่ส่วนใหญ่ของเกาะสีชังเป็นโขดหิน มีความลาดชันและมีหน้าดินบางมาก พื้นที่แห้งแล้งกันดารไม่มีแหล่งน้ำผิวดินตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ห้วย หนอง คลองบึงและไม่มีแหล่งน้ำใต้ดิน จะมีก็แต่เพียงแอ่งน้ำเล็กๆ ที่เกิดจากน้ำฝนที่ไหลจากที่สูงลงที่ต่ำ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาและพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหินและมีความลาดชันมาก จึงทำให้น้ำฝนไหลในลักษณะเป็นน้ำไหลล้นไปตามพื้นผิวอย่างรวดเร็ว

ดิน ดินบนเกาะสีชังมีลักษณะที่เรียกว่า “RED SANDY LOAM TEXTURE” ซึ่งเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์พอสมควร แต่มีความตื้นมากเพราะมีต้นกำเนิดมาจากหินปูน ดินถูกปกคลุมด้วยหญ้า และต้นไม้ แร่ธาตุในดินถูกน้ำกัดเซาะและตกตะกอน

หิน เกาะสีชังมีโครงสร้างทางธรณีวิทยาเป็นภูเขาหินโดยมีพื้นที่บนเกาะส่วนใหญ่เป็นหินปูนประมาณ 80% และมีหินอัคนีอยู่บ้างทางด้านทิศตะวันออกของเกาะบริเวณแหลมท่าวังและทางด้านทิศตะวันตกของเกาะบริเวณปลายแหลมทางตอนใต้

ปะการัง ในบริเวณเกาะสีชังสามารถพบปะการังที่ค่อนข้างสมบูรณ์และจะอยู่รวมกันเป็นแนวปะการังรอบเกาะสีชัง นอกจากเกาะสีชังจะมีปะการังที่อยู่อาศัยรวมกันเป็นกลุ่มก้อนและเป็นแนวแล้วยังมีปะการังชนิดพิเศษที่พบเฉพาะในบริเวณนี้เท่านั้น คือ ปะการังเดี่ยวๆ ขนาดเล็ก

ขยะมูลฝอย อัตราการผลิตขยะมูลฝอยประมาณ 10 - 12 ตัน/วัน และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประชากร และนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น สำหรับองค์ประกอบของขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลเกาะสีชังสามารถสรุปได้ ดังนี้

น้ำเสีย ส่วนใหญ่ประชาชนจะระบายน้ำเสียที่ใช้จากครัวเรือนลงสู่ที่ลุ่ม/ที่ต่ำ โดยระบบซึมผ่านพื้นดินหรือท่อระบายน้ำลงสู่ทะเล สำหรับน้ำเสียจากบ้านเรือนในขณะนี้เริ่มมีปริมาณมากขึ้นเนื่องจากมีประชากรเพิ่มขึ้น

ฝุ่นละออง เกาะสีชังจะได้รับฝุ่นละอองจากการย่อยหินและบางฤดูที่มีลมพัดเข้าสู่เกาะสีชังก็จะได้รับฝุ่นละอองแป้งมัน ถ่านหินและปูนซีเมนต์จากการขนถ่ายของเรือสินค้าขนาดใหญ่สู่เรือเล็ก

เสียง ปัจจุบันปริมาณรถจักรยานยนต์และรถสามล้อเครื่องมีมากขึ้นและมีการดัดแปลง ท่อไอเสีย จึงทำให้มีเสียงรบกวน นอกจากนี้ก็มีเสียงจากการย่อยหิน

ศิลปกรรม เกาะสีชังเป็นเกาะแห่งเดียวของประเทศไทยที่มีพระราชวังและเป็นแห่งเดียวที่มี พระอุโบสถเจดีย์ รวมทั้งมีโบราณสถานต่างๆ ทั้งนี้ โบราณสถานที่เกาะสีชังจะประกอบไปด้วย พระราชฐาน อาคารสิ่งก่อสร้างและสถานที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติแล้วพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานนามไว้โดยจะพบกระจายอยู่ทั่วทั้งเกาะสีชังจากแนวเขตพระราชฐานด้านทิศใต้ขึ้นมาทางทิศเหนือตลอดถึงเทือกเขาทางตอนบนสุด ซึ่งสถานที่ดังกล่าวล้วนแต่มี

ความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ในเอกสารอ้างอิงต่างๆ จึงถือเป็นหลักฐานสำคัญที่มีคุณค่าอย่างยิ่งทางประวัติศาสตร์ เช่น พระจุฑาธุชราชฐาน เก่งพระภักดี ยอดสมเด็จ พระจุลจอมเกล้า ที่แลราชอาณาจักร วิชาจารึก ด้านศุลกากร พระที่นั่งโกสีย์วสุภรณ์ เป็นต้น

ข้อมูลด้านสังคม

ประชากรและครัวเรือน เกาะสีชังมีประชากรรวม 5,076 คน แยกเป็นชาย 2,552 คน หญิง 2,524 คน และมีทั้งหมด 1,741 ครัวเรือน (เทศบาลตำบลเกาะสีชัง, 2553) ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2553 และแยกเป็นรายชุมชนได้ ดังนี้

บ้านท่าเทววงษ์	ประชากรชาย 542	ประชากรหญิง 550	397 ครัวเรือน
บ้านศาลเจ้าแก้ว	ประชากรชาย 430	ประชากรหญิง 402	209 ครัวเรือน
บ้านท่าวัง	ประชากรชาย 519	ประชากรหญิง 570	416 ครัวเรือน
บ้านท่าตรอกด้านภาษี	ประชากรชาย 190	ประชากรหญิง 183	150 ครัวเรือน
บ้านสะพานคู่	ประชากรชาย 193	ประชากรหญิง 185	125 ครัวเรือน
บ้านท่าภาณุรังษี	ประชากรชาย 678	ประชากรหญิง 634	444 ครัวเรือน

นอกจากนี้เกาะสีชังยังมีประชากรแฝงอีกประมาณ 3,000 คนเศษ ซึ่งได้แก่ กลุ่มคน รับจ้างที่มากับเรือขนส่งสินค้า กลุ่มคนที่มาทำงานโดยไปกลับทุกวัน ข้าราชการของหน่วยงานต่างๆ และผู้หญิงโสเภณี เป็นต้น โดยเกาะสีชังมีจำนวนครัวเรือน 1,765 ครัวเรือน

การศึกษา เกาะสีชังจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยในระดับก่อนประถมศึกษาจัดให้บริการทั้งภาครัฐและเอกชน ส่วนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจัดให้บริการเฉพาะภาครัฐเท่านั้น โดยข้อมูลด้านการศึกษาในระบบคือมีโรงเรียนอนุบาล 2 แห่ง และระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา 2 แห่ง

การสาธารณสุข เกาะสีชังมีการให้บริการด้านสาธารณสุขโดยมีสถานบริการ ดังนี้

โรงพยาบาลขนาด 30 เตียง	จำนวน 1 แห่ง
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ	จำนวน 1 แห่ง
ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	จำนวน 2 แห่ง

จากการศึกษาของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่าประชากรของเกาะสีชังมีพฤติกรรมในการรักษาพยาบาลเมื่อมีอาการเจ็บป่วยโดยส่วนใหญ่นิยมรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลของศรีราชา หรือคลินิกอำเภอศรีราชามากกว่าที่จะใช้บริการโรงพยาบาลเกาะสีชัง ทั้งนี้เนื่องจากโรงพยาบาลเกาะสีชังมีเครื่องมือ อุปกรณ์ และเวชภัณฑ์ที่ทันสมัย ตลอดจนบุคลากรทางการแพทย์ไม่เพียงพอ

ศาสนา ประชากรส่วนใหญ่ของเกาะสีชังนับถือศาสนาพุทธประมาณ 95% และศาสนาอื่นๆ ประมาณ 5% สถาบันหรือองค์กรทางศาสนา

วัด	จำนวน 2 แห่ง
ศาลเจ้า	จำนวน 2 แห่ง
ที่พักสงฆ์	จำนวน 1 แห่ง

ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี เนื่องจากเกาะสีชังเป็นเกาะที่มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548b) และวัฒนธรรมที่มีทั้งคนไทย และคนไทยเชื้อสายจีน ดังนั้นจึงมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งชาวเกาะสีชังก็มีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ ดังนี้

ประเพณีวันไหล เป็นประเพณีซึ่งจัดให้มีขึ้นในช่วงวันที่ 16 – 18 เมษายน ของทุกปี บริเวณพระจุฑาธุชราชฐาน (พระราชวังเดิม) และเกาะขามใหญ่ ทั้งนี้ ในช่วงดังกล่าวชาวเกาะสีชังทุกเพศทุกวัยและทุกอาชีพจากทั่วสารทิศ จะเดินทางกลับมาเกาะสีชังอย่างพร้อมเพรียงกัน ทำให้บรรยากาศที่เกาะสีชังเป็นไปด้วยความคึกคัก และมีชีวิตชีวาเป็นพิเศษ จึงเรียกรวันนี้ว่า “ วันรวมชาวเกาะ ” สำหรับในวันเข้าตุ๋นของวันที่ 18 เมษายน ผู้คนจะแต่งตัวสวยงาม มีอาหารคาวหวานและเครื่องดื่มนานาชนิดทั้งเครื่องดื่มของมีนเมา และจะออกมาทักทายกันจนกระทั่งเวลาประมาณ 7 - 8 โมงเช้า ทุกคนจะเข้าไปที่เกาะขามใหญ่โดยมีเรือโดยสารคอยบริการ และในระหว่างที่อยู่บนเรือก็จะร้องรำทำเพลงกันอย่างสนุกสนาน ต่อมาหลังจากที่พระสงฆ์ฉันท์เพลเสร็จแล้วประชาชนก็จะมาร่วมกันรับประทานอาหารและก่อพระทรายที่ชายหาดพร้อมกับปักธูปเทียน ตลอดจนมีการตีฆ้องวง ร้องรำทำเพลง มีการสาดน้ำบ้างก็จุ่มมือกันลงทะเล และบ้างก็จุ่มกันลงทะเล ทั้งนี้ ทุกคนจะไม่ถือสากันเพราะเป็นวันประเพณีของเกาะสีชังและพอได้เวลาอันสมควรทุกคนก็ทยอยกลับเกาะสีชังตามเดิม

ประเพณีวันกองข้าว เป็นประเพณีซึ่งจัดให้มีขึ้นต่อจากวันไหล คือวันที่ 19 เมษายนของทุกปี โดยชาวเกาะสีชังที่ยังไม่กลับจากการเล่นวันไหลจะไปร่วมทำพิธีกองข้าว ณ พระจุฑาธุชราชฐาน (พระราชวังเดิม) บริเวณหน้าศาลศรีชโลธรเทพ

ประเพณีข้าวมันส้มตำ เป็นประเพณีที่จัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ของทุกปี ซึ่งก็คือ ประเพณีลอยกระทงของชาวไทยทั่ว ๆ ไปนั่นเอง แต่ประเพณีลอยกระทงของชาวเกาะสีชังมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างกับที่อื่น คือ ในวันลอยกระทงแทนที่จะนำกระทงไปลอยแต่เพียงอย่างเดียว แต่กลับมีวิธีการที่แปลกไปกว่านั้นโดยในตอนเย็นสุภาพสตรีของเกาะสีชังจะเตรียมข้าวมันพร้อมส้มตำ ส่วนสุภาพบุรุษก็จะสนุกสนานตั้งแต่เย็นครั้นพอเวลา 24.00 น. ข้าวมันและส้มตำก็ถูกลำเลียงจากบ้านไปสู่พระราชวังเดิมเพื่อรับประทานร่วมกันและเมื่อรับประทานเรียบร้อยแล้วก็ลอยกระทงร่วมกัน

เทศกาลไหว้พระบาท เป็นประเพณีซึ่งชาวเกาะสีชังจัดขึ้นในกลางเดือน 3 ของทุกปี เพื่อสักการะรอยพระพุทธรูปที่ประดิษฐาน ณ ยอดเขาจุลจอมเกล้าฯ

งานทำบุญกลางบ้าน จะมีการจัดงานดังกล่าวขึ้นในช่วงวันสงกรานต์ คือวันที่ 13 – 17 เมษายนของทุกปี โดยกิจกรรม คือ การทำบุญเลี้ยงพระ และการก่อเจดีย์ทรายกลางหมู่บ้าน

งานรำลึก 100 ปี ชาวนาชาวจีน งานดังกล่าวจะจัดขึ้นในวันที่ 20 กันยายนของทุกปี โดยผู้ร่วมงานจะร่วมใจกันแต่งกายย้อนยุคในช่วงรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 ภายในงานจะมีกิจกรรมต่างๆ เช่น การออกร้านจำหน่ายสินค้า และการประกวดการแต่งกาย เป็นต้น

งานบวงสรวงสักการะเจ้าพ่อเขาใหญ่ งานดังกล่าวจะจัดขึ้นในช่วงเดือน 9 ของทุกปี หรือใกล้เทศกาลสารทจีน โดยในงานนั้นจะมีทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก โดยที่นิยมจัดภายในงาน คือ การจัดให้มีลิเกถวาย 1 วัน 1 คืน เพื่อเป็นการแก้บนในช่วงงานนี้ด้วย

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ (สำนักปลัดเทศบาลตำบลเกาะสีชัง ฝ่ายบริหารงานทั่วไป, 2553) ประชาชนชาวเกาะสีชังประกอบอาชีพ ดังนี้

ประมง	40%
บริการท่องเที่ยว	30%
ค้าขาย	20%
รับจ้างและอื่น ๆ	10%

นอกจากนี้ประชากรบางส่วนยังมีอาชีพรับราชการตามหน่วยงานต่างๆ ของรัฐโดยมีเปอร์เซ็นต์ค่อนข้างต่ำกว่าอาชีพอื่นๆ แต่รายได้และกำลังซื้อค่อนข้างจะคงตัวกว่าอาชีพอื่น อย่างไรก็ตามถึงแม้ลักษณะของอาชีพต่างๆ ของชุมชนจะมีทั้งการประมง การพาณิชย์กรรม รับจ้าง การบริการและการท่องเที่ยว การรับราชการและอื่นๆ แต่โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนจะขึ้นอยู่กับลักษณะอาชีพเพียง 5 อย่าง คือ การประมง การพาณิชย์กรรม รับจ้าง การบริการและการท่องเที่ยวและการรับราชการเท่านั้น

รายได้ จากการสำรวจภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ประชาชนเกาะสีชัง จำนวน 118 หลังคาเรือน (9 – 10 มิถุนายน 2552) พบว่าประชาชนเกาะสีชังมีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวเท่ากับ 8,072.72 บาท/เดือน และครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้ ดังนี้

ต่ำกว่า 5,000 บาท	ร้อยละ 55.93
ระหว่าง 5,001 – 15,000 บาท	ร้อยละ 28.81
ระหว่าง 15,001 – 30,000 บาท	ร้อยละ 11.30
มากกว่า 30,000 บาท	ร้อยละ 1.67
ระหว่าง 15,001 – 30,000 บาท	ร้อยละ 11.30
มากกว่า 30,000 บาท	ร้อยละ 1.67

การพาณิชย์

ธนาคาร	จำนวน 1 แห่ง
สหกรณ์	จำนวน - แห่ง
สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดใหญ่	จำนวน 1 แห่ง

การบริการ

โรงแรม	จำนวน	1 แห่ง
สถานที่พักอื่น ๆ	จำนวน	14 แห่ง
ร้านอาหาร	จำนวน	11 แห่ง
สถานบริการและเริงรมย์	จำนวน	4 แห่ง
ผู้ประกอบการเรือโดยสาร	จำนวน	3 บริษัท

การท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว เกาะสีชังมีสถานที่ท่องเที่ยวกระจายอยู่ทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และศาสนา โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่

แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และศาสนา เกาะสีชังนับได้ว่าเป็นเกาะที่มีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีมาอย่างยาวนาน ซึ่งเดิมเคยเป็นสถานที่พักตากอากาศของพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรี ถึง 3 พระองค์ คือ รัชกาลที่ 4 รัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 โดยจากจุดนี้เองจึงทำให้เกาะสีชังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มากมาย ซึ่งมีสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ได้แก่

พระจุฑาธุชราชฐาน ตั้งอยู่ ณ เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี อดีตเคยเป็นพระราชวังฤดูร้อนในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หลังจากเหตุการณ์ รศ. 112 ก็สิ้นสุดการเป็นเขตพระราชฐาน และมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ มาขอใช้พื้นที่ ปัจจุบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขอใช้พื้นที่บางส่วนเพื่อเป็นสถานีวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเลและศูนย์ฝึกนิสิต และทำหน้าที่ดูแลรักษาพระจุฑาธุชราชฐานไปเนคราวเดียวกัน

พระเจดีย์ อุโบสถวัดอัมพวันคีรีนิมิตร เป็นพระอุโบสถที่อยู่ในเขตพระราชวัง มีลักษณะแตกต่างจากที่อื่น คือ มีพระอุโบสถอยู่ใต้เจดีย์ทรงกลมแบบลังกา ตัวพระอุโบสถสร้างตามรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบโกธิคบริเวณพระเจดีย์อุโบสถยังมีต้นศรีมหาโพธิ์ซึ่งนำหน่อมาจากพุทธคยาประเทศอินเดีย ปลูกไว้ด้วย พระเจดีย์ อุโบสถนี้ที่ตั้งอยู่บนเขา ณ ตำแหน่งที่สูงมองเห็นได้ชัดเจน และจากองค์พระเจดีย์สามารถมองเห็นทัศนียภาพบริเวณพระราชฐานโดยรอบ รวมถึงภูมิทัศน์ทางทะเลที่สวยงาม

วัดจุฑาทิศธรรมสภารามวรวิหาร วัดนี้ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาคยาศิระเป็นพระอารามหลวงที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้นในปี พ.ศ. 2435 เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก ปัจจุบันแม้จะผ่านการปฏิสังขรณ์หลายครั้ง แต่ก็ยังคงงามอยู่โดยเฉพาะพระอุโบสถ หอระฆัง พระพุทธบาทจำลอง และองค์พระประธาน

ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ ตั้งอยู่บนเขาคยาศิระ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่บรรดาชาวจีนทั้งในและต่างประเทศให้ความเคารพสักการะศาลเจ้าเป็นอาคารใหญ่ลักษณะทรงวิหารจีน นอกจากองค์ เจ้าพ่อเขาใหญ่แล้วภายในยังเป็นที่ ประดิษฐานของเจ้าพ่อแห่งเจี่ยเจ้าแม่กวนอิมพระสังกัจ

จาย ในช่วงตรุษจีนจะมีผู้คนมาบวงสรวงสักการะเนื่องแน่นด้วยความเชื่อว่าจะทำให้กิจการค้าเจริญรุ่งเรือง เชื่อกันว่า ใครได้ไปกราบไหว้เจ้าพ่อเขาใหญ่ติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปี จะได้โชคลาภอันวิเศษ

มณฑลปรอยพระพุทธรูป ตั้งอยู่บนยอดเขาเหนือศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ ซึ่งรอยพระพุทธรูปนี้จำลองมาจากรอยพระพุทธรูปที่สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าอโคมหาราช เมื่อปี พ.ศ. 500 มีความยาวศอกเศษ ทำจากหินชวาน โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงอัญเชิญมาจากวัดพุทธคยา ประเทศอินเดีย เพื่อการถวายแก่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระองค์ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ประดิษฐานไว้บนยอดเขา และยังได้ทรงให้ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุไว้บนยอดเขาด้วย ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานสูงสุดของเกาะสีชังด้วย

ศาลศรีขลุ่ยเทพ เป็นศาลเทพารักษ์เป็นศาลตั้งอยู่บนไหล่เขาด้านเหนือ เป็นเคารพนับถือของชาวเกาะสีชัง เดิมที่ตั้งอยู่ริมถนน แต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริว่า ไม่เหมาะสมจึงได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายและสร้างศาลขึ้นมาใหม่ โดยถมเชิงเขาเป็นลานสองชั้น และก่อเรียงศิลาถือปูนเป็นลานชั้นบน เมื่อแล้วเสร็จจึงได้พระราชทานนามว่า ศาลศรีขลุ่ยเทพ

แก่งจัน เป็นอาคารศาลาหลังคาทรงจัน สร้างในสมัยรัชการที่ 5 เพื่อประกอบพิธีในสมัยนั้น ขนาดกว้าง 3 วา 2 ศอก ยาว 5 วา 2 ศอก มีลักษณะเป็นศาลาโถงก่ออิฐถือปูน โครงสร้างหลังคาตกแต่งลวดลายแบบจีนเป็นลายมังกร ส่วนเพดานก่อสร้างด้วยไม้ทาสีแดง ในสมัยก่อนเคยเป็นที่ประทับชั่วคราวของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อคราวเสด็จประภาส

หลักศิลาจารึกรัชกาลที่ 5 เป็นแผ่นหินขนาดใหญ่ โดยจารึกเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเกาะสีชัง และการสร้างพระราชฐานต่างๆ ปัจจุบันตั้งอยู่ริมสนามฟุตบอลโรงเรียนเกาะสีชัง

พลับพลารัชการที่ 5 พลับพลาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 5 อยู่บริเวณด้านขวามือของช่องอิศริยาภรณ์ มีบันไดทางขึ้น สู่พลับพลาทำด้วยคอนกรีต สวยงาม และยังมีต้นลีลาวดี ปกคลุม ร่มรื่น ออกดอกส่งกลิ่นหอมไปทั่วบริเวณ บนเนินเขาแห่งนี้ศาลาพักผ่อนทิวทัศน์อีกด้วย พลับพลาที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 5 ซึ่งทรงใช้เป็นหอสำหรับดูดาว ซึ่งมีจุดชมวิวยอดเยี่ยมในมุมสูงกว่าช่องเขาขาด ยังเป็นจุดชมทัศนียภาพของเกาะสีชังทั้งด้านหน้าเกาะและทางด้านหลังของเกาะที่สวยงามอีกด้วย

สะพานอัษฎางค์ สะพานนี้ถูกสร้างขึ้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จแปรพระราชฐานมาประทับครั้งที่ 2 เป็นสะพานที่ทอดลงไปในทะเลบริเวณแหลมวัง ด้านหน้าเขตพระราชฐานเป็นสะพานทำเทียบเรือขนาดใหญ่ สร้างด้วยไม้สัก เสาก่อด้วยหินโอบกปูน ตัวสะพานมีความยาว 3 เส้น 1 วา 2 ศอก กว้าง 2 วา โดยมีศาลาที่พักทรงไทย 3 แห่ง บริเวณต้นสะพาน กลางสะพาน และปลายสะพาน

อัฐางค์ประภาคารและเสาธงอัฐางค์ สร้างบนศิลาสัมปอเยื่อ ทางทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะ ใกล้เคียง กับประภาคารพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระ กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเสาธงขึ้นสู่ยอดเขาสูง ทรงพระราชทานนามว่ายอดพระจุลจอมเกล้า

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เกาะสีชังถึงจะเป็นเกาะที่มีพื้นที่ไม่ใหญ่มากนัก แต่ ด้านสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ก็มีให้ท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนได้ท่องเที่ยวได้อย่างมากมาย และ หลากหลาย ทั้งชายหาด ทะเล หน้าผา ถ้ำ และจุดชมวิว ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวหลายๆ ที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องถึง ประวัติศาสตร์ โดยสถานที่ต่างๆ นั้น ได้แก่

หาดถ้ำพัง (อ่าวอัฐางค์) อยู่ส่วนกลางทางด้านทิศตะวันตกของเกาะมีลักษณะเป็น อ่าวโค้ง หาดทรายขาวสวยงามมีผู้คนนิยมมาเล่นน้ำกันเป็นจำนวนมาก ด้านเหนือหาดเป็นแหลมถ้ำพัง (แหลมจักรพงษ์) ทางทิศใต้ เป็นแหลมตุ๊กตา ทั้งสามแห่งนี้ล้วนเป็นสถานที่ที่มีทิวทัศน์งดงามมาก และยัง เป็นสถานที่ตกปลาที่นักท่องเที่ยวนิยมไปตกปลาเป็นจำนวนมากเช่นกัน เพราะเป็นชายหาดหินแหลมหินที่ งดงาม ประกอบด้วยเนินสูงต่ำทอดต่อเนื่องกันไป และเป็นจุดชมพระอาทิตย์ตกน้ำ สุดขอบน้ำทะเลที่ สวยงามแห่งหนึ่ง

หาดท่าวัง เป็นหาดทรายอยู่ในบริเวณพระจุฬาราชฐาน ที่มีชื่อเสียงและรู้จักกันมา ยาวนาน ชายหาดค่อนข้างแคบ มีความลาดชันน้อยกว่าหาดอื่นๆ ชายหาดมีกรวดหินขนาดเล็ก สามารถ ลงเล่นน้ำได้โดยรอบมีความร่มรื่นของต้นไม้ต่างๆ คือ ต้นสน ต้นหางนกยูงต้นลีลาวดี และต้นมะขาม

หาดหินกลม หรือแหลมเขาขาด อยู่ในบริเวณแหลมเขาขาดบนหาดมีก้อนหินกลมที่เกิด จากการกัดกร่อนของลมจนมีผิวที่เกลี้ยง

หาดทรายแก้ว อยู่ในบริเวณพระจุฬาราชฐาน สามารถเข้าถึงได้ทางเรือ มี ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เพราะเคยเป็นที่ประภาสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งชายหาดถูกโอบล้อมด้วยหน้าผาหิน เหมาะแก่การเล่นน้ำในช่วงน้ำลง

หาดถ้ำหาดทราย เป็นหาดทรายที่ชิดกับเนินเขาและหน้าผา หาดเป็นวงโค้ง ด้านเหนือ หาดเป็นแหลมยื่นลงไปทะเล บริเวณด้านใต้ของหาดเป็นทิวเขาใหญ่ และยังมีบั้งกะโหลกตั้งอยู่ใกล้เคียง

ถ้ำเสาวภา เป็นถ้ำเชิงเขาริมทะเลกลางแยกแผ่นดินของลุ่ม ทางเข้าถ้ำเป็นโพรงลาดลง ปากถ้ำกว้าง 3 ศอก สูง 1 วา บนชะง่อนปากทางเข้ามีข้อความจารึกว่า ถ้ำเสาวภา พระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จมาพบ เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2435 ในคราวเสด็จวางพระศิวาฤกษ์พระ จุฬาราชฐาน

ถ้ำจักรพงษ์ เป็นถ้ำที่ตั้งอยู่ในสำนักสงฆ์ มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และมีความ งดงามอย่างยิ่ง

แหลมท่าวัง มีลักษณะเป็นเขาเตี้ยๆ ชายฝั่งมีโขดหิน มีแนวป่าด้านข้าง บริเวณแถบนั้น มีร้านอาหารอยู่ที่ปลายแหลม ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และยังเป็นจุดที่สามารถชมพระอาทิตย์ขึ้นที่สวยงามแห่งหนึ่งของเกาะสีชัง

แหลมเขาขาด อยู่บริเวณด้านหลังเกาะ ถ้านั่งเรือผ่านจะเห็นเป็นช่องเขา ที่ขาดออกจากกัน โดยในบริเวณนี้จะมีสะพานสำหรับเดินชมมีลักษณะเป็นช่องเขา มีจุดชมพระอาทิตย์ตกที่สวยงามสามารถมองเห็นพระอาทิตย์จมน้ำมีลักษณะเป็นช่องเขา มีศาลาจุดชมวิวที่สร้างบนหน้าผาอันสูงชันที่ฝั่งทะเลทางทิศตะวันตกมองเห็นขอบฟ้าจรดทะเลกว้างไกลที่สุดสวยงามในยามเย็น ซึ่งในอดีตเคยเป็นที่ตั้งพลับพลาที่ประทับชมทิวทัศน์ของ รัชกาลที่ 5 ที่พระองค์ทรงใช้เป็นหอสำหรับดูดาวด้วย

แหลมถ้ำพัง ปัจจุบันเป็นที่นิยมสำหรับการตกปลา และชมพระอาทิตย์ตกที่สวยงามแห่งหนึ่งของเกาะสีชัง

แหลมสีชัง เป็นแหลมที่อยู่เหนือสุดของเกาะ ในบริเวณนี้จะมีป่าไม้ขึ้นหนาแน่น และมีหน้าผาหินที่สวยงาม

หน้าผาต่างๆ โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานนามตามชื่อโลหะเพื่อให้คล้องจองกัน เช่น ผาเงินตระง่าน ผาม่านนาก และผาฉากสัมฤทธิ์

แหล่งท่องเที่ยวประเภทกลุ่มที่มีความสนใจพิเศษ นอกจากสถานที่ท่องเที่ยวทั้งทางประวัติศาสตร์ศาสนา และทางธรรมชาติแล้วนั้น เกาะสีชังยังมีสถานที่ท่องเที่ยวพิเศษให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่

การตกปลา ตกหมึก เนื่องจากเกาะสีชังเป็นเกาะที่อยู่กลางทะเล ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ และการได้รับการสนับสนุนจากทางเทศบาลเกาะสีชังในด้านกิจกรรมดังกล่าว จึงทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ จึงได้มีการเช่าเรือมาเกาะสีชังเพื่อกิจกรรมตกปลา ตกหมึก ในบริเวณรอบๆ เกาะ

การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น โดยนักท่องเที่ยวสามารถเช่าเรือเพื่อทำกิจกรรมดังกล่าวได้ในบริเวณรอบๆ เกาะสีชัง

การขี่จักรยาน ปัจจุบันได้มีกิจกรรมการขี่จักรยานแบบผจญภัยตามเส้นทางต่างๆ ที่สามารถลัดเลาะไปตามสภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขา โดยมีทัศนียภาพโดยรอบที่สวยงาม

พิพิธภัณฑ์ชลทัศน์สถาน เป็นพิพิธภัณฑ์เพื่อสืบสานการเอกสิทธิพิเศษตามรอยพระยุคลบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นการเสนอข้อมูลในเรื่องของธรรมชาติของเกาะสีชัง โดยแบ่งออกเป็น 9 ส่วน คือ เรื่องราวการเกิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องราวเกี่ยวกับสถาบันการวิจัยทางน้ำ การแนะนำเกาะสีชัง ระบบนิเวศหาดหิน หาดทราย แพลงค์ต่อนความสำคัญในระบบนิเวศทางทะเล พันธุ์สัตว์น้ำ มีการจัดสร้าง Touch Tank ที่มีการจำลองหาดหิน หาดทรายของหมู่เกาะสีชัง สัตว์เศรษฐกิจ และปะการัง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

เกดศิริ เจริญวิศาล และอำพร วิริยโกศล (2542) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติตะรุเตา ผลการวิจัยพบว่า ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติตะรุเตาในเชิงนิเวศ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่าย เช่น กรมป่าไม้ กรมเจ้าท่า กรมศิลปากร กรมประมง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หน่วยงานตำรวจแห่งชาติ บทบาทไปเป็นผู้ประสานงานที่สร้างความร่วมมือของบุคคลดังกล่าว และพิจารณาความเป็นไปได้ในการให้เอกชนเข้ามาให้บริการบางอย่างแก่นักท่องเที่ยวในอุทยาน แต่ทั้งนี้จำเป็นต้องอย่างยั้งที่อุทยานแห่งชาติจะต้องกำกับดูแลอย่างเข้มงวด เพื่อมิให้เอกชนดำเนินธุรกิจในทางที่หากำไรจนขัดแย้งกับวัตถุประสงค์หลักของอุทยานคือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ศิริพันธ์ ไพโรจน์รัตน์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพร้อมของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย จากผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวมีหลายด้าน ได้แก่ 1) ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมพักบ้านชาวบ้านในชนบท ซึ่งสร้างความพอใจให้กับทั้งสองฝ่าย นักท่องเที่ยวกลับไป งานซักรีดก็จะเป็นภาระของสตรีผู้เป็นเจ้าของบ้าน ทำให้ต้องอยู่บ้านและไม่มีเวลาพบปะผู้อื่น และไม่มีความเป็นส่วนตัว 2) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการทำธุรกิจท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และผจญภัย ขาดการหลีกเลี่ยงพื้นที่เปราะบางทำให้เกิดผลกระทบต่อธรรมชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ 3) เกิดการย้ายถิ่นฐานจากบุคคลภายนอกเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงทำให้เกิดสิ่งปลูกสร้างใหม่ๆ และทำให้เกิดผลกระทบอื่นๆ 4) ทำให้เกิดการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม และการรั่วไหลของรายได้ออกจากแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในชุมชนได้

บุปผา วงษ์พันธุ์ทา (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหัวหิน มีความเป็นไปได้สูงในเรื่องคุณค่าทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความดึงดูดใจ ส่วนคุณค่าทางหาดทรายและน้ำทะเล ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง 2) แนวทางส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยภายนอก เช่น การตลาด สื่อประชาสัมพันธ์ และนโยบายของอำเภอหัวหินที่ให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายการรองรับการท่องเที่ยวด้วยตัวเอง การให้การศึกษอบรม และสร้างความเข้าใจกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ นโยบายที่มีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และคนในท้องถิ่น ส่วนมากความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาควรมุ่งเน้นในรูปแบบสำหรับระบบนิเวศแบบเรียบง่ายมากที่สุด

รัฐชิตยา หิรัญยนาถ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โดยมี

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และประเพณีพื้นบ้านชุมชนหมู่บ้านหนองขาว เพื่อเสนอแนวทางเพิ่มศักยภาพให้เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนหมู่บ้านหนองขาวมีการผสมผสานการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชนหลายชาติพันธุ์ จนกลายเป็นวัฒนธรรมเฉพาะ และมีการดำรงสืบทอดเอกลักษณ์ท้องถิ่นได้อย่างดี มีศักยภาพในการที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และการศึกษา โดยมีศักยภาพในการรองรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ซึ่งแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการให้ชุมชนบริหารจัดการเองในรูปแบบของคณะกรรมการและวางแนวทางการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

ทัศนวรรณ วิบุษกษมานนท์ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวชายหาดบางแสนของผู้มาเยือน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้มาเยี่ยมเยือนเป็นเพศหญิง อายุ 20 - 30 ปี เป็นโสด มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานหรือลูกจ้างเอกชน มีรายได้ 5,000 - 9,000 บาทต่อเดือน มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้มาเยี่ยมเยือน ส่วนใหญ่เคยเดินทางมาชายหาดบางแสนแล้ว และเดินทางมาท่องเที่ยวหรือพักผ่อนเพื่อนเป็นผู้แนะนำให้มาท่องเที่ยว ทราบข้อมูลข่าวสารของหาดบางแสนจากหนังสือหรือนิตยสาร การเดินทางจะมากับเพื่อนด้วยรถยนต์ส่วนตัว และไม่ค้างคืน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยครั้งละ 500 - 999 บาท ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านความสะดวกในการเดินทาง และสิ่งที่ควรปรับปรุงมากที่สุดคือ ความสะดวกของชายหาด ความไม่เหมาะสมของราคาอาหาร ที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวก และผลจากการสอบถามความสัมพันธ์พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว อายุและสถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาที่มาท่องเที่ยว อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมเดินทาง อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับพาหนะที่ใช้เดินทาง เพศมีความสัมพันธ์กับการพักค้างคืน เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายต่อครั้งของการท่องเที่ยว

นิภา จันทมาลา (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี (เส้นทางระหว่างวัดพระศรีรัตนมหาธาตุถึงแหล่งเตาเผาบ้านบางปูน) จากผลการศึกษาพบว่า แม้แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จะประกอบด้วยโบราณสถานตั้งแต่สมัยทวารวดี ลพบุรี อยุธยา และรัตนโกสินทร์ แต่นักท่องเที่ยวกลับให้ความสนใจกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์น้อยกว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เนื่องจากปัญหาความไม่สมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ขาดเอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ และขาดวิทยากรนำชมสถานที่ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่มีศักยภาพ และด้านความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคในเกณฑ์ดี เส้นทางคมนาคมมีความปลอดภัยสูง และยังสามารถเชื่อมโยงกับภูมิภาคต่างๆ ได้อย่างดี

สมใจ แก้วไข (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพและความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางปรุ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาความคิดเห็น

เกี่ยวกับความต้องการ ปัญหา และอุปสรรคของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความต้องการร่วมกำหนดแนวทางการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย และการร่วมรับทราบปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน อีกทั้งยังต้องการเข้าร่วมจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรภายในท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยให้เจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานของรัฐเข้ามาให้การสนับสนุน ในการให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การอบรมการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว การตลาด และการบริการ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

วรรณิ ศิริมานะพงษ์ (2549) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญภายใต้จังหวัดสมุทรปราการ ศึกษาความคิดเห็นจากแบบสอบถามของบุคลากรภาครัฐผู้ประกอบการนักท่องเที่ยว และประชาชน ที่มีต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ผลการวิจัยพบว่า แผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดสมุทรปราการคือ เป็นแหล่งรองรับการขยายตัวของสนามบินสุวรรณภูมิ เป็นศูนย์กลาง Logistics เพื่อการส่งออกสินค้าเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมหลักของชาติ ตลอดจนพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางบริการด้านสุขภาพแพทย์แผนไทยและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้เป็นเมืองน่าอยู่ สะอาด มีความปลอดภัย ประชากรมีรายได้ดี

งานวิจัยต่างประเทศ

มิลและมอร์ริสัน (Mill and Morrison, 1992) ได้กล่าวว่า นักวิจัยที่ศึกษาด้านพฤติกรรม การท่องเที่ยวส่วนใหญ่ พบว่า ลักษณะทางประชากรของนักท่องเที่ยวมีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว เช่น อายุ รายได้ และระดับการศึกษา อายุมีความสัมพันธ์กับกิจกรรม เมื่ออายุมากขึ้นมักจะเลือกไปเยี่ยมญาติ เพื่อน ชมทัศนียภาพ ตกปลาแทนกิจกรรมโลดโผนแนวผจญภัย และเวลาว่างที่เหลือจากการพักผ่อนซึ่งจะลดน้อยลงเรื่อยๆ จนกว่าจะถึงวัยที่จะแยกครอบครัวจึงจะเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อยๆ จนถึงวัยหลังเกษียณ รายได้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ยับยั้งความต้องการด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากรายได้จะถูกแบ่งไปใช้จ่ายสำหรับสิ่งจำเป็นอื่นก่อนเช่น ค่าอาหาร ภาษี และเงินสำรอง แล้วจึงนำส่วนที่เหลือมาใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยว ถ้ามีรายได้มากก็จะมีเงินสำหรับใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวมากด้วยเช่นกัน ระดับการศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ จะเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้น ยังมีการศึกษาสูงก็จะยิ่งชอบกิจกรรมที่ได้พัฒนาทักษะและการแสดงออก

ซินดิกา (Sindiga, 1999) ได้ทำวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative Tourism) และการพัฒนาที่ยั่งยืน ในประเทศเคนยา จากผลการวิจัยทราบว่า การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพมีส่วนช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยว และในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ ซึ่งนำมาใช้เพื่อการอนุรักษ์ และพัฒนาชุมชน อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ไม่มีความจำเป็นที่ต้องเป็นการพัฒนาในพื้นที่ที่มีขนาดเล็ก หรือการเป็นเจ้าของกิจการการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกคาดหวังว่าจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการพัฒนา จากการวิจัยยังพบอีกว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของชุมชนในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนในการเป็นเจ้าของในการจัดการ และการมีบทบาทในทางธุรกิจการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น

เซมัส บาล็อกู (Baloglu, 2000) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว พบว่า แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน มีผลกระทบต่อการรับรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวต่างกันด้วย โดยการบอกต่อมีผลต่อการรับรู้ในสิ่งที่จับต้องไม่ได้ นั่นคือประสบการณ์ เช่น มีความปลอดภัย มีสาธารณูปโภคครบถ้วน อาหารอร่อย ผู้คนเป็นมิตร เป็นต้น ส่วนแหล่งข้อมูลที่มีผลต่อการรับรู้ที่สัมผัสได้ มี 2 ส่วน คือ 1) โฆษณาซึ่งมีผลต่อการรับรู้ในคุณค่าและสิ่งแวดล้อม เช่น ค่าเงินไม่สูง ไม่มีมลพิษ สภาพอากาศดี เป็นต้น 2) แหล่งข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น หนังสือพิมพ์ เพลง ภาพยนตร์ ทำให้เกิดความรับรู้ในเรื่องน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว เช่น มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่น่าสนใจ และมีธรรมชาติที่สวยงาม เป็นต้น

สปาร์คและไทด์เวล (Sparks and Tidswell, 2003) กล่าวถึงแหล่งข้อมูลที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญ และเริ่มมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน คือ การให้ข้อมูลท่องเที่ยวผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีข้อได้เปรียบ คือ ง่ายต่อการเข้าถึง สะดวกรวดเร็ว มีอิสระในการค้นคว้าข้อมูล สามารถดำเนินการผ่านทางเว็บไซต์ด้วยบริการออนไลน์ทันที หลังจากค้นหาข้อมูลแล้ว ในมุมมองของนักท่องเที่ยวเห็นว่า ความสามารถในการจองห้องพักและบริการต่างๆ นั้น โดยผ่านทางอินเทอร์เน็ตนอกจากจะมีความสะดวกแล้วยังมีอัตราค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าการจองผ่านตัวแทนจำหน่าย

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี” โดยมีการกำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

การดำเนินการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา โดยการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร บทความ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล ประชาชนในพื้นที่ ผู้ประกอบการในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) นักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. 2553 ในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2553 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 จำนวน 319,063 คน (ที่มา: เทศบาลตำบลเกาะสีชัง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี, 2553)

2) เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะสีชัง และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่เกาะสีชัง

3) ประชาชน ในปี พ.ศ. 2553 จำนวน 5,076 คน (ที่มา: เทศบาลตำบลเกาะสีชัง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี, 2553)

2. กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยสุ่มจากประชากร ณ จุดที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ บนเกาะเป็นตัวอย่าง (ระเบียบวิธีสถิติ, 2552) จากประชากร

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี โดยไม่จำกัดเพศ จำนวน 400 คน ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 – เดือนมกราคม พ.ศ. 2555 ซึ่งพื้นที่เกาะสีชังที่ทำการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลตามสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ พระจุฑาธุชราชฐาน ศาลเจ้าพ่อขามใหญ่ พลับพลา รัชกาลที่ 5 สะพานอัญญาภรณ์ หาดถ้ำพัง หาดท่าวัง ซึ่งมีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1967 อ้างถึงใน สิทธิ วีรสรณ์, 2552) คือ

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อน

นั่นคือ

$$n = \frac{319,063}{1 + 319,063 (0.05)^2}$$

$$= 399.99$$

จากการคำนวณดังกล่าว ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน เมื่อทำการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ตามความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% หรือ 0.05 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548)

2) กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่องค์เทศบาลตำบลเกาะสีชัง และหน่วยงานการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่เกาะสีชัง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purpose Sampling) จำนวน 7 คน (ระเบียบวิธีสถิติ, 2552) เนื่องจากกลุ่มคนดังกล่าวเป็นกลุ่มคนที่วางแผนและนโยบายด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่ และผู้นำชุมชน 3 คนเนื่องจากชุมชนดังกล่าวอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว โดยได้มีการปรับเปลี่ยนตามที่ได้รับคำปรึกษา ได้แก่

- นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี 1 คน (หรือตัวแทน)
- นายกเทศมนตรีเกาะสีชัง 1 คน (หรือตัวแทน)
- รองนายกเทศมนตรีเกาะสีชัง 1 คน
- เจ้าหน้าที่บริการการท่องเที่ยวเกาะสีชัง 1 คน
- ผู้นำชุมชน 3 คน

3) กลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 18 คน เนื่องจากเกาะสีชังมี 6 ชุมชน จึงเลือกกลุ่มตัวอย่างชุมชนละ 3 คน ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรหน่วยใดก็ได้ ที่บังเอิญพบ หรือผ่านมา ณ จุดที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวม

ข้อมูล (ระเบียบวิธีวิจัย, 2552) โดยประชาชนในท้องถิ่น ไม่จำกัดเพศ ซึ่งการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2554 – เดือนมกราคม พ.ศ. 2555 จากประชาชนทั้ง 6 ชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านท่าเทว วงษ์ หมู่ที่ 2 บ้านศาลเจ้าแก้ง หมู่ที่ 3 บ้านท่าวัง หมู่ที่ 4 บ้านตรอกด้านภาษี หมู่ที่ 5 บ้านสะพานคู่ และ หมู่ที่ 6 บ้านท่าภาณุรังษี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามนักท่องเที่ยว โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยลักษณะของแบบสอบถามจะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ได้แก่ จุดประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว ผู้ร่วมเดินทาง การทราบข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ประเภท ของแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ชื่นชอบในพื้นที่เกาะสีชัง ระยะเวลาในการพำนัก และลักษณะของการเดินทาง โดยลักษณะของแบบสอบถามจะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน การจัดการด้านการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะสีชัง โดยลักษณะของแบบสอบถามจะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้เกณฑ์กำหนด ลักษณะคะแนนและมาตราส่วนประเมินค่าจัดอันดับ ของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) (อ้างถึงใน อารมณีย์ สนานนท์, 2545) ดังนี้

พึงพอใจอย่างยิ่ง	คะแนนเท่ากับ	5
พึงพอใจ	คะแนนเท่ากับ	4
เฉยๆ	คะแนนเท่ากับ	3
ไม่พึงพอใจ	คะแนนเท่ากับ	2
ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง	คะแนนเท่ากับ	1

โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ของค่าเฉลี่ยของระดับความต้องการการพัฒนาของประชาชนในชุมชนและ นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ความต้องการการพัฒนาระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ความต้องการการพัฒนาระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ความต้องการการพัฒนาระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ความต้องการการพัฒนาระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ความต้องการการพัฒนาระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Structure Interview) โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นและคำถามปลายเปิด (Opened From) ในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน หน่วยงานการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่เกาะสีชัง และประชาชน โดยประเด็นการสัมภาษณ์ คือ การพัฒนาพื้นที่ให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยว

การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อทำการทดสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลและให้ผลการวิจัยถูกต้องและน่าเชื่อถือได้มากที่สุดโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นมาแล้วนำแบบสอบถามไปให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบแก้ไข เพื่อปรับปรุงเนื้อหา

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทด้านการท่องเที่ยว และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยพิจารณาคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จากนั้นทำการคัดเลือกข้อคำถาม

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลอง (Try Out) โดยทำการทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาคุณภาพของข้อคำถาม รายข้อเพื่อหาความเชื่อมั่น โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item Correlation) จากนั้นทำการคัดเลือกข้อคำถาม แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งได้ผลการคำนวณ คือ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามของนักท่องเที่ยว เท่ากับ 0.938

4. นำแบบสอบถามที่ได้มาจัดพิมพ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และ ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงและทดสอบเรียบร้อยแล้วกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโดยบังเอิญ ซึ่งเก็บข้อมูลในวันศุกร์ – วันอาทิตย์ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2554 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้เก็บข้อมูลแล้วมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม ลงรหัสข้อมูล หลังจากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการนำผลที่ได้จากการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม มาใช้เป็นแนวทางสำหรับการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี นายกเทศมนตรีเกาะสีชังและรองนายกเทศมนตรี เจ้าหน้าที่เทศบาล เจ้าหน้าที่บริการการท่องเที่ยวเกาะสีชัง และผู้นำชุมชน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาแยกเป็นแนวทางเดียวกันและทำการวิเคราะห์ ซึ่งเก็บข้อมูลในระหว่างเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม พ.ศ. 2554

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะสีชัง โดยนำมา ถอดรหัสตัวเลข และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติซึ่งใช้สถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าร้อยละ ในการนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะสีชัง จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าร้อยละ ในการนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่เกาะสีชัง จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าร้อยละ ในการนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำมาตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมกับเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละครั้งมาจำแนกออกตามประเด็นคำถาม พร้อมกับพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยดูจากวัตถุประสงค์การวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัย

ส่วนที่ 4 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะสีชัง ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชัง

ส่วนที่ 5 ผลจากการสัมภาษณ์ประชาชนเกาะสีชัง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเริ่มจากการกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล

n	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ และร้อยละ โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ และร้อยละ โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ส่วนที่ 4 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะสีชัง ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชัง

ส่วนที่ 5 ผลจากการสัมภาษณ์ประชาชนเกาะสีชัง

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	222	55.50
หญิง	178	44.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวเป็นเพศชายมีจำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50 และเพศหญิงมีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 21 ปี	28	7.00
21 - 30 ปี	97	24.25
31 - 40 ปี	110	27.50
41 - 50 ปี	74	18.50
51 - 60 ปี	68	17.00
61 ปีขึ้นไป	23	5.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากที่สุด คือ อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีอายุ 21 – 30 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.25 ส่วนอายุของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือกลุ่มที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. หรือต่ำกว่า	39	9.75
อนุปริญญา/ปวส.	151	37.75
ปริญญาตรี	168	42.00
ปริญญาโท	40	10.00
สูงกว่าปริญญาโท	2	0.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวนมากที่สุด คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 รองลงมา คือ ระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.75

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	37	9.25
พนักงานบริษัท/เอกชน	116	29.00
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	133	33.25
นักเรียน/นักศึกษา	36	9.00
รับจ้างทั่วไป	78	19.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.25 รองลงมา คือ อาชีพพนักงานบริษัท/เอกชน จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้/เดือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน หรือเท่ากับ 5,000 บาท	17	4.25
5,001 – 10,000 บาท	50	12.50
10,001 – 15,000 บาท	104	26.00
15,001 – 20,000 บาท	115	28.75
20,001 – 25,000 บาท	58	14.50
25,001 บาทขึ้นไป	56	14.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.75 รองลงมา คือ 10,001 – 15,000 บาทต่อเดือน จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรีในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา

จำนวนครั้ง	จำนวน	ร้อยละ
1 ครั้ง	199	49.75
2 ครั้ง	126	31.50
3 ครั้ง	61	15.25
4 ครั้ง	12	3.00
5 ครั้ง	2	0.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรีในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา 1 ครั้ง มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 รองลงมา คือ เคยเดินทางมาท่องเที่ยว 2 ครั้ง มีจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ท่องเที่ยว/ความบันเทิง	318	49.61
เยี่ยมญาติ/เพื่อน	52	8.11
ติดต่อธุรกิจ/ดูงาน	57	8.89
ประชุม/สัมมนา	21	3.28
ทำบุญ/ไหว้พระ	13	2.03
ศึกษาประวัติศาสตร์	16	2.50
ศึกษาวัฒนธรรม/ประเพณี	31	4.84
ศึกษาธรรมชาติ	133	20.75
รวม	641	100.00

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว เกาะสีชัง คือ เพื่อท่องเที่ยว/ ความบันเทิง จำนวน 318 คน คิดเป็นร้อยละ 49.61 รองลงมา คือ เพื่อศึกษาธรรมชาติ จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 20.75

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสิ่งดึงดูดใจที่ทำให้เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

สิ่งดึงดูดใจที่ทำให้เดินทางมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
เรื่องราวทางประวัติศาสตร์	97	9.20
ความสวยงามและบรรยากาศของสถานที่	273	25.90
วัฒนธรรมและประเพณี	260	24.67
สิ่งอำนวยความสะดวก	139	13.19
ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว	285	27.04
รวม	1,054	100.00

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่สิ่งดึงดูดใจที่ทำให้เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี คือ ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 27.04 รองลงมา คือ ความสวยงามและบรรยากาศของสถานที่ จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 25.90

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

แหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
การแนะนำจากคนรู้จัก	152	38.00
อินเทอร์เน็ต	108	27.00
นิตยสาร/วารสาร/คู่มือนักท่องเที่ยว	77	19.25
บริษัทนำเที่ยว	33	8.25
หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว/ ททท.	30	7.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี จากการแนะนำจากคนรู้จัก จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00 รองลงมา คือ จากอินเทอร์เน็ต มีจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

ลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยวเกาะสีชัง	จำนวน	ร้อยละ
เดินทางคนเดียว	55	13.75
เดินทางกับครอบครัว	175	43.75
เดินทางกับกลุ่มเพื่อน	79	19.75
เดินทางกับคนรัก	33	8.25
เดินทางกับหน่วยงาน/องค์กร	58	14.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวเกาะสีชังในลักษณะเดินทางกับครอบครัว จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 รองลงมา คือ เดินทางกับกลุ่มเพื่อน จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามช่วงเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

ช่วงเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ	148	37.00
ช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์	218	54.50
ช่วงวันจันทร์-ศุกร์	28	7.00
ช่วงวันหยุดปิดภาคเรียน	6	1.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวเกาะสีชังในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.50 รองลงมา คือ ช่วงวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.00

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง

ตามระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง	จำนวน	ร้อยละ
1 วัน	118	29.50
2 – 3 วัน	257	64.25
4 – 6 วัน	25	6.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง 2 – 3 วัน จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 64.25 รองลงมา คือ 1 วัน จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทของการท่องเที่ยวที่ชื่นชอบมากที่สุด

ประเภทของการท่องเที่ยวที่ชื่นชอบมากที่สุด	จำนวน	ร้อยละ
การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	167	41.75
การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี	152	38.00
การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน	49	12.25
การท่องเที่ยวด้านกีฬา	17	4.25
การท่องเที่ยวด้านความบันเทิง	15	3.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ชื่นชอบการท่องเที่ยวประเภทการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุด จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75 รองลงมา คือ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทของพาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี (ก่อนขึ้นเรือ)

ประเภทของพาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
รถยนต์ส่วนบุคคล	137	34.25
รถจักรยานยนต์	5	1.25
รถเช่า/รถรับจ้าง	148	37.00
รถโดยสารประจำทาง	110	27.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสีชังโดยใช้รถเช่า/รถรับจ้าง จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.00 รองลงมา คือ รถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.25

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายต่อคนในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง

ค่าใช้จ่ายต่อคนในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 1,000 บาท	13	3.25
1,001 – 2,000 บาท	200	50.00
2,001 – 3,000 บาท	156	39.00
3,001 – 4,000 บาท	31	7.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายต่อคนในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งประมาณ 1,001 – 2,000 บาท จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา คือ 2,001 – 3,000 บาท จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัญหาที่พบในการท่องเที่ยวเกาะสีชัง

ปัญหาที่พบในการท่องเที่ยวเกาะสีชัง	จำนวน	ร้อยละ
การเอาวัดเอาเปรียบจากสถานประกอบการ	43	9.49
สถานที่ท่องเที่ยวเสื่อมโทรม	118	26.05
ความไม่เป็นมิตรของผู้คนในท้องถิ่น	14	3.09
ความไม่สะดวกในการเดินทาง	150	33.11
ปัญหามลพิษต่าง ๆ	33	7.28
ปัญหาด้านความปลอดภัย	65	14.35
การให้ข้อมูลข่าวสาร	30	6.62
รวม	453	100.00

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีปัญหาที่พบในการท่องเที่ยวเกาะสีชัง คือ ความไม่สะดวกในการเดินทาง จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 33.11 รองลงมา คือ สถานที่ท่องเที่ยวเสื่อมโทรม จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 26.05

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกิจกรรมทางการท่องเที่ยวบนเกาะสีชังที่ชื่นชอบมากที่สุด

กิจกรรมทางการท่องเที่ยวบนเกาะสีชังที่ชื่นชอบมากที่สุด	จำนวน	ร้อยละ
กิจกรรมชมทัศนียภาพ	168	42.00
กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ	69	17.25
ศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์	55	13.75
กิจกรรมบนชายหาด	35	8.75
กิจกรรมทำบุญไหว้พระ	20	5.00
กิจกรรมตกหมึก/ตกปลา	15	3.75
กิจกรรมเดินป่า	11	2.75
กิจกรรมนั่งเรือรอบเกาะ	9	2.25
กิจกรรมถ่ายภาพ	9	2.25
กิจกรรมขี่จักรยาน	4	1.00
กิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตชาวประมง	3	0.75
กิจกรรมซื้อของ	2	0.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ชื่นชอบกิจกรรมชมทัศนียภาพบนเกาะสีชังที่ชื่นชอบมากที่สุด จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 รองลงมา คือ กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.25

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสิ่งที่ควรพัฒนาและปรับปรุงในการพัฒนาการท่องเที่ยว

สิ่งที่ควรพัฒนาและปรับปรุงในการพัฒนาการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ถนน	129	9.45
ที่พัก	104	7.62
ป้ายบอกทาง	114	8.35
ความปลอดภัย	61	4.47
มิตรไมตรีของคนในท้องถิ่น	30	2.20
การโฆษณาและประชาสัมพันธ์	237	17.36
ภูมิทัศน์ในสถานที่ท่องเที่ยว	285	20.88
พาหนะในการเดินทาง	212	15.53
การอนุรักษ์ธรรมชาติ	100	7.33
การกำจัดของเสียในสถานประกอบการ	93	6.81
รวม	1,365	100.00

จากตารางที่ 18 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าภูมิทัศน์ในสถานที่ท่องเที่ยว คือสิ่งที่ควรพัฒนาและปรับปรุงมากที่สุด จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 20.88 รองลงมา คือ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 17.36

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความต้องการจะกลับมาท่องเที่ยวที่เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

ตามความต้องการจะกลับมาท่องเที่ยวที่เกาะสีชัง	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการกลับมาเที่ยวอีก	305	76.25
ไม่ต้องการกลับมาเที่ยวอีก	95	23.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการจะกลับมาท่องเที่ยวที่เกาะสีชัง จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 76.25 ส่วนนักท่องเที่ยวที่ไม่ต้องการกลับมาเที่ยวอีก จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.75

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 20 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การปรับปรุงถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว	2.66	0.62	ปานกลาง
2. การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว	3.71	0.70	มาก
3. การบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว	2.64	0.70	ปานกลาง
4. การสร้างสิ่งปลูกสร้างให้กลมกลืนกับพื้นที่ และธรรมชาติ	2.39	0.58	น้อย
5. การเพิ่มป้ายบอกทางและแสดงสัญลักษณ์	2.05	0.68	น้อย

จากตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.71$) รองลงมา คือ การปรับปรุงถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.66$) และการบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.64$)

ตารางที่ 21 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้าน
สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	2.66	0.71	ปานกลาง
2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน	2.28	0.54	น้อย
3. การสืบทอดเทศกาลและงานประเพณีของท้องถิ่น	3.46	0.86	ปานกลาง
4. การปรับปรุงกิจกรรมพิเศษ เช่น ตกปลา และขี่จักรยาน	2.48	0.58	น้อย
5. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน	2.33	0.60	น้อย
6. การพัฒนาสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก	2.48	0.57	น้อย

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาการสืบทอดเทศกาลและงานประเพณีของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับข้ออื่นๆ ($\bar{x} = 3.46$) รองลงมา คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ($\bar{x} = 2.66$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน ($\bar{x} = 2.28$)

ตารางที่ 22 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านความสามารถในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. สถานที่บริการจอดรถก่อนเดินทางไปเกาะสีชัง	2.52	0.54	ปานกลาง
2. การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมบนเกาะ	2.58	0.54	ปานกลาง
3. การปรับปรุงทางเดินในสถานที่ท่องเที่ยว	1.91	0.60	น้อย

จากตารางที่ 22 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาปรับปรุงเส้นทางคมนาคมบนเกาะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.58$) รองลงมา คือ สถานที่บริการจอดรถก่อนเดินทางไปเกาะสีชัง ($\bar{X} = 2.52$) และการปรับปรุงทางเดินในสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 1.91$)

ตารางที่ 23 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
เรือโดยสาร			
1. จำนวนการให้บริการเรือข้ามฟากต่อวัน	1.66	0.57	น้อย
2. อุปกรณ์ด้านความปลอดภัย เช่น เสื้อชูชีพ ห่วงยาง	2.46	0.56	น้อย
3. การให้บริการเรือโดยสาร	1.72	0.55	น้อย
4. อัตราค่าโดยสาร	1.84	0.55	น้อย
การปรับปรุงท่าเทียบเรือโดยสารให้ได้มาตรฐาน	3.07	0.54	ปานกลาง
รถรับจ้างบนเกาะ			
1. จำนวนของรถรับจ้าง	1.58	0.55	น้อย
2. สภาพของรถรับจ้าง	2.02	0.58	น้อย
3. การให้บริการของคนขับรถโดยสาร	1.20	0.40	น้อยที่สุด
4. อัตราค่าโดยสาร	2.00	0.44	น้อย
สถานที่พักผ่อน			
1. จำนวนของสถานที่พักผ่อน	1.91	0.47	น้อย
2. การให้บริการของสถานที่พักผ่อน	2.05	0.54	น้อย
3. สิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่พักผ่อน	2.58	0.54	ปานกลาง
4. อัตราค่าที่พัก	2.38	0.49	น้อย
ร้านอาหาร			
1. จำนวนร้านอาหาร	2.02	0.46	น้อย
2. ความสะอาดถูกอนามัย	2.04	0.48	น้อย
3. การให้บริการของร้านอาหาร	1.56	0.53	น้อย
4. ราคาค่าอาหาร	2.39	0.60	น้อย
ร้านขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว			
1. จำนวนของร้านขายของที่ระลึก	2.47	0.56	น้อย
2. การให้บริการของร้านขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว	2.02	0.45	น้อย
3. ความเป็นเอกลักษณ์ของของที่ระลึก	2.89	0.56	ปานกลาง
4. ความเหมาะสมของราคาของของที่ระลึก	2.64	0.57	ปานกลาง

จากตารางที่ 23 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง เมื่อแยกพิจารณาสิ่งอำนวยความสะดวก คือ เรือโดยสาร พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับอัตราค่าโดยสาร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 2.46$) รองลงมา คือ อุปกรณ์ด้านความปลอดภัย เช่น เสื้อชูชีพ ห่วงยาง ($\bar{x} = 1.84$) ส่วนการปรับปรุงท่าเทียบเรือโดยสาร พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาท่าเทียบเรือโดยสารให้ได้มาตรฐาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.07$) สำหรับรถรับจ้างบนเกาะ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับสภาพของรถรับจ้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น ๆ ($\bar{x} = 2.02$) รองลงมา คือ อัตราค่าโดยสาร ($\bar{x} = 2.00$) ในส่วนสถานที่พักผ่อน พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่พักผ่อน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น ๆ ($\bar{x} = 2.58$) รองลงมา คือ อัตราค่าที่พัก ($\bar{x} = 2.38$) ในส่วนของร้านอาหาร พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับราคาค่าอาหาร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อเทียบกับข้ออื่น ๆ ($\bar{x} = 2.39$) รองลงมา คือ ความสะอาดถูกอนามัย ($\bar{x} = 2.04$) นอกจากนี้ในส่วนของร้านขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับความเป็นเอกลักษณ์ของของที่ระลึก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น ๆ ($\bar{x} = 2.89$) รองลงมา คือ ความเหมาะสมของราคาของของที่ระลึก ($\bar{x} = 2.64$)

ตารางที่ 24 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านรายการและกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย	2.42	0.51	น้อย
2. การปรับปรุงรายการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ	2.70	0.60	ปานกลาง
3. การปรับปรุงระยะเวลาของกิจกรรมและความเหมาะสมของเวลา	2.37	0.54	น้อย

จากตารางที่ 24 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาปรับปรุงรายการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น ๆ ($\bar{x} = 2.70$) รองลงมา คือ การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย ($\bar{x} = 2.42$) และการปรับปรุงระยะเวลาของกิจกรรมและความเหมาะสมของเวลา ($\bar{x} = 2.37$)

ตารางที่ 25 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการบริการขั้นพื้นฐาน

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การปรับปรุงระบบไฟฟ้าในแหล่งท่องเที่ยว และที่ สาธารณะ	2.08	0.55	น้อย
2. การปรับปรุงระบบน้ำประปา	1.60	0.57	น้อย
3. การปรับปรุงห้องน้ำในสถานที่ท่องเที่ยว	2.89	0.58	ปานกลาง
4. การบริการด้านการเงิน และตู้เอทีเอ็ม (ATM)	1.52	0.53	น้อย
5. จำนวนถังขยะในแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการที่ เป็นระบบ	2.14	0.54	น้อย

จากตารางที่ 25 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาปรับปรุงห้องน้ำในสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น ๆ ($\bar{x} = 2.89$) รองลงมา คือ จำนวนถังขยะในแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการที่เป็นระบบ ($\bar{x} = 2.14$) และการปรับปรุงระบบไฟฟ้าในแหล่งท่องเที่ยว และที่สาธารณะ ($\bar{x} = 2.38$)

ส่วนที่ 4 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะสีชัง ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชัง

ด้านความคิดเห็นต่อสถานที่ท่องเที่ยวของเกาะสีชังในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะสีชัง ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชังจำนวน 7 คน แสดงให้เห็นว่า สถานที่ท่องเที่ยวของเกาะสีชังมีศักยภาพที่ดี มีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ด้านความเชื่อ ด้านธรรมชาติและด้านวิถีชีวิตชุมชน โดยเกาะสีชังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม คือ พระจุฑาธุชราชฐาน ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ หาดถ้ำพัง และช่องอศริยาภรณ์ (ช่องเขาขาด) และจากการสัมภาษณ์ในประเด็นนี้ทางผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นที่สอดคล้องในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จากการสัมภาษณ์ “เกาะสีชังต้องขายสิ่งที่เรามี ขายประวัติศาสตร์ขายความเป็นธรรมชาติ อย่าพยายามเปลี่ยนหรือเลียนแบบที่อื่น เพราะสีชังมีเสน่ห์อยู่ในตัวอยู่แล้ว”

ความคิดเห็นต่อกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะสีชัง ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชังจำนวน 7 คน แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของเกาะสีชังยังไม่มีหลากหลายเท่าที่ควร โดยน่าจะมียุทธศาสตร์ทางทะเลเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น การดำน้ำ นั่งเรือรอบเกาะ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับสถานประกอบการด้วยว่ามีความพร้อมหรือไม่ เพราะส่วนมากการดำเนินธุรกิจต่างๆ บนเกาะจะเป็นของคนเกาะสีชังเอง จากการสัมภาษณ์ “แต่กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่นั้นก็สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ เพราะนักท่องเที่ยวต้องคิดไว้ก่อนหน้าว่าจะมาทำอะไร เนื่องจากเราอยู่บนเกาะ ไม่ใช่ทางผ่านเหมือนหนองมน บางแสน ท่องนักท่องเที่ยวจะเดินทางมาสีชังต้องตั้งใจมา”

กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ควรได้รับการสนับสนุนเพื่อให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะสีชัง ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชังจำนวน 7 คน แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ของเกาะสีชัง และกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน

กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ควรได้รับการปรับปรุงเพื่อให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสีชัง ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชังจำนวน 6 คน แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมบนชายหาดถึงแม้ว่าเกาะสีชังจะได้รับความนิยมในการเล่นน้ำเพียงหาดเดียวก็ตาม แต่ก็สามารถทำหลายสิ่งแวดล้อมได้เช่นกัน กล่าวคือ นักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นหมู่คณะและได้มีการจัดสังสรรค์ขึ้นในตอนกลางคืน ได้มีการตั้งชยะต่างๆ ลงบนชายหาด และเมื่อเวลาน้ำขึ้นก็นำชยะเหล่านั้นลงสู่ท้องทะเล

กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นบนเกาะสีชัง จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสีชัง ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชัง

จำนวน 7 คน แสดงให้เห็นตรงกันว่า กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นบนเกาะ คือ กิจกรรมด้านความบันเทิง เช่น ผับ เคค และบาร์ เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวจะก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ปัญหาความไม่สงบ เสียงดัง อาชญากรรม และการหนีเที่ยวของเยาวชน จากการสัมภาษณ์ “แต่ถ้านักท่องเที่ยวต้องการกิจกรรมดังกล่าวบนฝั่งมีเยอะแยะทั้งศรีราชา พัทยา บางแสน ถ้าอยากได้อย่างนั้นก็ไปที่นั่น แต่ถ้าอยากได้แบบเราต้องมาหาเรา เราต้องมีจุดยืน จุดขายที่แน่ชัด”

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสีชัง ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชังจำนวน 7 คน แสดงให้เห็นตรงกันว่า ประชาชนของเกาะสีชังมีความตื่นตัวด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งต่างจากอดีตที่ชาวบ้านมองว่าการท่องเที่ยวไม่มีความสำคัญต่อพวกเขา ทั้งนี้เป็นผลมาจากอาชีพดั้งเดิมของชาวเกาะสีชังได้เลือนรางไป คือ การประมง สืบเนื่องมาจากการลดลงของสัตว์น้ำ การไม่คุ้มค่ากับการลงทุน และลงแรงในการออกเรือ คนรุ่นใหม่มีการศึกษามากขึ้น การได้ทำงานที่สามารถสร้างรายได้ที่มากกว่า และปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเดินทางมายังเกาะสีชังเพิ่มขึ้นจึงทำให้ชาวบ้านหันมาให้บริการด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น แต่บางครอบครัวยังคงอาชีพการประมงอยู่ จากการสัมภาษณ์ “คนเกาะสีชังเริ่มตื่นตัวกับการท่องเที่ยวมากในปัจจุบัน เพราะสามารถสร้างรายได้ ไม่เสี่ยงอันตรายเหมือนการออกเรือหาปลา แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น การประมงผมถือว่าเป็นเสน่ห์ และเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนเกาะ ถ้ายังไงผมก็ยังต้องการที่จะให้มีอาชีพนี้คู่กับเกาะสีชังต่อนะ” และผลดีจากการท่องเที่ยวยังทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่ม และสร้างงานให้กับชาวบ้านด้วย เช่น การค้าขาย ร้านอาหาร ที่พัก และการนำนักท่องเที่ยวชมสถานที่

ด้านการบริหาร การจัดการด้านการท่องเที่ยวต่อกลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเทศบาลตำบลเกาะสีชัง

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสีชัง จำนวน 3 คน แสดงให้เห็นตรงกันว่า จากนโยบายด้านการท่องเที่ยวของเรามี 5 ข้อ คือ 1) ยกกระดับแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัด 2) เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยว 3) บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 4) สร้างกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว 5) อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว โดยทั้งหมดนั้นเราไม่สามารถจัดการได้พร้อมกันทีเดียวหมด แต่ถ้าเป็นไปได้ก็มีความต้องการให้เห็นผลเร็วที่สุด ทั้งนี้ทั้งนั้นทางเทศบาลยังขาดงบประมาณในการดำเนินงานเป็นจำนวนมากพอสมควร และต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกส่วน คือ ประชาชน สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวบนเกาะ รวมถึงนักท่องเที่ยวด้วย จากกลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเทศบาลตำบลเกาะสีชังเรามีการบริหารดำเนินการ คือ

ยกระดับแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัด จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสีชัง จำนวน 3 ท่าน แสดงให้เห็นว่า โครงการต่างๆ ที่ทางเทศบาลมีนโยบายในการพัฒนาเพื่อให้เกาะสีชังมีการท่องเที่ยวที่ดีสามารถยกระดับให้เป็นการท่องเที่ยวระดับจังหวัดได้ (โดยขณะทำการสัมภาษณ์ทางเทศบาลได้นำแผนงานดังกล่าวมาประกอบด้วย) โดยมีโครงการต่างๆ ดังนี้

1. โครงการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของเกาะยาวห้า (นอกพื้นที่วิจัย)
2. โครงการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของเกาะบริวารเกาะสี่ซัง (นอกพื้นที่วิจัย)
3. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณอ่าวจ้อกค้อก และถ้ำกินนร (กำลังดำเนินการ)
4. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ตามแหล่งท่องเที่ยว (กำลังดำเนินการ)
5. โครงการปรับปรุงและพัฒนาแหลมมหาชีราวุธ (กำลังดำเนินการ)
6. โครงการสำรวจและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ (กำลังดำเนินการ)
7. โครงการพัฒนาและปรับปรุงชายหาดหน้าเกาะขามใหญ่ (นอกพื้นที่วิจัย)
8. โครงการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณอ่าวอักษฎางค์ (หาดถ้ำพัง)
9. โครงการปรับปรุงและพัฒนาแหลมจักรพงษ์ (เสร็จแล้ว)
10. โครงการปรับปรุงซ่อมแซมแก่งจัน (กำลังดำเนินการ)
11. โครงการก่อสร้างอาคารคลุมพลับพลา ร.5 (เสร็จแล้ว)
12. โครงการก่อสร้างอาคารคลุมศาลาจารึก และปรับปรุงภูมิทัศน์ (เสร็จแล้ว)
13. โครงการสร้างศูนย์สัมมนาครบวงจร (ยังไม่มีงานดำเนินการ)
14. โครงการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมวดศิวลา (ยังไม่มีงานดำเนินการ)
15. โครงการปรับปรุงพื้นที่เหนือหาดถ้ำพังทางทิศตะวันตกและทิศเหนือของอ่าวถ้ำพัง (ยังไม่มีงานดำเนินการ)

จากการสัมภาษณ์ “โดยโครงการทั้งหมดนั้นทางเทศบาลได้ดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งหลักๆ ทางเทศบาลจะดำเนินการบนเกาะสี่ซังก่อนโครงการของเกาะบริวาร และดูจากความสำคัญ และความอยากง่ายด้วย”

เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสี่ซัง จำนวน 3 ท่าน แสดงให้เห็นว่า ทางเทศบาลต้องการที่จะพัฒนาเส้นทาง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และเชื่อมโยงเส้นทางระหว่างสถานที่ท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงการคมนาคมของประชาชนบนเกาะด้วย (โดยขณะทำการสัมภาษณ์ทางเทศบาลได้นำแผนงานดังกล่าวมาประกอบด้วย) โดยมีโครงการต่างๆ จะเป็นโครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก เชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวภายในเกาะสี่ซัง ดังนี้

1. ถนนสายแหลมท่ายายทิม – แหลมท่าตะแคง
2. ถนนสายทางลงแหลมงู
3. การขยายไหล่ทางถนนสุทธาทิพย์
4. ถนนเลียบชายฝั่งทะเลบริเวณ หมู่ 3
5. ถนนรอบเกาะขามใหญ่

6. ถนนรอบเกาะสีชัง
7. ถนนสายพระพุทธรบาท - ท่ากระต่าย
8. ถนนสายพระพุทธรบาท

โดยโครงการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวของเกาะสีชังนั้นทางเทศบาลได้ดำเนินการไปมากแล้วเกินครึ่ง จากการสัมภาษณ์ “แต่จะเหลือบางโครงการที่ยังไม่มีการดำเนินการเพราะเราไม่สามารถทำได้ทั้งปี ถึงฤดูฝนก็จะหยุดทำ และที่สำคัญพื้นที่เกาะสีชังส่วนมากเป็นพื้นที่ลาดชัน เป็นหิน”

บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสีชัง จำนวน 2 ท่าน แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างดี ซึ่งเป็นผลมาจากส่วนมากสถานที่ท่องเที่ยวของเกาะสีชัง จะมีความเชื่อมโยงมาจากประวัติศาสตร์ โดยจะมีการบริหารจัดการที่ง่ายกว่าที่เป็นทางธรรมชาติ เพราะการได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งประชาชนและนักท่องเที่ยว โดยจะมีความเคารพต่อสถานที่เพราะประชาชนบนเกาะจะรู้เรื่องราวความเป็นมาของเกาะว่ามีความสำคัญอย่างไร ซึ่งทางเทศบาลได้มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อการท่องเที่ยวของเกาะสีชังขึ้นมา 2 กลุ่ม คือ

1. โครงการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเทศบาลตำบลเกาะสีชัง
2. การจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสีชัง

จากการสัมภาษณ์ “โดยทั้งสองกลุ่มนี้ที่ทางเราให้การสนับสนุนจัดตั้ง แรกๆ ก็มีคนมาทำงาน แต่สักพักกลุ่มคนดังกล่าวก็ค่อยๆ หายไป ผมว่ามันคงได้รับคำตอบแทนที่ตัวเองไม่ต้องการมาทำงานของเขาเอง เช่น ขับรถรับจ้าง ขายของ พวกนี้” แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นทางเทศบาลตำบลเกาะสีชังยังคงมี 2 กลุ่มนี้อยู่ และได้มีคณะทำงานภายในสำนักงานเทศบาล

สร้างกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสีชัง จำนวน 3 ท่าน แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวมีความจำเป็น และสำคัญต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เพราะนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวต้องการมาผ่อนคลาย พักผ่อน ฉะนั้น กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการเลือกที่จะมาท่องเที่ยวที่เกาะสีชัง และกิจกรรมต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำได้บนเกาะสีชัง ก็มีหลากหลาย (โดยขณะทำการสัมภาษณ์ทางเทศบาลได้นำแผนงานดังกล่าวมาประกอบด้วย) โดยกิจกรรมต่างๆ ที่ทางเทศบาลได้นำมาเป็นกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยว ได้แก่

1. โครงการการแสดงศิลปะ วัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้านของเกาะสีชัง
2. โครงการสำรวจและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
3. โครงการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่น ปีนหน้าผา ปั่นจักรยานรอบเกาะ ตกปลา

4. โครงการส่งเสริมการจัดงานเทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลดอกลีลาวดีบาน เทศกาลกินหอยและอาหารทะเลสดเกาะสีชัง
5. โครงการจัดงานประเพณีต่างๆ เช่น การจัดงานวันลอยกระทง การจัดงานวันสงกรานต์ งานวันสำคัญทางพุทธศาสนา การจัดงานประจำปีวันรำลึก 100 ปีชาวเกาะสีชัง

อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสีชัง จำนวน 2 ท่าน แสดงให้เห็นตรงว่า เกาะสีชังต้องการและเหมาะที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยสถานที่ท่องเที่ยวของเกาะนั้นควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ทั้งสิ้น (โดยขณะทำการสัมภาษณ์ทางเทศบาลได้นำแผนงานดังกล่าวมาประกอบด้วย) โดยทางเทศบาลได้มีการจัดตั้งโครงการต่างๆ ดังนี้

1. โครงการอบรมและศึกษาดูงานการตั้งกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม
2. โครงการจัดทำแผนอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเกาะสีชังอย่างยั่งยืน
3. โครงการกำหนดเขตอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและพันธุ์สัตว์น้ำ
4. โครงการอนุรักษ์กระรอกขาว
5. โครงการจัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อสำรวจศึกษาและออกแบบโครงการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

จากกลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสีชังสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ผลเป็นอย่างไร

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสีชัง จำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยว 1 คน แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสีชังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากการสัมภาษณ์ “ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าช่วงหนึ่งมีละครช่อง 3 เรื่องเกมร้าย เกมรัก มาถ่ายทำบางส่วนของที่เกาะสีชัง” เมื่อละครออกอากาศจึงทำให้นักท่องเที่ยวต้องการที่จะเห็นสถานที่จริง และในส่วนของกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวที่เราได้วางไว้นั้น ก็สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากพอสมควร ทั้งในเรื่องความสวยงามของภูมิทัศน์ ถนนเข้าแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น โดยทางเทศบาลได้มีการจัดงานเทศกาล และงานประเพณี เช่น เทศกาลดอกลีลาวดีบาน เทศกาลกินหอยและอาหารทะเลสดเกาะสีชัง การจัดงานวันลอยกระทง การจัดงานวันสงกรานต์ งานวันสำคัญทางพุทธศาสนา การจัดงานประจำปีวันรำลึก 100 ปีชาวเกาะสีชัง โดยได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี

ด้านการท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมหรือไม่

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสีชัง ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชังจำนวน 7 คน แสดงให้เห็นตรงกันว่า มีผลกระทบเพียงเล็กน้อย เพราะปัจจุบันชาวบ้านมีการพังกักนักท่องเที่ยวมากกว่าในอดีต ในเรื่องของการประกอบอาชีพ และการสร้างรายได้ โดยจากวิถีชีวิตของคนบนฝั่งกับวิถีชีวิตของชาวเกาะสีชังไม่ได้มีความแตกต่างกันมากทั้งในเรื่อง ภาษา การแต่งกาย และอาหารการกิน ในส่วนที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย คือ ชาวเกาะสีชังจะไม่มีควมเร่งรีบ

ในชีวิตประจำวันเหมือนคนบนฝั่ง และในส่วนของประเพณีและวัฒนธรรมนั้น จากการที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวบนเกาะก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อด้านลบกลับเป็นการทำให้ชาวเกาะสีชังยังมีการตื่นตัวที่จะอนุรักษ์และหวงแหนไว้ให้ยู่ต่อไป เพราะเป็นการสร้างความเป็นเอกลักษณ์สร้างจุดขายให้กับท้องถิ่น

ปัจจุบันเกาะสีชังมีการจัดการด้านการท่องเที่ยวให้เป็นไปในแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพียงใด

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะสีชัง ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชังจำนวน 7 คน แสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันเกาะสีชังมีการจัดการด้านการท่องเที่ยว ให้เป็นไปในแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากขึ้น เนื่องจากประชาชน และสถานประกอบการบนเกาะเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว และที่สำคัญ คือ นโยบายด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลเองได้มีการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการสัมภาษณ์ “ถึงแม้การพัฒนาของเราจะค่อยเป็นค่อยไป เราต้องเจอกับปัญหาถึงจะรู้วิธีการแก้ปัญหา นั้น ทุกอย่างมันขึ้นอยู่กับคนทั้งนั้น ทั้งคนบนเกาะและนักท่องเที่ยว แต่ผมเชื่อว่าทุกคนคงอยากเห็น อยากให้เป็นธรรมชาติให้นานที่สุดแหละครับ”

ส่วนที่ 5 ผลจากการสัมภาษณ์ประชาชน

จากการสัมภาษณ์ประชาชน จำนวน 18 คน ประชาชนที่ให้การสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย และอาชีพรับจ้าง โดยประชาชนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเกาะสีชัง ด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านความคิดเห็นต่อพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชังในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า เกาะสีชังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย จากศักยภาพของพื้นที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณี อีกทั้งเกาะสีชังเป็นเกาะที่สามารถเดินทางไปเข้าเียนกลับได้ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ประชาชนต้องการให้พัฒนาแหล่งการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน เนื่องจากเกาะสีชังเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ทางเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำจุดเด่นดังกล่าวมานำเสนอในรูปแบบการท่องเที่ยวได้ อีกด้านที่ต้องการให้พัฒนา คือ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน ซึ่งพื้นที่โดยรอบเกาะสีชังจะมีสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเสด็จประภาสของรัชกาลที่ 5 โดยจุดดังกล่าวสามารถสร้างเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวได้ และจะทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของการประภาสของพระองค์ได้ อีกทั้งยังเป็นการให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักประวัติความเป็นมาของเกาะสีชังได้อีกทาง

ด้านความคิดเห็นต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเกาะสีชัง

จากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของเกาะสีชังยังมีไม่หลากหลายเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เนื่องจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยวส่วนมากจะ

จำกัดอยู่บนเกาะเท่านั้น โดยนักท่องเที่ยวส่วนมากที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่นั่นจะเดินทางไปเข้าเย็นกลับ แต่ถ้ามีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเพิ่มเข้ามาอาจจะทำให้นักท่องเที่ยวเพิ่มวันในการพักมากขึ้น

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง โดยประชาชนต้องการให้ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งมีสภาพภูมิทัศน์ที่ต้องแก้ไข เช่น ความสะอาด และการตัดแต่งต้นไม้โดยรอบ และด้านต่อมา คือ ต้องการให้ทำการบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากเกาะสีชังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ และความเชื่อ จึงทำให้มีความเชื่อมโยงไปตามกาลเวลา และกิจกรรมที่ประชาชนไม่ต้องการให้มีในพื้นที่ คือ กิจกรรมป็นเขา เนื่องจากประชาชนไม่ต้องการให้นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจด้านนี้ได้รับอันตราย และเป็นการรบกวนสัตว์ที่อาศัยบนเกาะด้วย

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของเกาะสีชังมากที่สุด คือ 1) ร่วมรับทราบข้อมูลในด้านการบริหารงานและมาตรการของเทศบาลที่มีต่อการท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจากปัจจุบันประชาชนเห็นถึงความสำคัญต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสิ่งแวดล้อม 3) การได้ร่วมแสดงความคิดเห็น และการมีตัวแทนเข้าร่วมในการตัดสินใจ คือ การได้เข้าร่วมรับรู้ และรับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว เพื่อที่จะได้นำมาปฏิบัติตามและการกระจายข่าวที่ตนเองได้รับทราบ ในการทำงานที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติแบบเดียวกัน และเกาะสีชังมี 6 หมู่บ้านอาจจะเป็นการส่งผู้นำชุมชนในการร่วมรับฟัง และการตัดสินใจในมาตรการในด้านการท่องเที่ยว 4) การขายอาหารและสินค้าพื้นถิ่น คือ ทางประชาชนมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่เทศบาลมีการจัดการเรื่องการขายสินค้าพื้นถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของเกาะสีชัง เพื่อเป็นการสร้างรายได้และสร้างจุดขายให้กับสินค้าพื้นถิ่น

ด้านการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการที่ควรให้ความสำคัญร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสีชังมากที่สุด คือ 1) คนในพื้นที่ เนื่องจากคนในพื้นที่จะเห็นและรู้มากที่สุดของพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ ดังนั้น พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาหรือไม่จะขึ้นกับคนในท้องถิ่นว่าจะมีความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่มากน้อยเพียงใด 2) เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะสีชังและผู้นำชุมชน คือ กิจกรรมด้านการท่องเที่ยว หรือสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นบนพื้นที่ได้ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่เทศบาลก่อน ดังนั้น หากทางเทศบาลปล่อยให้มีการดำเนินการ หรือธุรกิจการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและระบบนิเวศก็จะเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมทางอ้อมหรือโดยตรงได้ 3) นักท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่นั่นจะมีพฤติกรรมหรือการปฏิบัติต่อสถานที่ท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน เช่น บางกลุ่มมีความใส่ใจต่อสภาพแวดล้อม และชุมชน แต่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มอาจจะมีความมักง่ายไม่ใส่ใจต่อสภาพแวดล้อม และต่อชุมชน โดยประชาชน ส่วนใหญ่มีความ

คิดเห็นว่าคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวที่ต้องการ คือ ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับของสถานที่ ให้เกียรติและเคารพต่อวิถีดั้งเดิมของชุมชน และมีใจรักต่อสิ่งแวดล้อม

ประชาชน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะสี่ซึ่งควรเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

ด้านการท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมหรือไม่

จากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีน้อยมาก แต่ไม่ใช่ว่าจะไม่มีเลย ผลกระทบด้านลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อวิถีชีวิต คือ ความเห็นแก่ตัวของคนในชุมชน เพราะปัจจุบันประชาชนของเกาะสี่ซึ่งหันมาประกอบอาชีพด้านการให้บริการการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จึงเกิดการแย่งนักท่องเที่ยว จากอาชีพดั้งเดิมของประชาชน คือ การประมงได้ลดลง อาจจะไม่ใช่เพราะการท่องเที่ยวอย่างเดียว ซึ่งเป็นเพราะการลดลงของสัตว์น้ำ การไม่คุ้มทุนจากการออกเรือ และอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น แต่การท่องเที่ยวก็มีส่วนทำให้อาชีพนี้ให้หายไป เพราะสามารถทำเงินหรือสร้างรายได้ที่มากกว่า โดยด้านบวกของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชน คือ การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ต่อคนในชุมชน โดยในส่วนของวัฒนธรรมประเพณี ประชาชนให้ความเห็นว่า วัฒนธรรมประเพณีจากคนบนฝั่งก็ไม่ได้มีความแตกต่างจากที่เกาะมากนัก แต่เมื่อถึงประเพณีต่างๆ ที่มีและได้จัดขึ้นนั้นถือได้ว่าเป็นการร่วมอนุรักษ์และสืบสานมากกว่าผลกระทบด้านลบ เนื่องจากวัฒนธรรมประเพณีที่จัดขึ้นนั้น ถือเป็นการสืบทอดส่วนหนึ่ง และเป็นการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวได้ด้วย

ด้านการบริการขั้นพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า การบริการขั้นพื้นฐานมีครบทุกอย่าง แต่ควรมีการพัฒนาปรับปรุง คือ 1) ประปา คือ เนื่องจากเกาะสี่ซึ่งมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่น้อยมาก การผลิตน้ำประปาเพื่อแจกจ่ายไปยังชุมชน และสถานประกอบการจึงค่อนข้างที่จะมีปัญหา ซึ่งปัญหาหลัก คือ คุณภาพของน้ำ และการไหลของน้ำที่ไม่สม่ำเสมอ 2) ถนน คือ ถนนที่ใช้สัญจรภายในเกาะจะมีปัญหาบางช่วง เนื่องจากการกัดเซาะของน้ำ บางเส้นทางยังอยู่ในการปรับปรุง 3) ระบบไฟฟ้าในแหล่งท่องเที่ยว และที่สาธารณะ คือ ไฟฟ้าบางจุดยังไม่มีการติดตั้งที่เพียงพอ ซึ่งถ้าเป็นการสัญจรตามปกติของประชาชนอาจจะไม่มีปัญหา แต่สำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่ชินกับเส้นทางดังกล่าวอาจจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ 4) ถังขยะในแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการที่เป็นระบบ คือ จากปัญหาขยะที่มากขึ้นจากทั้งของชุมชน นักท่องเที่ยว สถานประกอบการ และที่พักที่พักรวมกัน ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญของเกาะสี่ซึ่งในปัจจุบัน ดังนั้นประชาชนจึงมีความต้องการให้ทางเทศบาลสามารถจัดการกับปัญหากับขยะอย่างเป็นระบบ 5) เรือโดยสาร และท่าเรือ จากความคิดเห็นส่วนมากของประชาชน คือ ต้องการให้ผู้ประกอบการเรือโดยสารหันมาให้ความสำคัญกับระบบความปลอดภัยของเรือ เช่น อุปกรณ์ช่วยชีวิตที่อยู่บนเรือ สภาพความพร้อมใช้งานของเรือโดยสาร และในส่วนของท่าเรือ คือ เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานให้กับท่าเรือ ต้องมีการจัดการให้เป็นระบบมากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น การสร้างราวที่กั้น การมีอุปกรณ์ช่วยชีวิต และป้ายเตือนระวังอันตราย เป็นต้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีแนวทางในการศึกษาค้นคว้า สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชัง และประชาชนในท้องถิ่น ที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง และเพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรีซึ่งปรากฏผล ดังนี้

1. ด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวเป็นเพศชายมีจำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50 และเพศหญิงมีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีอายุ 21 – 30 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.25 ส่วนอายุของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือกลุ่มที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75 ระดับการศึกษามีจำนวนมากที่สุด คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 และระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.75 ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.25 และอาชีพพนักงานบริษัท/เอกชน จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.75 และ 10,001 – 15,000 บาทต่อเดือน จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรีในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา 1 ครั้ง มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 และเคยเดินทางมาท่องเที่ยว 2 ครั้ง มีจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 ด้านวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว เกาะสีชัง คือ เพื่อท่องเที่ยว/ความบันเทิง จำนวน 318 คน คิดเป็นร้อยละ 49.61 เพื่อศึกษาธรรมชาติ จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 20.75 สิ่งดึงดูดใจที่ทำให้เดินทางมาท่องเที่ยว คือ ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 27.04 และความสวยงามและบรรยากาศของสถานที่ จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 25.90 ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของเกาะสีชัง จากการแนะนำจากคนรู้จัก จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00 และจากอินเทอร์เน็ต มีจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00

การเดินทางท่องเที่ยวเกาะสีชังในลักษณะเดินทางกับครอบครัว จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 การเดินทางกับกลุ่มเพื่อน จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 ส่วนใหญ่นิยมเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.50 และช่วงวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.00 ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง 2 – 3 วัน จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 64.25 และ 1 วัน จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชื่นชอบการท่องเที่ยวประเภทการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุด จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75 และการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00 การเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสีชังโดยใช้รถเช่า/ รถรับจ้าง จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.00 และรถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.25 ค่าใช้จ่ายต่อคนในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งประมาณ 1,001 – 2,000 บาท จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และ 2,001 – 3,000 บาท จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00 ปัญหาที่พบในการท่องเที่ยวเกาะสีชัง คือ ความไม่สะดวกในการเดินทาง จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 33.11 และสถานที่ท่องเที่ยวเสื่อมโทรม จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 26.05 กิจกรรมที่ชื่นชอบ คือ ชมทัศนียภาพบนเกาะสีชังที่ชื่นชอบมากที่สุด จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 และกิจกรรมศึกษาธรรมชาติ จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.25 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าคุณมิต์คนในสถานที่ท่องเที่ยว คือ สิ่งที่ต้องพัฒนาและปรับปรุงมากที่สุด จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 20.88 และการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 17.36 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการจะกลับมาท่องเที่ยวที่เกาะสีชัง จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 76.25 ส่วนนักท่องเที่ยวที่ไม่ต้องการกลับมาเที่ยวอีก จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.75

3. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี แสดงให้เห็นว่า

3.1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.71$) รองลงมา คือ การปรับปรุงถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.66$)

3.2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาการสืบทอดเทศกาลและงานประเพณีของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับข้ออื่นๆ ($\bar{x} = 3.46$) รองลงมา คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ($\bar{x} = 2.66$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน ($\bar{x} = 2.28$)

3.3 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามด้านความสามารถในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาปรับปรุงเส้นทางคมนาคมบนเกาะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 2.58$) รองลงมา คือ สถานที่บริการจอดรถก่อนเดินทางไปเกาะสีชัง ($\bar{x} = 2.52$)

3.4 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามด้านสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.12$) เมื่อแยกพิจารณาสิ่งอำนวยความสะดวก คือ เรือโดยสาร พบว่า อุปกรณ์ด้านความปลอดภัยซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เช่น เสื้อชูชีพ ห่วงยาง ($\bar{x} = 2.46$) นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับอัตราค่าโดยสาร ($\bar{x} = 1.84$) ส่วนการปรับปรุงท่าเทียบเรือโดยสาร พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาท่าเทียบเรือโดยสารให้ได้มาตรฐาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.07$) สำหรับรถรับจ้างบนเกาะ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับสภาพของรถรับจ้าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น ๆ ($\bar{x} = 2.02$) รองลงมา คือ อัตราค่าโดยสาร ($\bar{x} = 2.00$) ในส่วนสถานที่พักผ่อน พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่พักผ่อน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น ๆ ($\bar{x} = 2.58$) รองลงมา คือ อัตราค่าที่พัก ($\bar{x} = 2.38$) ในส่วนของร้านอาหาร พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับราคาอาหาร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อเทียบกับข้ออื่น ๆ ($\bar{x} = 2.39$) รองลงมา คือ ความสะอาดถูกอนามัย ($\bar{x} = 2.04$) นอกจากนี้ในส่วนของร้านขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับความเป็นเอกลักษณ์ของของที่ระลึก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น ๆ ($\bar{x} = 2.89$) รองลงมา คือ ความเหมาะสมของราคาของที่ระลึก ($\bar{x} = 2.64$)

3.5 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามด้านรายการและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาปรับปรุงรายการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น ๆ ($\bar{x} = 2.70$) รองลงมา คือ การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย ($\bar{x} = 2.42$)

3.6 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามด้านการบริการขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาปรับปรุงห้องน้ำในสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น ๆ ($\bar{x} = 2.89$) รองลงมา คือ จำนวนถังขยะในแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการที่เป็นระบบ ($\bar{x} = 2.14$)

4. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะสีชัง ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชัง

4.1 ด้านความคิดเห็นต่อสถานที่ท่องเที่ยวของเกาะสีชัง (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548) แสดงให้เห็นว่า สถานที่ท่องเที่ยวของเกาะสีชังมีศักยภาพที่ดี มีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ด้านความเชื่อ ด้านธรรมชาติและด้านวิถีชีวิตชุมชน และจากการสัมภาษณ์ในประเด็นนี้เห็นทางผู้ให้การสัมภาษณ์มีความคิดเห็นที่สอดคล้องในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

4.2 ด้านความคิดเห็นต่อกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติ เจริญวิศาล และอำพร วิริยโกศล (2542) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติตะรุเตา แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของเกาะสีชังควรเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล เช่น การดำน้ำ นั่งเรือรอบเกาะ ในส่วนกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ควรได้รับการสนับสนุนเพื่อให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กิจกรรมการศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ของเกาะสีชัง และกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ในส่วนของกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ควรได้รับการปรับปรุงเพื่อให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กิจกรรมบนชายหาด และในส่วนของกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นบนเกาะสีชัง คือ กิจกรรมด้านความบันเทิง เช่น ผับ เคค และบาร์

4.3 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ แก้วไข (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพและความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางปรุ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในส่วนของการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่า ประชาชนของเกาะสีชังมีความตื่นตัวด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น และให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยว เนื่องจากสามารถสร้างรายได้ และไม่เสี่ยงอันตรายเหมือนการทำกรประมง

4.4 ด้านการบริหาร การจัดการด้านการท่องเที่ยวต่อกลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเทศบาลตำบลเกาะสีชัง (เทศบาลตำบลเกาะสีชัง, 2553) แสดงให้เห็นว่า จากนโยบายด้านการท่องเที่ยวมี 5 ข้อ คือ 1) ยกกระดับแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัด 2) เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยว 3) บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 4) สร้างกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว 5) อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว โดยทั้งหมดนั้นไม่สามารถจัดการได้พร้อมกันทีเดียวหมด โดยจะดำเนินการตามความสำคัญ และความจำเป็นมากที่สุดตามลำดับ โดยการลงมติในที่ประชุมของเทศบาล

4.5 จากกลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสีชังสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ซึ่งนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสีชังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (เทศบาลตำบลเกาะสีชัง, 2553) และในส่วนของกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยว ก็สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก ทั้งในเรื่องความสวยงามของภูมิทัศน์ และงานประเพณี เช่น เทศกาลดอกลีลาวดีบาน เทศกาลกินหอยและอาหารทะเลสดเกาะสีชัง การจัดงานวันลอยกระทง การจัดงานวันสงกรานต์ งานวันสำคัญทางพุทธ

ศาสนา การจัดงานประจำปีวันรำลึก 100 ปีชาวเกาะสีชัง โดยได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี

4.6 ด้านการท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมหรือไม่ แสดงให้เห็นว่า มีผลกระทบเพียงเล็กน้อย จากวิถีชีวิตของคนบนฝั่งกับวิถีชีวิตของชาวเกาะสีชังไม่ได้มีความแตกต่างกันมากทั้งในเรื่อง ภาษา การแต่งกาย และอาหารการกิน และในส่วนของประเพณีและวัฒนธรรมนั้น กลับเป็นการทำให้ชาวเกาะสีชังยังมีการตื่นตัวที่จะอนุรักษ์และหวงแหนไว้ให้อยู่ต่อไป เพราะเป็นการสร้างความเป็นเอกลักษณ์สร้างจุดขายให้กับท้องถิ่น

4.7 ปัจจุบันเกาะสีชังมีการจัดการด้านการท่องเที่ยวให้เป็นไปในแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพียงใด แสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันเกาะสีชังมีการจัดการด้านการท่องเที่ยว ให้เป็นไปในแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากขึ้น เนื่องจากประชาชน และสถานประกอบการบนเกาะเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว และที่สำคัญ คือ นโยบายด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลได้มีการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ประชาชน

จากการสัมภาษณ์ประชาชน จำนวน 18 คน ประชาชนที่ให้การสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย และอาชีพรับจ้าง โดยประชาชนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเกาะสีชัง ด้านต่างๆ ดังนี้

5.1 ด้านความคิดเห็นต่อพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชังในปัจจุบัน ประชาชนต้องการให้พัฒนาแหล่งการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน เนื่องจากเกาะสีชังเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน ซึ่งพื้นที่โดยรอบเกาะสีชังจะมีสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเสด็จประพาสของรัชกาลที่ 5 โดยจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของการประพาสของพระองค์ได้ อีกทั้งยังเป็นการให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักประวัติความเป็นมาของเกาะสีชัง

5.2 ด้านความคิดเห็นต่อกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเกาะสีชัง (ทัศนัวรรณ, 2545) กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของเกาะสีชังยังไม่หลากหลายเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เนื่องจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยวส่วนมากจะจำกัดอยู่บนเกาะเท่านั้น ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว คือสิ่งที่ประชาชนต้องการให้ปรับปรุง เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งมีสภาพภูมิทัศน์ที่ต้องแก้ไข เช่น ความสะอาด และการตัดแต่งต้นไม้โดยรอบ ในด้านต่อมา คือ ต้องการให้ทำการบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากเกาะสีชังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ และความเชื่อ จึงทำให้มีความเสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา ส่วนด้านกิจกรรมที่ประชาชนไม่ต้องการให้มีในพื้นที่ คือ กิจกรรมป็นเขา

5.3 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยว (Cohen and Uphoff, 1980) ประชาชนมีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของเกาะสีชังมากที่สุด คือ 1) ร่วมรับทราบข้อมูลในด้านการบริหารงานและมาตรการของเทศบาลที่มีต่อการท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3) การได้ร่วมแสดงความคิดเห็น และการมีตัวแทนเข้าร่วมในการตัดสินใจ 4) การขายอาหารและสินค้าพื้นถิ่น

5.4 ด้านการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยว (อรพินทร์, 2538) ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ากลุ่มคนที่ควรให้ความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสีชังมากที่สุด คือ 1) คนในพื้นที่ 2) เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะสีชังและผู้นำชุมชน 3) นักท่องเที่ยว ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะสีชังควรเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

5.5 ด้านการท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมหรือไม่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีน้อยมาก ผลกระทบด้านลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อวิถีชีวิต คือ ความเห็นแก่ตัวของคนใน จึงเกิดการแย่งนักท่องเที่ยว จากอาชีพดั้งเดิมของประชาชน คือ การประมงได้ลดลง โดยด้านบวกของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชน คือ การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ต่อคนในชุมชน โดยในส่วนของวัฒนธรรมประเพณี จากคนบนฝั่งก็ไม่ได้มีความแตกต่างจากที่เกาะมากนัก แต่เมื่อถึงประเพณีต่างๆ ที่มีและได้จัดขึ้นนั้นถือได้ว่าเป็นการร่วมอนุรักษ์ และสืบสานมากกว่าผลกระทบด้านลบ เนื่องจากวัฒนธรรมประเพณีที่จัดขึ้นนั้น ถือเป็นการสืบทอดส่วนหนึ่ง และเป็นการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวได้ด้วย

5.6 ด้านการบริการขั้นพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก (Buhalis, 2000) การบริการขั้นพื้นฐานมีครบทุกอย่าง แต่ควรมีการพัฒนาปรับปรุง คือ 1) ประปา ซึ่งปัญหาหลัก คือ คุณภาพของน้ำ และการไหลของน้ำที่ไม่สม่ำเสมอ 2) ถนน คือ ถนนที่ใช้สัญจรภายในเกาะจะมีปัญหาบางช่วง เนื่องจากการกัดเซาะของน้ำ บางเส้นทางยังอยู่ในการปรับปรุง 3) ระบบไฟฟ้าในแหล่งท่องเที่ยว และที่สาธารณะ คือ ไฟฟ้าบางจุดยังไม่มีติดตั้งที่เพียงพอ 4) ถังขยะในแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการที่เป็นระบบ คือ จากปัญหาขยะที่มากขึ้นจากทั้งของชุมชน นักท่องเที่ยว สถานประกอบการ และที่พักมาทับทะเล 5) เรือโดยสาร และท่าเรือ ควรให้ความสำคัญกับระบบความปลอดภัยของเรือ เช่น อุปกรณ์ช่วยชีวิตที่อยู่บนเรือ สภาพความพร้อมใช้งานของเรือโดยสาร และในส่วนของท่าเรือ คือ เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานให้กับท่าเรือ ต้องมีการจัดการให้เป็นระบบมากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น การสร้างราวที่กั้น การมีอุปกรณ์ช่วยชีวิต และป้ายเตือนระวังอันตราย

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี สามาถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ด้านความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของเกาะสีชัง ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว โดยสอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ในเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่เป็นการพัฒนาสถานที่ด้านการท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความประทับใจ แต่การพัฒนา และปรับปรุงนั้นต้องอยู่ในขีดความสามารถของสถานที่ท่องเที่ยวด้วย และรองลงมาในด้านความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว คือ การปรับปรุงถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของบุญสวัสดิ (2000) ในส่วนของความสามารถในการเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยว โดยเส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของเกาะสีชังนั้น ถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะพื้นที่ส่วนมากจะมีความลาดชันเกิน 20% ที่ครอบคลุมพื้นที่ถึง 44% จากการสำรวจของมหาวิทยาลัยมหิดล และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (2536) และเกาะสีชังมีลักษณะทางกายภาพเป็นหาดหิน บางส่วนเป็นโขดหิน และหน้าผา เพราะฉะนั้นในส่วนของ การพัฒนาและปรับปรุงถนนเข้าแหล่งท่องเที่ยวจึงนับว่าเป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวรวมถึงด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว โดยต้องการให้พัฒนาการสืบทอดเทศกาลและงานประเพณีของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากเกาะสีชังเป็นเกาะที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 5 (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548) และงานประเพณีที่มีความเกี่ยวเนื่อง คือ งานรำลึก 100 ปี ชาวสีชัง งานประเพณีวันไหล (วันสงกรานต์) ประเพณีข้าวมันส้มตำ (วันลอยกระทง) และงานบวงสรวงสักการะเจ้าพ่อเขาใหญ่ (จัดใกล้เทศกาลสารทจีน) ซึ่งงานประเพณีและเทศกาลต่างๆ นั้นได้มีความเป็นเอกลักษณ์ของชาวเกาะสีชังที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนได้เป็นอย่างดี จากสถิติจากเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสีชังที่เพิ่มขึ้นทุกปีของเทศบาลตำบลเกาะสีชัง (2553) รองลงมา คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแซร์เลย์ อีเบอร์ (1992) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติต้องรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ ซึ่งจะมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวระยะยาว

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านความสามารถในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาปรับปรุงเส้นทางคมนาคมบนเกาะมากที่สุด ซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดของวรรณมา วงษ์วานิช (2546) เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว พื้นที่เกาะสีชัง (เทศบาลตำบลเกาะสีชัง, 2553) มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา โขดหินโดยคิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 80 ของพื้นที่เกาะ จากอุปสรรค

ดังกล่าวจึงเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และรองลงมา คือ สถานที่บริการ จอดรถก่อนเดินทางไปเกาะสีชัง จากการสัมภาษณ์ สถานที่จอดรถของนักท่องเที่ยวก่อนขึ้นเรือมาเกาะสีชังนั้น (เกาะลอย) อยู่ในเขตพื้นที่ของอำเภอสัตหิรา จึงอยากต่อการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำแนกตามด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก เมื่อแยกพิจารณาสิ่งแวดล้อมความสะดวก คือ 1) เรือโดยสาร นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับอัตราค่าโดยสาร อุปกรณ์ด้านความปลอดภัยบนเรือ ซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดของวรรณภา วงษ์วานิช (2546) ที่กล่าวไว้เกี่ยวกับปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งและความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และทฤษฎีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของบูฮารีส (2000) ข้อที่ 6 ด้านการบริการขั้นพื้นฐาน 2) ท่าเทียบเรือโดยสาร พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาท่าเทียบเรือโดยสารให้ได้มาตรฐาน จากการลงพื้นที่ในการทำวิจัย ผู้วิจัยได้พบว่าท่าเทียบเรือทั้งที่เกาะลอย และท่าเรือทั้ง 2 ท่าของเกาะสีชัง (ท่าบนและท่าล่าง) ไม่มีราวจับ ไม่มีรั้วกั้น จากปัญหาดังกล่าวอาจทำให้เกิดอันตรายทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ 3) รถรับจ้างบนเกาะ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับสภาพของรถรับจ้าง เนื่องจากนักท่องเที่ยวไม่สามารถนำรถยนต์ส่วนตัวมายังเกาะได้จึงต้องอาศัยเหมา หรือเช่ารถรับจ้างในการเดินทางท่องเที่ยว และสภาพของรถที่ใช้ในการบริการนักท่องเที่ยวอาจจะอยู่ในสภาพเก่า หรือไม่พร้อมใช้งาน บวกกับสภาพภูมิประเทศของเกาะสีชัง มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ไซดหินโดยคิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 80 ของพื้นที่เกาะ (เทศบาลตำบลเกาะสีชัง, 2553) 4) สถานที่พักผ่อน พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในสถานที่พักผ่อน และอัตราค่าที่พัก ซึ่งได้สอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของบูฮารีส (2000) ข้อที่ 3 ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก โดยจะต้องมีการจัดการให้ดี เนื่องจากสถานที่พักนับเป็นประเด็นสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่นักท่องเที่ยวใช้ในการตัดสินใจในการเลือกจุดหมายของการท่องเที่ยว แต่เนื่องจากสถานประกอบการด้านที่พักส่วนมากจะเป็นการดำเนินการทางธุรกิจเองของประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับพื้นที่ส่วนใหญ่ของเกาะสีชังยังไม่มีโฉนด (จากการสัมภาษณ์วันที่ 8 ธันวาคม 2554) จึงไม่มีการลงทุนจากคนนอกพื้นที่ และในส่วนของอัตราค่าที่พักผู้ประกอบการจะตั้งราคาขึ้นเอง จากอุปสรรคดังกล่าวต้องอยู่กับผู้มาใช้บริการว่าจะสามารถเลือกสถานที่พักแบบใด เพราะสถานที่พักมีหลายราคา 4) ร้านอาหาร พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับราคาค่าอาหาร และความสะดวกถูกอนามัย ด้านราคาค่าอาหารเมื่อเทียบกับบนฝั่งกับพื้นที่ที่เป็นเกาะราคาย่อมมีความแตกต่างกันอยู่แล้ว เพราะการขนส่งสินค้า และด้านความสะดวกถูกอนามัย จากการลงพื้นที่ของผู้วิจัย พบว่า สถานประกอบการร้านอาหารมีไม่มาก และส่วนมากเป็นธุรกิจในครัวเรือนจึงอาจจะไม่มีการดูแลและจัดการเรื่องสุขอนามัยดีเท่ากับร้านอาหารขนาดใหญ่ทั่วไป 5) ร้านขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาเกี่ยวกับความเป็นเอกลักษณ์ของของที่ และความเหมาะสมของราคาของของที่ระลึก เนื่องจากสินค้าในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น เกาะลอย ตลาดหนองมน มีความคล้ายคลึงกันมาก คือ อาหารทะเลแห้ง และอาหารทะเลแปรรูป และด้วยการเดินทางต้องขึ้นเรือนักท่องเที่ยวจึงไม่นิยมซื้อของฝาก

จากเกาะสีชังมากเท่าที่ควร แต่จะมาแะซื้อที่ตลาดหนองมนมากกว่า (อาจจะเพราะซื้อเสียง) โดยใน ส่วนของราคา เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าจึงจำเป็นต้องกำหนดราคาให้สูงตามด้วย

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่ง สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543) คือ ต้องดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในขอบเขต ความสามารถ ชุมชน วัฒนธรรมนิยม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของเกาะสีชัง ด้านรายการและกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้พัฒนาปรับปรุงรายการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองต่อความต้องการมากที่สุด และการ พัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายตามลำดับ

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่ง สอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของบุญสาริส (2000) ข้อที่ 6 ด้านการบริการขั้นพื้นฐาน จำแนกตามด้านการบริการขั้นพื้นฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้ พัฒนาปรับปรุงห้องน้ำในสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุด เนื่องจากห้องน้ำถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อ นักท่องเที่ยวและผู้มาใช้บริการเป็นอย่างมาก รองลงมา คือ จำนวนถังขยะในแหล่งท่องเที่ยว และการ จัดการที่เป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) คือ การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ด้านการบริการอำนวยความสะดวก โดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนใน ท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสีชัง โดยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชน แสดงให้เห็นว่าด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของเกาะสีชังควรเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมื่อนำทฤษฎี การจัดการแหล่งท่องเที่ยวของบุญสาริส 6As (2000) มาวิเคราะห์ คือ 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ของเกาะสีชัง ถือได้ว่ามีความหลาย เช่น ด้านธรรมชาติ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านความเชื่อ และวิถีชีวิต ของชุมชน 2) ด้านความสามารถในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว ถือได้ว่าเป็นอุปสรรค กล่าวคือ การ เดินทางท่องเที่ยวเกาะสีชังต้องข้ามเรือ ซึ่งไม่สามารถนำรถยนต์ข้ามมาได้ จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวและประชาชน มีความต้องการในการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมบนเกาะ และการปรับปรุง เส้นทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สถานที่พักผ่อน ร้านอาหาร การขนส่ง และร้านขายของที่ระลึก จากการศึกษา พบว่า ควรมีการจัดการในเรื่องของอัตราการให้บริการทั้งที่พัก และร้านอาหาร ควรอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง และในเรื่องของการคมนาคมขนส่ง จากการศึกษา แสดงให้ เห็นว่า การให้บริการของเรือโดยสารควรเพิ่มอุปกรณ์ด้านความปลอดภัย และการตรวจสภาพความ พร้อมใช้งานของเรือ ส่วนของรถรับจ้างบนเกาะนักท่องเที่ยวยังมีความเห็นว่า ยานพาหนะที่ใช้บริการและผู้ ควบคุมยานพาหนะควรมีความพร้อมใช้งาน 4) ด้านรายการทางการท่องเที่ยว จากการศึกษา แสดงให้เห็น

ว่า รายการท่องเที่ยวที่มีอยู่ยังมีน้อยเกินไป ควรเพิ่มรายการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือรายการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของเกาะสีชัง 5) ด้านกิจกรรม จากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมของการท่องเที่ยวควรเพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้หลากหลาย เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล กิจกรรมการศึกษาวิถีชีวิตของชุมชน 6) การบริการขั้นพื้นฐาน จากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การบริการขั้นพื้นฐาน เช่น ระบบโทรศัพท์ ไฟฟ้า การบริการทางการเงินนั้นอยู่ในระดับน่าพอใจ แต่ในส่วนของระบบน้ำประปา และการจัดการกับขยะนั้นยังต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวแล้วประชาชนในท้องถิ่นมีความต้องการที่จะให้เกาะสีชังมีการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในรูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

1. ด้านพื้นที่เชิงบูรณาการ

เกาะสีชังมีความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยวทั้งด้านประวัติศาสตร์ ด้านธรรมชาติ ด้านความเชื่อ และวิถีชีวิตชุมชน แต่ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวยังไม่มี ความหลากหลาย เนื่องจากเกาะสีชังสามารถเที่ยววันเดียวได้ ซึ่งถ้ามีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเข้ามาเพิ่ม เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล กิจกรรมการศึกษาระบบนิเวศและธรรมชาติ และกิจกรรมการศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ถ้ามีกิจกรรมทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวก็จะทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาเที่ยวมากขึ้น

ด้านการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของเกาะสีชังเป็นที่ลาดเชิงเขา นักท่องเที่ยวที่เช่าจักรยานยนต์เพื่อการท่องเที่ยวซึ่งไม่ชินกับเส้นทางอาจจะเกิดอุบัติเหตุได้ ดังนั้น ทางเทศบาลตำบลเกาะสีชังควรมีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมบนเกาะให้ดีขึ้น เช่น การขยายไหล่ทาง การเพิ่มสัญลักษณ์บอกทาง และการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวและประชาชนสวมใส่หมวกนิรภัย เป็นต้น (วรรณ, 2546)

จากการลงพื้นที่ของผู้วิจัย เกาะสีชังเป็นเกาะที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่พระมหากษัตริย์เคยเสด็จประพาสถึง 3 พระองค์ คือ รัชกาลที่ 4 รัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 ซึ่งจุดนี้ถือได้ว่าเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญของเกาะสีชัง โดยนอกจากภายในพระจุลฑาลักษณรฐฐานแล้วยังมีสถานที่ที่เกี่ยวข้องอยู่นอกพระจุลฑาลักษณรฐฐาน ที่ล้นเกล้ารัชกาลที่ 5 ได้สร้างไว้ที่ยังไม่ได้รับการบูรณะให้ดีพอ เช่น มณฑปรอยพระพุทธรูป หลักลีลาจากรัชกาลที่ 5 และแก่งจัน เป็นต้น และสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์บางแห่ง เช่น แก่งจัน ซึ่งอยู่ติดกับชุมชนในส่วนของ การควบคุมการสร้างที่อยู่อาศัยควรให้เข้ากับพื้นที่ และภูมิทัศน์ของสถานที่ทางประวัติศาสตร์เป็นหลัก

ด้านพื้นที่เชิงบูรณาการ		
ประเด็น	แนวทางการแก้ไข	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
กิจกรรมการท่องเที่ยวยังไม่มี ความหลากหลาย	เพิ่มกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ทางทะเล กิจกรรมการศึกษา ระบบนิเวศและธรรมชาติ และ กิจกรรมการศึกษาวิถีชีวิตชุมชน	เทศบาลตำบลเกาะสีชังหรือ หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว
การเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว	การขยายไหล่ทาง การเพิ่ม สัญลักษณ์บอกทาง และการ รณรงค์ให้นักท่องเที่ยวและ ประชาชนสวมใส่หมวกนิรภัย	เทศบาลตำบลเกาะสีชังหรือ หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว

ตารางที่ 26 ข้อเสนอแนะด้านพื้นที่เชิงบูรณาการ

2. ด้านการจัดการเชิงบูรณาการ

ปัญหาขยะ และการกำจัดขยะ จากการขยายตัวของชุมชน การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว ขยะ
จากเรือสินค้าที่ทิ้งลงทะเลแล้วพัดมาสู่พื้นที่เกาะ และขยะที่มาจากพื้นที่อื่นโดยมากับน้ำทะเล ทำให้ขยะ
กลายเป็นปัญหาที่สำคัญของเกาะสีชังปัจจุบัน เนื่องจากพื้นที่ที่มีจำกัดของเกาะ การกำจัดขยะไม่ทัน
จากปัญหาดังกล่าวถ้าขยะมาจากครัวเรือน และสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวควรมีการแยกขยะ
เพื่อง่ายต่อการทำลาย และจากกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวโดยทางเทศบาลควรรณรงค์ให้รถรับจ้าง
สาธารณะมีถังขยะประจำรถทุกคัน เพื่อลดการทิ้งขยะของนักท่องเที่ยวลงสู่ธรรมชาติ แต่ถ้ามาจากการ
ทิ้งขยะของเรือสินค้าทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลเกาะสีชังควรมีการตรวจเรือ
เหล่านั้นว่ามี การทิ้งขยะลงทะเลหรือไม่ โดยการขนถ่ายสินค้าก่อให้เกิดคราบน้ำมันลงสู่ทะเล และจะ
ส่งผลต่อระบบนิเวศ และต่อชุมชนโดยตรง และออกกฎหมายหรือข้อปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภค เนื่องจากเกาะสีชังมีแหล่งน้ำทางธรรมชาติน้อยมาก ซึ่ง
จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ประชาชนต้องการให้มีการพัฒนาน้ำประปาเป็นจำนวนที่สูงมาก
เนื่องจากคุณภาพของน้ำ การไหลที่ไม่สม่ำเสมอ โดยทางเทศบาลควรให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว

เพราะน้ำอุปโภค บริโภคถือเป็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินชีวิตของทุกคนในชุมชน และนักท่องเที่ยว ซึ่งทางรัฐบาลต้องสนับสนุนงบประมาณเดินท่อส่งน้ำลอดใต้ทะเลจากฝั่งศรีราชามาเกาะสีชัง

การทิ้งน้ำเสียของสถานประกอบการ และชุมชน เนื่องจากน้ำเสียจะถูกปล่อยลงสู่ธรรมชาติ และทะเล โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ของเกาะสีชังเป็นหิน ถ้าไม่มีการจัดการที่ดีอาจเกิดปัญหาในอนาคตได้ ซึ่งทางเทศบาลควรมีนโยบายและข้อบังคับกับสถานประกอบการให้มีการติดตั้งเครื่องบำบัดน้ำเสียก่อนที่จะทิ้งลงสู่ธรรมชาติ

การสร้างจิตสำนึกรักของคนในชุมชนต่อการอนุรักษ์และการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน เนื่องจากปัญหาต่างๆ นั้นส่วนมากมาจากการกระทำของมนุษย์เป็นส่วนมาก ดังนั้นชาวเกาะสีชังควรทำเป็นตัวอย่างกับนักท่องเที่ยว เช่น การทิ้งขยะ การแยกขยะ และการดูแลความสะอาดเรียบร้อยของชุมชน และบ้านเรือน ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีความน่าอยู่ทั้งยังเป็นภาระลดการทำงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบจุดนี้ รวมถึงยังเป็นการทำให้เกิดความสามัคคีของคนในชุมชนด้วย

ด้านการจัดการเชิงบูรณาการ		
ประเด็น	แนวทางการแก้ไข	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
ปัญหาขยะ และการกำจัดขยะ	ควรมีการแยกขยะ เพื่อง่ายต่อการทำลาย การรณรงค์ให้รถรับจ้างสาธารณะมีถังขยะประจำรถทุกคัน	เทศบาลตำบลเกาะสีชัง
ปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภค	รัฐบาลต้องสนับสนุนงบประมาณเดินท่อส่งน้ำลอดใต้ทะเลจากฝั่งศรีราชา มาเกาะสีชัง	รัฐบาล และเทศบาลตำบลเกาะสีชัง
การทิ้งน้ำเสียของสถานประกอบการ และชุมชน	การติดตั้งเครื่องบำบัดน้ำเสีย	เทศบาลตำบลเกาะสีชัง
การสร้างจิตสำนึกรักของคนในชุมชนต่อการอนุรักษ์ และการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน	สร้างกิจกรรมในชุมชน การให้รางวัลกับชุมชน	เทศบาลตำบลเกาะสีชัง และประชาชนชาวเกาะสีชัง

ตารางที่ 27 ข้อเสนอแนะด้านการจัดการเชิงบูรณาการ

3. ด้านกิจกรรมเชิงบูรณาการ

กิจกรรมที่ควรพัฒนาของเกาะสีชัง คือ การสร้างผลิตภัณฑ์ของฝากและของที่ระลึกให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ โดยให้มีความแตกต่างจากพื้นที่ใกล้เคียง เช่น หนองมน อ่างศิลา และศรีราชา

โดยทางหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ เทศบาลตำบลเกาะสีชังควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมนี้ เนื่องจากปัจจุบันเกาะสีชังต้องพึ่งพาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และของฝากของที่ระลึกถือว่ามีสำคัญต่อการท่องเที่ยวเช่นกัน ดังนั้น ควรดึงเอาจุดเด่น จุดขายที่สำคัญของพื้นที่มาสร้างจุดขายให้กับผลิตภัณฑ์นั้นๆ เช่น อาหารทะเลแปรรูป แบบจำลองพระจุฬาราชราชฐาน ตุ๊กตากระรอกขาว ฯลฯ

ด้านกิจกรรมเชิงบูรณาการ		
ประเด็น	แนวทางการแก้ไข	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
ผลิตภัณฑ์ของฝากและของที่ระลึก	สร้างความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ โดยให้มีความแตกต่างจากพื้นที่ใกล้เคียง เช่น หนองมน อ่างศิลา และศรีราชา	เทศบาลตำบลเกาะสีชัง และประชาชนชาวเกาะสีชัง

ตารางที่ 28 ข้อเสนอแนะด้านกิจกรรมเชิงบูรณาการ

4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

การเข้ามามีบทบาทของชุมชนถือได้ว่ามีความสำคัญกับทุกเรื่อง ทั้งด้านการพัฒนาชุมชน และด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยอาจมีการรวมกลุ่มของชุมชนในการร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และการคงอยู่ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิม เนื่องจากอาชีพประมงซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชุมชนกำลังเลือนหายไป เพราะสมัยก่อนเมื่อนักท่องเที่ยวจะคิดถึงเกาะสีชังต้องนึกถึงหมู่บ้านชาวประมงที่อยู่บนเกาะอันสงบ บวกกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (พระจุฬาราชราชฐาน) และธรรมชาติที่สวยงาม โดยเกาะสีชังก็มีประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง เช่น ประเพณีข้าวมันส้มตำ และประเพณีอุ้มสาวลงน้ำ เป็นต้น หากประชาชนชาวสีชังไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ตรงนี้ไว้ อาจถูกกลบเลือนหายไปตามกาลเวลา และวัฒนธรรมและสังคมนิยมจากวัฒนธรรมภายนอกได้

5. ด้านการบริการขั้นพื้นฐานการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ

เรือโดยสาร จากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ทั้งนักท่องเที่ยวและประชาชนต้องการให้มีการพัฒนาและปรับปรุงสภาพความพร้อมใช้งานของเรือ และอุปกรณ์ช่วยชีวิตบนเรือ ถึงแม้ว่าการเดินทางระหว่างท่าเรือเกาะลอยกับท่าเรือเกาะสีชังจะใช้เวลาการเดินทาง 45-60 นาทีก็ตาม แต่การคำนึงถึงความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ใช้บริการควรมาเป็นอันดับแรก ดังนั้นทั้งทางผู้ประกอบการเดินเรือ และเจ้าหน้าที่กรมเจ้าท่าควรให้ความสำคัญกับจุดนี้เป็นอันดับแรก ถึงแม้ว่าอุบัติเหตุทางเรือโดยสารของเกาะสีชังจะไม่เคยเกิดขึ้นก็ตาม แต่ควรหามาตรการการรักษาความปลอดภัยดังกล่าวด้วย

ท่าเทียบเรือโดยสาร จากผลการวิจัยและจากผู้วิจัยลงพื้นที่ แสดงให้เห็นว่า ท่าเทียบเรือทั้ง 3 ท่า คือ เกาะลอย (ฝั่งศรีราชา) ท่าบน และท่าล่าง ไม่มีมาตรฐานที่ดีพอ คือ ไม่มีที่รวางกัน และท่อนวางยาง ช่วยชีวิตเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งกรมเจ้าท่าควรเข้ามามีบทบาทในการสร้าง หรือกำหนดมาตรการด้านการรักษาความปลอดภัยดังกล่าว

รถรับจ้าง และรถจักรยานยนต์ให้เช่าบนเกาะ ถือได้ว่าเป็นด่านที่ 2 ที่นักท่องเที่ยวต้องเจอ จากปัญหาที่พบ คือ การแย่งลูกค้ากันเองของผู้ประกอบการ ซึ่งได้สร้างความรำคาญให้กับนักท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะสีชังได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าอยู่แล้วในการเดินทางท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวต้องการการเดินทางแบบใดนั้นก็ติดต่อกับผู้ให้บริการเอง โดยที่ผู้ประกอบการไม่ต้องแย่งนักท่องเที่ยวกัน เพราะนักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวรอบเกาะได้ และต้องอาศัยการเช่ารถของผู้ประกอบการอยู่แล้ว ดังนั้น ทางเทศบาลตำบลเกาะสีชังควรเข้ามาดูแล และจัดการความเป็นระเบียบดังกล่าว เพราะจะได้สร้างความเป็นระเบียบ ลดความรำคาญของนักท่องเที่ยว และลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างผู้ให้บริการเช่าดังกล่าวด้วย

ด้านการบริการขั้นพื้นฐานการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ		
ประเด็น	แนวทางการแก้ไข	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
เรือโดยสาร	ปรับปรุงสภาพความพร้อมใช้งานของเรือ และอุปกรณ์ช่วยชีวิตบนเรือ	กรมเจ้าท่า เทศบาลตำบลเกาะสีชัง และเจ้าของธุรกิจ
ท่าเทียบเรือโดยสาร	สร้างท่าเรือให้ได้มาตรฐาน และปรับปรุงให้ดี	กรมเจ้าท่า เทศบาลตำบลเกาะสีชัง
รถรับจ้างและรถจักรยานยนต์ให้เช่า	จัดการให้เป็นระบบ การจัดคิวแต่ละวัน	เทศบาลตำบลเกาะสีชัง

ตารางที่ 29 ข้อเสนอแนะด้านการบริการขั้นพื้นฐานการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกาะสีชังควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวไปในแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติของพื้นที่ รวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว และด้านการพัฒนาพื้นที่ โดยผู้วิจัยท่านอื่นที่มีความสนใจในการพัฒนาเกาะสีชัง ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอหัวข้อการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมที่เหมาะสมด้านการท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี
2. การวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำของฝากและของที่ระลึกเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี
3. การวิจัยเกี่ยวกับการจัดการด้านปัญหาขยะเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). **สถิติสำหรับงานวิจัย**. กรุงเทพฯ: กองทุนตำราภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). **โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์**. เชียงใหม่: (ม.ป.ท.).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2542). **การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2543). **คือถิ่นฐาน คือบ้านเรา อบต. กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แปลน โมทีฟ.
- เกตุศิริ เจริญวิศาล และอำพร วิริยโกศล. (2542). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ ตระรุเตา**. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2551). **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ.
- คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2536). **มรดกทางธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ของท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2548). **โครงการวางแผนพัฒนาทรัพยากร สภาพแวดล้อมชุมชนและการท่องเที่ยวของหมู่เกาะสีชังอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2548). **รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวางแผนทรัพยากรสภาพแวดล้อมชุมชนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมู่เกาะสีชัง**. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ไชยชนะ สุทธิวรชัย. (2535). **ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2548). **การมีส่วนร่วม: แนวคิดทฤษฎีและกระบวนการ**. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2550). **ทศวรรษ: ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทัศนวรรณ วิบุษกษมานนท์. (2545). **พฤติกรรมการท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวชายหาดบางแสนของผู้มาเยี่ยมเยือน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เทศบาลตำบลเกาะสีชัง. (2553). **แนวทางการวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเทศบาลตำบลเกาะสีชัง**. ชลบุรี.

- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2538). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง. เชียงใหม่: ศิริลักษณ์การพิมพ์.
- นเรศ สงเคราะห์สุข. (2538). การเปลี่ยนแปลงของชุมชนชาวเผ่าปาเกอะญอ ในด้านระบบการผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์ ในมิติความสัมพันธ์ระหว่างเพศ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- บุปผา วงษ์พันธุ์ทา. (2544). การประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2552). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- พาลาก สิงห์เสนี และคณะ. (2545). การมีส่วนร่วมเพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาการแก้ไขปัญหาสารพิษในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิทยะ ศรีวัฒนสาร. นิยาม แนวคิด ปัญหา และอุปสรรคของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา: http://sustainabletourismdpu.blogspot.com/2011/02/blog-post_7353.html [2554 มิถุนายน 12]
- ระเบียบวิธีสถิติ. (2552). วิธีการเลือกหน่วยตัวอย่าง. วันที่สืบค้น 7 กรกฎาคม 2554 แหล่งที่มา: http://service.nso.go.th/statstd/method1_03.html.
- รัฐทิติยา หิรัญยนาค. (2544). แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรรณา วงษ์วานิช. (2546). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณิ ศิริมานะพงษ์. (2549). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดสมุทรปราการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ศิริพันธ์ ไพโรจน์รัตน์. (2543). ความพร้อมของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดเชียงราย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประเทศไทย. (2542). การดำเนินเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- สมใจ แก้วไข. (2548). การประเมินศักยภาพและความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศของชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
 สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. การท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย. [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา:
http://www.etajournal.com/upload/166//25501_4.pdf [2554 กรกฎาคม 12]
- สำนักเทศบาลตำบลเกาะสีชัง ฝ่ายบริหารงานทั่วไป. **แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2554 - 2556) เทศบาล
 ตำบลเกาะสีชัง**. [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา: www.kohsichang.go.th. [2554 กรกฎาคม
 25]
- สิทธิ์ ธีรธรรม. (2552). **เทคนิคการเขียนรายงานวิจัย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- เสน่ห์ จามริก. (2540). **การเมืองไทยกับการพัฒนารัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- เสรี พงศ์พิศ. (2547). **ร้อยคำที่ควรรู้: ให้เท่าทันตามสถานการณ์เปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: พลังทาง
 ปัญญา.
- อคิน รัชพัฒน์. (2531). **ปัญหาการพัฒนาชนบท บทเรียนจากกรณียกกระบัตร โครงการพัฒนา
 ชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง**. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรพินทร์ สฟโชคชัย. (2538). **การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน**. Paper
 presented at the เอกสารรายงานประชุมวิชาการ.

ภาษาอังกฤษ

- Buhalis. D. (2000). **Marketing the competitive destination of the future**. Tourism Management L. A.: Cabi Pubicing.
- Cohen and Uphoff. (1980). **Participation's Place in Rural Development**. Oxen: Seeing Clarify Thourgh Specificity.
- Eber Shirley. (1992). **Beyond the Green Harizon, Principles for Sustainable Tourism**. New York. World Wide Fund for Nature (WWF).
- John. Swarbrooke. (2000). **Sustainable Tourist Management**. Oxen: Cabi Pubicing.
- Mill, R. C. & Morrison, A.M. (1992) **The tourism system: An introductory text (2nd ed.)**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Seyhmus Bologlu. (2000). **A path-analytical model of visitation intention: involving information sources, socio-psychological motivations and destination images**, In woodside. A.G., Crouch, G., Mazamec, J.A. Oppermann, M.& Sakai, M.Y. (Eds), **Consumer psychology of tourism, hospitality and leisure**. UK:CABI.
- Sindiga, I. (1999). **Altermative Tourism and Sustainable Development in Kenya**. Journal of Sustainable Tourism.
- Sparks, B. & Tideswell, C. (2003). **Services marketing issues in tourism and hospitality**. In MaColl-Kennedy, J. R. (Eds.), **Service marketing: A managerial approach**. Australia: Wiley.
- United Nations Research Institute for Social Development. (1982). **Human Development Report 2007**. Bangkok: Keen Publishing.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว

เรื่อง ความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเกาะสีชัง
จังหวัดชลบุรี แขนงวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว
คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. อายุ ( ) ต่ำกว่า 21 ปี ( ) 21 – 30 ปี
( ) 31 – 40 ปี ( ) 41 – 50 ปี
( ) 51 – 60 ปี ( ) 61 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา ( ) ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ( ) ระดับอนุปริญญา/ ปวส.
( ) ระดับปริญญาตรี ( ) ระดับปริญญาโท
( ) สูงกว่าปริญญาโท ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
4. อาชีพ ( ) ข้าราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ( ) พนักงานบริษัท/ เอกชน
( ) ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว ( ) นักเรียน/ นักศึกษา
( ) รับจ้างทั่วไป ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ( ) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท ( ) 5,001 – 10,000 บาท
( ) 10,001 – 15,000 บาท ( ) 15,001 – 20,000 บาท
( ) 20,001 – 25,000 บาท ( ) 25,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

- ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาท่านเคยเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี

( ) มาเป็นครั้งแรก	( ) มาแล้ว.....ครั้ง	( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
--------------------	----------------------	---------------------------
- วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี เลือกคำตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

( ) ท่องเที่ยว/ ความบันเทิง	( ) เยี่ยมญาติ/ เพื่อน
( ) ติดต่อธุรกิจ/ ดูงาน	( ) ประชุม/ สัมมนา
( ) ทำบุญ/ ไหว้พระ	( ) ศึกษาประวัติศาสตร์
( ) ศึกษาวัฒนธรรม/ ประเพณี	( ) ศึกษาธรรมชาติ
( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....	
- สิ่งดึงดูดใจที่ทำให้ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี เลือกคำตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

( ) เรื่องราวทางประวัติศาสตร์	( ) วัฒนธรรมและประเพณี
( ) ความสวยงามและบรรยากาศของสถานที่	( ) สิ่งอำนวยความสะดวก
( ) ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว	( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
- ท่านทราบข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของเกาะสีชังจากแหล่งใดมากที่สุด

( ) การแนะนำจากคนรู้จัก	( ) โทรทัศน์
( ) อินเทอร์เน็ต	( ) วิทยุ
( ) นิตยสาร/ วารสาร/ คู่มือนักท่องเที่ยว	( ) หนังสือพิมพ์
( ) หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว/ ททท.	( ) บริษัทนำเที่ยว
( ) เอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
- ลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรีของท่านเป็นอย่างไร

( ) เดินทางคนเดียว	( ) เดินทางกับครอบครัว
( ) เดินทางกับกลุ่มเพื่อน	( ) เดินทางกับคนรัก
( ) เดินทางกับหน่วยงาน/ องค์กร	( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. โดยทั่วไปท่านมักเดินทางท่องเที่ยวในระยะเวลาใดมากที่สุด
☐ ช่วงวันหยุดเทศกาลต่างๆ	☐ ช่วงวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์
☐ ช่วงวันจันทร์ – ศุกร์	☐ ช่วงวันหยุดปิดภาคเรียน
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	
7. ระยะเวลาที่ท่านใช้เวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง
☐ 1 วัน	☐ 2 – 3 วัน
☐ 4 – 6 วัน	☐ 7 วันขึ้นไป
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	
8. ท่านชื่นชอบการท่องเที่ยวประเภทใดมากที่สุด
-		
--	--
☐ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	☐ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม
☐ การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน	☐ การท่องเที่ยวด้านกีฬา
☐ การท่องเที่ยวด้านความบันเทิง	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....
9. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรีด้วยพาหนะใด (ก่อนขึ้นเรือ)
☐ รถยนต์ส่วนบุคคล	☐ รถจักรยานยนต์
☐ รถเช่า/ รถรับจ้าง	☐ รถโดยสารประจำทาง
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	
10. ท่านมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง ประมาณเท่าไรต่อคน
-		
--	--
☐ ต่ำกว่า 1,000 บาท	☐ 1,001 – 2,000 บาท
☐ 2,001 – 3,000 บาท	☐ 3,001 – 4,000 บาท
☐ 4,001 – 5,000 บาท	☐ 5,001 บาทขึ้นไป
11. ปัญหาที่ท่านพบในการท่องเที่ยวเกาะสีชัง เลือกคำตอบได้มากกว่า 1 ข้อ
-		
--	--
☐ การเอารถเอาเปรียบจากสถานประกอบการ	☐ สถานที่ท่องเที่ยวเสื่อมโทรม
☐ ความไม่เป็นมิตรของผู้คนในท้องถิ่น	☐ ความไม่สะดวกในการเดินทาง
☐ ปัญหามลพิษต่างๆ	☐ ปัญหาด้านความปลอดภัย
☐ การให้ข้อมูลข่าวสาร	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

12. กิจกรรมทางการท่องเที่ยวบนเกาะสีชังที่ท่านชื่นชอบมากที่สุด (3 อันดับแรก)

(กรุณาใส่หมายเลข 1 - 3 ลงใน ( ) โดยหมายเลข 1 หมายถึงสนใจมากที่สุด)

( ) กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ	( ) ศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์
( ) กิจกรรมทำบุญไหว้พระ	( ) กิจกรรมบนชายหาด
( ) กิจกรรมตกหมึก/ ตกปลา	( ) กิจกรรมดำน้ำตื้น/ ดำน้ำลึก
( ) กิจกรรมนั่งเรือรอบเกาะ	( ) กิจกรรมขี่จักรยาน
( ) กิจกรรมเดินป่า	( ) กิจกรรมถ่ายภาพ
( ) กิจกรรมชมทัศนียภาพ	( ) กิจกรรมการซื้อของ
( ) กิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตชาวประมง	( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

13. สิ่งที่คุณควรพัฒนาและปรับปรุงในการพัฒนาการท่องเที่ยว เลือกคำตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

( ) ถนน	( ) ที่พัก
( ) ป้ายบอกทาง	( ) ความปลอดภัย
( ) มิตรไมตรีของคนในท้องถิ่น	( ) การโฆษณาและประชาสัมพันธ์
( ) ภูมิทัศน์ในสถานที่ท่องเที่ยว	( ) พาหนะในการเดินทาง
( ) การกำจัดของเสียในสถานประกอบการ	( ) การอนุรักษ์ธรรมชาติ
( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

14. ท่านคิดว่า จะกลับมาท่องเที่ยวที่เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรีอีกหรือไม่

- ( ) กลับ .....
- ( ) ไม่กลับ .....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเกาะสีชัง
จังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง ให้ตรงกับความต้องการของท่านให้มากที่สุด (โดย
หมายเลข 5 หมายถึง มากที่สุด, 4 หมายถึง มาก, 3 หมายถึง ปานกลาง, 2 หมายถึง น้อย และ 1
หมายถึง น้อยที่สุด

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระดับความต้องการการพัฒนา				
	5	4	3	2	1
ด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว					
1. การปรับปรุงถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว					
2. การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว					
3. การบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว					
4. การสร้างสิ่งปลูกสร้างให้กลมกลืนกับพื้นที่ และธรรมชาติ					
5. การเพิ่มป้ายบอกทางและแสดงสัญลักษณ์					
ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว					
1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ					
2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน					
3. การสืบทอดเทศกาลและงานประเพณีของท้องถิ่น					
4. การปรับปรุงกิจกรรมพิเศษ เช่น ตกปลาและขี่จักรยาน					
5. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน					
6. การพัฒนาสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก					
ด้านความสามารถในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว					
1. การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมบนเกาะ					
2. การปรับปรุงทางเดินในสถานที่ท่องเที่ยว					
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก					
1. เรือโดยสาร					
1.1 จำนวนการให้บริการเรือข้ามฟากต่อวัน					
1.2 อัตราค่าโดยสารมีความเหมาะสม					
1.3 การให้บริการของเรือโดยสาร					
1.3 อุปกรณ์ด้านความปลอดภัย เช่น เสื้อชูชีพ พู่กัน และห่วงย					

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระดับความต้องการการพัฒนา				
	5	4	3	2	1
2. การปรับปรุงท่าเทียบเรือโดยสารให้ได้มาตรฐาน					
3. รถรับจ้างบนเกาะ					
3.1 จำนวนของรถรับจ้าง					
3.2 สภาพของรถรับจ้าง					
3.3 การให้บริการของคนขับรถโดยสาร					
3.4 อัตราค่าโดยสาร					
4. สถานที่พักผ่อน					
4.1 จำนวนของสถานที่พักผ่อน					
4.2 การให้บริการของสถานที่พักผ่อน					
4.3 สิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่พักผ่อน					
4.4 อัตราค่าที่พัก					
5. ร้านอาหาร					
5.1 จำนวนร้านอาหาร					
5.2 ความสะอาดถูกหลักอนามัย					
5.3 ราคาอาหาร					
5.4 การให้บริการของร้านอาหาร					
6. ร้านขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว					
6.1 จำนวนของร้านขายของที่ระลึก					
6.2 การให้บริการของร้านขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว					
6.3 ความเหมาะสมของราคาของของที่ระลึก					
6.4 ความเป็นเอกลักษณ์ของของที่ระลึก					
รายการทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยว					
1. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย					
2. การปรับปรุงรายการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ					
3. การปรับปรุงระยะเวลาของกิจกรรมและความเหมาะสมของ					
ด้านการบริการขั้นพื้นฐาน					
1. การปรับปรุงระบบไฟฟ้าในแหล่งท่องเที่ยว และที่สาธารณะ					
2. การปรับปรุงระบบน้ำประปา					

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระดับความต้องการการพัฒนา				
	5	4	3	2	1
ด้านการบริการขั้นพื้นฐาน (ต่อ)					
3. การปรับปรุงห้องน้ำในสถานที่ท่องเที่ยว					
4. การบริการด้านการเงิน และตู้เอทีเอ็ม (ATM)					
5. จำนวนถังขยะในแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการที่เป็นระบบ					

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเกาะสีชัง
จังหวัดชลบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ภาคผนวก ข.

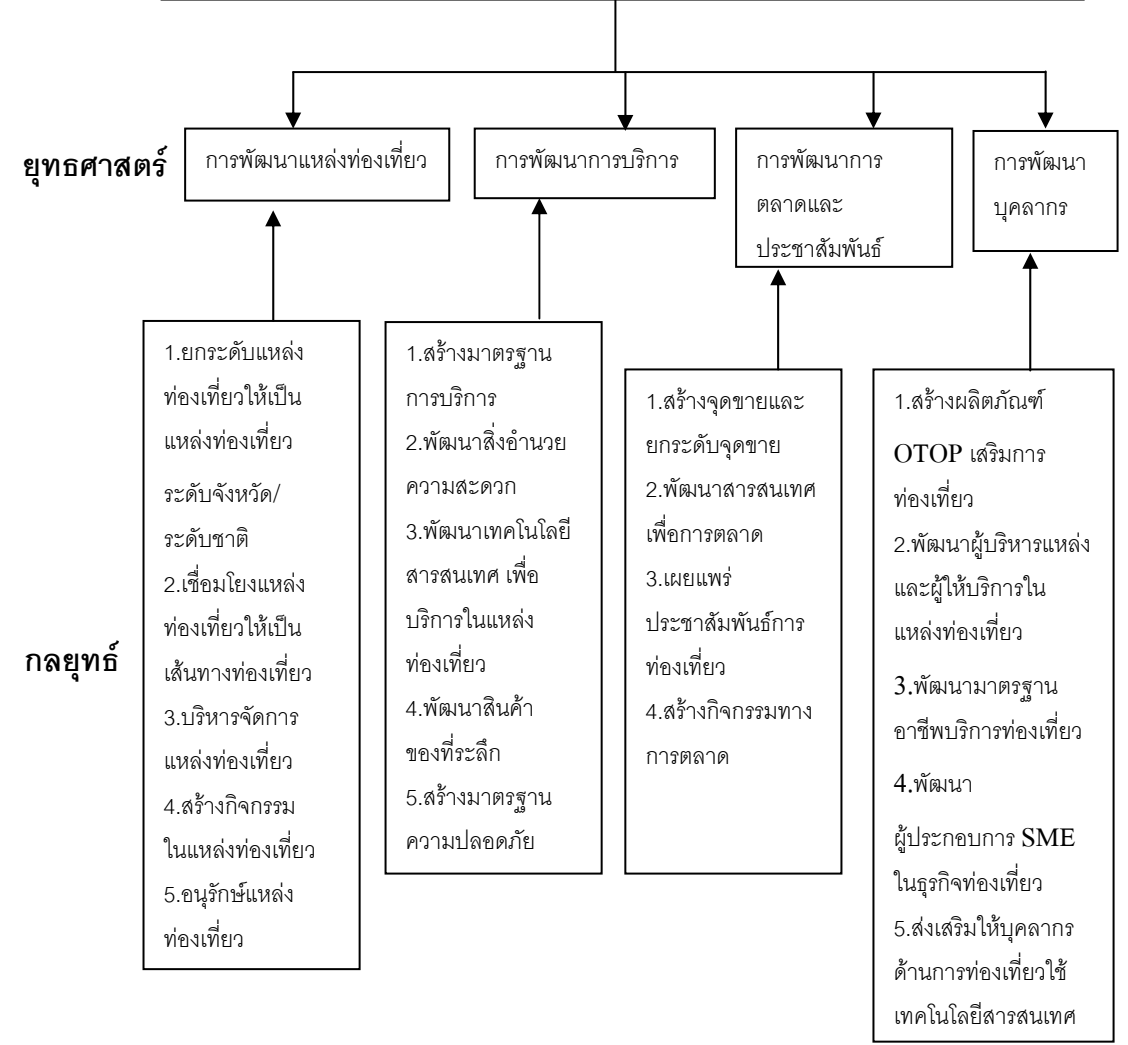
กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเทศบาลตำบลเกาะสีชัง
(เทศบาลตำบลเกาะสีชัง, 2553)

กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเทศบาลตำบลเกาะสีชัง

วิสัยทัศน์ ศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติทะเล ประวัติศาสตร์ ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น ของจังหวัดชลบุรี

เป้าหมาย
 1. นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 20,000 คน สร้างรายได้ 60 ล้านบาท
 2. นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 300,000 คน หมุนเวียนรายได้ 300 ล้านบาท

เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และนโยบาย

เป้าหมาย

1. สร้างรายได้ให้กับประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะสีชัง เพิ่มขึ้น ปีละ 5 %
2. จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพิ่มขึ้น ปีละ 5 %
3. พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของเกาะสีชังและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวและขยายโอกาสด้านการท่องเที่ยว
2. ส่งเสริมการสร้างรายได้จากการผลิต และจำหน่ายสินค้า OTOP
3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว
4. พัฒนาบุคลากร และกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

นโยบาย

1. สร้างรายได้ให้กับชุมชน
2. สร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตในท้องถิ่น
3. ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ
4. รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
5. เสริมสร้าง และพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง
6. ส่งเสริมศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ยั่งยืน

แนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ และแผนกลยุทธ์

ยุทธศาสตร์	แผนกลยุทธ์
1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	1. การยกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัด/ระดับชาติ 2. การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยว 3. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 4. การสร้างกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว 5. การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว
2. การพัฒนาการบริการ	1. การสร้างมาตรฐานการบริการ 2. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก 3. การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริการในแหล่งท่องเที่ยว 4. การพัฒนาสินค้าของที่ระลึก 5. การสร้างมาตรฐานความปลอดภัย
3. การพัฒนาการตลาดและประชาสัมพันธ์	1. การสร้างจุดขายและยกระดับจุดขาย 2. การพัฒนาสารสนเทศเพื่อการตลาด 3. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว 4. การสร้างกิจกรรมทางการตลาด
4. การพัฒนาบุคลากร	1. การสร้างผลิตภัณฑ์ OTOP เสริมการท่องเที่ยว 2. การพัฒนาผู้บริหารแหล่งและผู้ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว 3. การพัฒนามาตรฐานอาชีพบริการท่องเที่ยว 4. การพัฒนาผู้ประกอบการ SME ในธุรกิจท่องเที่ยว 5. การส่งเสริมให้บุคลากรด้านการท่องเที่ยวใช้

	เทคโนโลยีสารสนเทศ
5. การบูรณาการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเชื่อมโยงกับการประมง 2. การเชื่อมโยงกับการศึกษา 3. การเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตในชุมชน 4. การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ 5. การพัฒนาส่งเสริมการตลาดร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ

**โครงการรองรับแผนกลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
เทศบาลตำบลเกาะสีชัง**

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	โครงการรองรับ
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ยกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัด/ระดับชาติ	<ol style="list-style-type: none"> 1.โครงการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของเกาะยาวทั่ว 2. โครงการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของเกาะบริวารเกาะสีชัง 3. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณอ่าว จี๊อ๊กค็อก และถ้ำกินนร 4. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ตามแหล่งท่องเที่ยว 5. โครงการปรับปรุงและพัฒนาแหลมมหาวิหิราวุธ 6.โครงการสำรวจและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ 7.โครงการพัฒนาและปรับปรุงชายหาดหน้าเกาะขามใหญ่ 8. โครงการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณอ่าวอัมฆางค์ (หาดถ้ำพัง) 9.โครงการปรับปรุงและพัฒนาแหลมจักรพงษ์ 10. โครงการปรับปรุงซ่อมแซมแก่งจัน 11. โครงการก่อสร้างอาคารคลุมพลับพลาร.5 12. โครงการก่อสร้างอาคารคลุมศาลาจารย์และปรับปรุงภูมิทัศน์ 13.โครงการสร้างศูนย์สัมมนาครบวงจร 14.โครงการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมวดศิลา 15.โครงการปรับปรุงพื้นที่เหนือหาดถ้ำพังทางทิศตะวันตกและทิศเหนือของอ่าวถ้ำพัง

<p>เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยว</p>	<p>1.โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก เชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวภายในเกาะสีชัง เช่น 1.1 ถนนสายแหลมท้ายายทิม-แหลมท่าตะแคง 1.2 ถนนสายทางลงแหลมงู 1.3 การขยายไหล่ทางถนนสุทธาทิพย์ 1.4 ถนนเลียบบชายฝั่งทะเลบริเวณ หมู่ 3 1.5 ถนนรอบเกาะขามใหญ่ 1.6 ถนนรอบเกาะสีชัง 1.7 ถนนสายพระพุทธรบาท-ท่ากระต่าย 1.8 ถนนสายพระพุทธรบาท</p>
<p>บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว</p>	<p>1.โครงการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเทศบาลตำบลเกาะสีชัง 2. การจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสีชัง</p>
<p>สร้างกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว</p>	<p>1.โครงการการแสดงศิลปะ วัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้านของเกาะสีชัง 2.โครงการสำรวจและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว เริงนิเวศน์ 3.โครงการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่น ปีนหน้าผา ปั่นจักรยานรอบเกาะ ตกปลา 4. โครงการส่งเสริมการจัดงานเทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลดอกลีลาวดีบ้านเทศกาลกินหอยและอาหารทะเลสดเกาะสีชัง 5.โครงการจัดงานประเพณีต่างๆ เช่น การจัดงานวันลอยกระทง การจัดงานวันสงกรานต์ งานวันสำคัญทางพุทธศาสนา การจัดงานประจำปีวันรำลึก 100 ปีชาว</p>

		เกาะสีชัง
	อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว	<p>1.โครงการอบรมและศึกษาดูงานการตั้งกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม</p> <p>2.โครงการจัดทำแผนอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเกาะ สีชังอย่างยั่งยืน</p> <p>3.โครงการกำหนดเขตอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและพันธุ์สัตว์น้ำ</p> <p>4. โครงการอนุรักษ์กระรอกขาว</p> <p>5. โครงการจัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อสำรวจศึกษาและออกแบบโครงการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม</p>

ภาคผนวก ค.
แผนที่เกาะสีชัง

แผนที่เกาะสีชัง

ภาคผนวก ง.
ภาพประกอบวิทยานิพนธ์

พระจุฬาลงกรณ์ราชฐาน

ศาลเจ้าพ่อเจ้าใหญ่

ช่องอิศริยาภรณ์ (ช่องเขาขาด)

หลักศิลาจารึกรัชกาลที่ 5

หาดถ้ำพัง

เกาะสีชังในมุมสูง

ท่าเรือเกาะสีชัง

การสัมภาษณ์

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ – สกุล	นายวิฑูร มูลศรี
วัน เดือน ปีเกิด	3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2525
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 7 ศรีพัฒนา คอร์ต ห้อง 2B พหลโยธิน ซอย 4 แขวง สามเสนใน เขต พญาไท กรุงเทพมหานคร 10400
วุฒิการศึกษา	
พ.ศ. 2553	โรงเรียนวิชาการโรงแรมแห่งโรงแรมโอเรียนเต็ล สาขา พนักงานต้อนรับส่วนหน้า
พ.ศ. 2552	ระดับปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี